

Τὸ φάσμα σημασιῶν τοῦ Ὠμέγα

Πυθαγόρεια λύση τῆς ἐξισώσεως

$$0 + \infty = 1 :$$

$$\text{ΜΗΔΕΝ} = 107$$

$$\text{ΣΥΝ} = 650$$

$$\text{ΑΠΕΙΡΟΝ} = 316$$

$$\text{ΙΣΟΝ} = 330$$

$$\text{ΕΝΑ} = 56$$

$$\begin{aligned} 0 + \infty = 1 &\rightarrow 1459 \rightarrow 1+4+5+9 = 19 \rightarrow \\ &\rightarrow 1+9 = 10 \rightarrow 1+0 = 1 \\ &\text{ὅ.ἔ.δ.} \end{aligned}$$

Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΩΝ «ΑΡΑΒΙΚΩΝ» ΑΡΙΘΜΩΝ

“Όταν ὁ Φοινικισμὸς αὐτοπροάγεται
σέ... «Χαναανισμὸ» καὶ ἐξυβρίζει
χυδαῖα διὰ τοῦ Τύπου τὸν «Δαυλό»...

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Αθήνα
τηλ.: 3223957 ή 9841655.

Τα Γραφεία του Περιοδικού
λειτουργούν πρωινές ώρες
9.30-13.30 καθημερινώς.

Ίδιοκτήτης: Έκδοτης
— Διευθυντής:

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΔΑΜΠΡΟΥ
Αχιλλέως-Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία: Ατελιέ:
«Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ. 5221792.

Έκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
«ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Καλλιθέα 10
Μπουρνάζι, τηλ. 5726819.

— Τιμή αντίτυπου: 300 δρχ.
— Έτήσια συνδρομή: 3.000 δρχ.
— Οργανισμών κ.λπ.: 5.000 δρχ.
— Φοιτητών: 2.000 δρχ.
— Έξωτερικοί: 50 δολλ. ΗΠΑ.

Οι συνδρομές προκαταβάλλονται
τόν μήνα Ιανουάριο κάθε χρόνου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφο-
νται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά έμβασματα στη
διεύθυνση:

ΔΗΜ. Ι. ΔΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, Αθήνα.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να τα
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 5140:

Τὰ αίτια και ή καταγωγή του θανάσιμου
μίσους τής Παράνομιας κατά του Λόγου

Α.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 5141:

Τò φάσμα σημασιών του 'Ωμέγα

ΗΛΙΑΣ ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5148:

Έτερονομία και «ἐλευθέρως βούλεσθαι»

ΑΝ. Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5151:

Η γένεσις των «Αραβικών» αριθμών

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΔΑΚΟΓΛΟΥ

ΣΕΛΙΣ 5158:

Γάλλα Πλακιδία

ΟΘΩΝ Μ. ΔΕΦΝΕΡ

ΣΕΛΙΣ 5151:

Όταν ο Φοινικισμός αυτοπροάγεται
σέ... Χαναανισμός και ύβριζή τον «Δ»

«Δ»

ΣΕΛΙΣ 5167:

Δύο ψυχιατρικά περιπτώσεις παρ' Αρχαίους

ΚΩΝ. Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΕΛΙΣ 5172:

Η Ειρήνη — Ο Πόλεμος

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΑΓΚΑΡΙΔΗΣ

ΣΕΛΙΣ 5173:

Μονοτονικά σκαλαθύρματα

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΙΚΟΡΕΤΖΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5177:

Συμπτώσεις τροχιών προκαλούν σεισμούς

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5183:

Δεινίας έκρηγνύμενος

ΔΕΙΝΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5189:

Επιλογή επιστολών αναγνωστών

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΙΤΣΕΛΑ, ΗΛΙΑΣ ΛΑΔΗΣ, Μ.
ΔΑΝΙΚΑΣ, Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Ε.Γ. ΚΑΡΑ-
ΜΑΝΩΛΗΣ, Μ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ, Σ. ΝΙΚΟΓΛΟΥ

ΣΕΛΙΣ 5198:

Κυπριακό και άλλα τινά

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΟΙΗΣΗ

Νίκος Κεχαγιάς — Ναιθωνας.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ: σελ. 5149 • ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ: σελ.
5165 • ΔΙΗΓΗΜΑ: σελ. 5196 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙ-
ΤΑ: σελ. 5159 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 5199.

Τὰ αἷτια καὶ ἡ καταγωγὴ τοῦ θανάσιμου μίσους τῆς Παράνοιας κατὰ τοῦ Λόγου

Λόγος εἶναι ὁ «τρόπος τοῦ Σύμπαντος», δηλαδή ἡ «συμπεριφορά» μὲ τὴν ὁποία λειτουργεῖ. Σὲ πρακτικώτερη διατύπωση Λόγος εἶναι ἡ ἀντικατόπριση τῆς λειτουργίας τοῦ Σύμπαντος στὴ λειτουργία τῆς ἀνθρώπινης διάνοιας. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ ἀνθρώπινη διάνοια ἀποτελεῖ κομμάτι τοῦ Σύμπαντος. Ἀποκοπὴ τοῦ διανοητικοῦ γίνεσθαι ἀπὸ τὸ συμπαντικὸ γίνεσθαι ἀντιπροσωπεύει συμβὰν ἄρσεως τῆς παγκόσμιας ἁρμονίας.

Θὰ ἦταν ἴσως ἐντελῶς θεωρητικὰ ὅσα σημειώνονται στὴν προηγούμενη παράγραφο, ἂν ἡ ἀποσυντόνιση τῆς διανοητικῆς λειτουργίας ἀπὸ τὴν συμπαντικὴ λειτουργία δὲν ἦταν, ὅπως εἶναι πιά, γεγονός — ἓνα τρομακτικὸ γεγονός. Ὁ «Δαυλός» καὶ ἀπὸ τῆς στήλης αὐτῆς, καὶ ἀπὸ τὰ ἐπὶ μέρους δημοσιεύματά του, καὶ ἀπὸ τίς ἀναλύσεις του τίς σχετικὲς μὲ τὴ γλῶσσα καὶ τὴ γραφὴ (τὰ χειροπιαστὰ αὐτὰ δείγματα, τίς «φωτογραφίες» τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου) ἔχει στοιχειοθετήσει καὶ περιγράψει ἐπακριβῶς τὰ συμπτώματα τῆς ἀποκοπῆς τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ ἀπὸ τὸν Παγκόσμιο Νοῦ. Συμπτώματα, πού, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ ἔγκυψη στὴν παλαιότερη γλῶσσα καὶ γραφὴ, τὸ λογικώτερο καὶ τελειότερο αὐτὸ κτῆμα τοῦ ἀνθρώπινου ἐγκεφάλου, συμπτώματα, λέω, πού συνιστοῦν τὸ σύνδρομο τῆς φάσεως στὴν ὁποία εἰσῆλθε ἡ νεώτερη ἀνθρωπότητα. Εἶναι αὐτὸ πού οἱ σύγχρονοι μεγάλοι διανοητὲς ὠνόμασαν «ἐξουσιαστικὴ παράνοια».

Πιὸ ἀπλᾶ ἡ παράνοια ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν ἀφετηρία τῆς κατανικήσεως τοῦ Λόγου. Αἷτια ἀπροσδιόριστα, σχετικὰ ὁμως προφανῶς μὲ τὴν γνωστὴ διαδικασία τῆς (βιολογικῆς καὶ ψυχικῆς) παρακμῆς τῶν εἰδῶν, ὁδηγοῦν τὴν ἀνθρώπινη διάνοια στὴν παράκρουση,

τὴν αὐταπάτη, τὴν ψευδαίσθηση. Στόχος τῆς εἶναι ἡ «ὑπέρβαση» (ἓνας ὁρος πολὺ «ἀγαπητός», ὅσο καὶ ἀποκαλυπτικός, διαφόρων συγχρόνων καὶ κάποιων παλαιότερων ἀντιλήψεων περὶ ζωῆς καὶ περὶ κόσμου), δηλαδή τὸ νά... μὴν εἶσαι αὐτὸ πού εἶσαι. Ἡ ἀφετηρία αὐτῆς αὐταπόδεικτα ὁδηγεῖ σὲ μία σύγκρουση, τῆς ὁποίας νομοτελειακὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὁ θάνατος τοῦ «υπερβαίνοντος» τὰ μέτρα του. Καμμία δύναμη δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν αὐτοεξόντωση τῆς «υπερβάσεως» (ἢ τῆς «ὑβρεως», ὅπως εἶχαν ὀνομάσει τὴν κατάσταση δυσαρμονίας μεταξὺ νοῦ καὶ Νοῦ οἱ Ἕλληνες).

Ὁ σύγχρονος «υπερβαίνων» (ὁ ἄλλοις) βρίσκεται στὴ θέση τοῦ ἐξ ὑπαρχῆς ἡττημένου κατὰ κράτος, πού συνεχίζει νὰ ἐπιζῇ ὡς ἱστορικὸ ναυάγιο. Ὁ Λόγος, τὸν ὁποῖον «ὑβρίσει», τὸν θανατώνει. Δὲν ὑπάρχει καμμία δυνατότητα ἐπανασυνδέσεως τῆς ἀπὸ τὸν ἴδιο ἀποκομμένης «ὁμφῆς» (τοῦ ὁμφάλιου λώρου πού τὸν συνέδεε μὲ τὸν Λόγο), ἄρα δὲν ὑπάρχει καμμία δυνατότητα ἀποδράσεως ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ «σφαγεῖο», μέσα στὸ ὁποῖο ὁ ἴδιος ἐνέκλεισε τὸν ἑαυτὸ του.

Τὸ ἀβυσσαλέο μῖσος τοῦ «υπερβαίνοντος» ἐναντιὸν τοῦ Λόγου εἶναι ἡ μαυνοκαταδικαστικὴ λύσσα πού καταλαμβάνει τὸν ταῦρο, ὅταν ὀσμισθῇ τὴν ἀποφορά τοῦ αἵματος. Οἱ ὑβρεῖς του εἶναι φυσιολογικὴ «συνέπεια» τῆς προηγούμενης ὕβρεώς του. Ὁ κόσμος τῆς ὕβρεως εἶναι ὁ κατατρομαγμένος, ἀπελπισμένος καὶ ἐπιθανάτιος κόσμος τῆς παράνοιας.

Αὐτὴ εἶναι ἡ συνοπτικὴ ἱστορία τῆς γενέσεως, ἢ καταγωγῆς καὶ τῶν συμπτωμάτων τῆς πανανθρώπινης θανατηφόρου Νόσου τοῦ καιροῦ μας.

Δ.Ι.Α.

Η.Λ. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

Τὸ φάσμα τῶν σημασιῶν τοῦ «Ω»

Φθάσαμε στὸ τέλος τῆς ἀποκωδικοποιήσεως τῶν γραμμάτων-συμβόλων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου. Μὲ τὸ «Ω» (ω μέγα), ποὺ ὡς σύμβολο ἀντικατέστησε τὸ Ο μακρὸν ἢ τὰ δύο Ο, κλείνω τὸ σπουδαιότερο μέρος τῆς ἔρευνας. Οἱ δημοσιεύσεις μου στὸ «Δαυλός», ποὺ ἄρχισαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1984, ὁλοκληρώνονται κατὰ τὸ μεγαλύτερό τους μέρος. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ καὶ μετὰ τὴν ἀνάλυσι τοῦ φάσματος τῶν σημασιῶν τοῦ «Ω», θὰ ἀναφέρω συνοπτικῶς τὸ γενικὸ συμπέρασμα ἐπὶ τῆς γλώσσας μας. Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἡδη ἐτοιμάζεται ἡ ἑκδοσι ὅλης τῆς ἔρευνας ὑπὸ μία νέα μορφή καὶ σὲ ἐνότητα πλέον, τὴν ὁποία οὔτε ἡ φύση τοῦ ἄρθρου οὔτε ὁ περιορισμένος ἀναγκαστικὰ χώρος τοῦ περιοδικοῦ ἐπέτρεψαν νὰ δοθῇ.

Ὁ σχηματισμὸς τοῦ συμβόλου (γράμματος) «Ω», τὸ ὁποῖο δὲν ὑπῆρχε στὸ πανάρχαιο ἑλληνικὸ ἀλφάβητο καὶ δὲν τὸ συναντοῦμε στὶς ἀρχαιότατες ἑλληνικὲς ἐπιγραφές (ὅπου διὰ τοῦ ἰδίου συμβόλου «Ο» ἐδίδετο καὶ τὸ «Ο» βραχὺ καὶ τὸ «Ο» μακρόν), θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἐδῶ. Ἡ ἀναζήτησι τοῦ αἰτίου ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν μέρει μόνον μᾶς διαφωτίζει. Στὸν διάλογο «Φαῖδρος» π.χ. θεωρεῖ ὁ φιλόσοφος ὅτι οἱ νεώτεροι διὰ τοῦ «Ω» θέλησαν νὰ προσδώσουν ἐπικάλυμμα μεγαλοπρεπείας ἢ ἔμφασι στὶς λέξεις ἐκεῖνες τὶς ὁποῖες ἐθεώρουν ὡς σημαντικὰς [«*ὧ σεμνύνοντες οἱ νέοι καλοῦσιν*»]. Στὸν διάλογο «Θεαίτητος» (205 c καὶ ἐφεξῆς) μετὰ τῶν σπουδαίων ἀναλύσεων τῆς σημασίας «ὄλον-μέρος» κ.λπ. τονίζεται ὅτι «καὶ τὸ σύνθετο εἶναι κάποια μορφή νέα καὶ ἀδιαίρετη» [«*μία τις ἰδέα ἀμέριστος συλλαβὴ ἂν εἴη*»]. Κατὰ τὴν ἀνάλυσι τοῦ γράμματος «Ο» μακρὸν ἢ βραχὺ τόνισα τὴν σημασία του ὡς κατ' ἐξοχὴν συμβόλου τοῦ χώρου στὸν ὁποῖο ἵσταται τι ἢ τὸν ὁποῖο καταλαμβάνει κάποιο πρᾶγμα. Τόνισα δὲ ἀκόμη ὅτι καὶ ὡς εἰκαστικὸ σύμβολο (κύκλος) συμπίπτει μὲ τὸ «στρογγύλευμα» ποὺ κάνουμε στὸ στόμα μας, προκειμένου νὰ τὸ προφέρουμε. Τέλος ὅτι τὸ «Ο» ὡς φωνῆεν ἐξεφέρετο κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ ὡς «ΟΥ», ὅπως φαίνεται ἐκ πολλῶν Αἰολικῶν τύπων, π.χ. *βολὰ* ἀντὶ βουλή, *βόλομαι* ἀντὶ βούλομαι, *ὄρανός* ἀντὶ οὐρανός κ.λπ. Ὅπως ἔγραψα («Δαυλός», τεῦχος 76/1988), στὰ ἡχητικὰ καὶ ὀπτικὰ ἐρεθίσματα ἀνήκουν καὶ ἐκεῖνα ποὺ ὀφείλονται στὸν ὑποστασιακὸ ἀνθρώπινο χῶρο.

Ὁ ἄνθρωπος διὰ φωνῆς, ἡ ὁποία δὲν ἀπαιτεῖ τριβή, πίεσι ἢ διακοπὴ τῆς ἀνάσας σὲ κάποιο σημεῖο τοῦ φωνητικοῦ διαδρόμου, ὅπως καὶ διὰ κινήσεων τῶν μελῶν ἢ μέλους τοῦ σώματός του (ἐκφραστικῶν), δηλώνει ἑκπληξί, θαυμασμό, ὀργή, χαρά, λύπη, ἀρπακτικότητα, ἔρωτα κ.ἄ. Αὐτὲς — ἔλεγα — οἱ ἀνθρώπινες ἐκδηλώσεις (φωνεὲς καὶ κινήσεις) εἶναι περίπου «κοινὰ σήματα» τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀναγνωρίζονται σχεδὸν ὅμοια ἀπ' ὅλους (γέλιο-κλάμα-ὀργή), διότι καὶ πάλι ὑπάρχει ἓνας φυσικὸς δεσμὸς ἀνάμεσα στὸ σημαινόμενο καὶ τὸ σημαῖνον, ὁ ὁποῖος καὶ δημιουργεῖ τὴν «κοινὴ ἀκουστικὴ» καὶ «ὀπτικὴ ἀντίληψι». Τέλος ἡ καθ' οἷονδήποτε τρόπο ἀπόλυτη ἐλευθερία ἐκδηλώσεως τῶν ἀνθρωπίνων ὑποστασιακῶν καταστάσεων ἐπιτρέπει, ὅπως βλέπουμε, τὴν ἐναλλαγὴ (μεταβολή)

του ἑνὸς φωνήεντος σὲ ἄλλο, χωρὶς ἐξ αὐτῆς νὰ βλάπτεται τὸ νοηματικὸ σῆμα κάποιας καταστάσεως.

Αὐτὴ ἡ ἐλευθέρη ἐπιλογὴ στοὺς ἤχους α,ε,ι,ο-ου καὶ ἀκόμη ἡ ἔνταση, χροιά, ἔκτασι μᾶς δίνουν μιὰ ποικιλία ἐννοιῶν, ἡ ὁποία ἀκολουθοῦμένη ἀπὸ ἐκφραστικές κινήσεις ἀποδίδει τὶς ἐπιθυμίες ἢ καταστάσεις τοῦ πομποῦ-ἀνθρώπου. Ὁ συνδυασμὸς τῶν ὑποστασιακῶν ἤχων καὶ κινήσεων μὲ τὴν μίμησι τῶν ἤχων τοῦ περιβάλλοντος χώρου πέτυχαν τὸν σχηματισμὸ τῶν φθόγγων μὲ σημασία, οἱ ὁποιοὶ καὶ ἀπέβησαν τὰ ἀρχέγονα ὀνόματα τῶν πραγμάτων.

«Τὸ γράμμα Ω εἰσήχθη ἐπισήμως εἰς Ἀθήνας ἐπὶ τοῦ ἄρχοντος Εὐκλείδου (403 π.Χ.). Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀδριανοῦ εἰσήχθη τὸ ἐν τῷ νῦν σχήματι Ω, δηλ. οο, καὶ οὕτω τὸ σχῆμα δηλοῖ τὴν ἀξίαν τοῦ γράμματος ὡς διπλοῦ ἢ μακροῦ “ο”. Ἀπὸ τὰς μεταβολὰς τοῦ “ω” εἰς τὰς διαλέκτους θὰ ἐξαγάγωμεν τὰ πρῶτα χρήσιμα συμπεράσματα περὶ τῆς ἰδιαίτερας ἀνάγκης τοῦ συμβολισμοῦ “ο” μακρὸν διὰ τοῦ νέου συμβόλου “ω” ἀντὶ τῆς γραφῆς “ο ο”. Εἰς τοὺς Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς τὸ “ω” κεῖται ἀντὶ τοῦ “ου”, ὅπως ὠρανός, Μῶσα, κῶρος, λιπῶσα ἀντὶ οὐρανός, Μοῦσα, κοῦρος, λιποῦσα. Ἐπίσης εἰς τὴν Δωρικὴν τὸ “ω” γίνεται “α” (μακρὸν), ὅπως π.χ. πρῶτος-πρᾶτος, θεωρός-θεαρός. Ἐν τῇ Αἰολικῇ ἐνίοτε τὸ “ω” γίνεται “ο”, ὅπως δ-ρα-ᾠρα, ὅτειλ-ᾠτειλ καὶ ἐπίσης “υ”, ὅπως χελύνη-χελώνη, τέκτυν-τέκτων. Ἀκόμη τὸ “ω” φαίνεται ἀντικαταστήσαν τὸ OF ἢ FO (δίγαμμα), ὅπως ἀλῶν-ἀλόΦη, πλω-πλόΦω, γαλόως-γαλόΦος. Εἰς τὴν Ἰωνικὴν δὲ τὸ “ω” ἀντὶ τοῦ “ο” π.χ. ὦν-θρῳπος-ἄνθρωπος, ὦριστος-ἄριστος».

Τὸ “ω” ἢ ΟΟ (μακρὸν) ὡς ἐπιφώνημα ἐκφράζον ἐκπληξί, χαρά, ἄλγος τὸ συναντοῦμε πολλὰς φορὰς στὸν Ὅμηρον, π.χ. Ἰλ. Δ 189 ἢ Ὀδύς. Κ. 502 κ.ά. Ἡ δεικτικὴ σημασία τοῦ “Ο” (μακρὸν) ἢ “Ω” ἐμφανίζεται κατὰ τὸν σχηματισμὸ τοῦ ἐπιρρήματος ὠδε (ὠδί): «ὠδε βίην τ’ ἀγαθόν, καὶ Ἰλίου ἴφι ἀνάσσειν» [Ἰλ. Ζ 478: αὐτὸν ἐδῶ (ὁ ὁποῖος ἵσταται καταλαμβάνων αὐτὸν τὸν ἐνώπιόν σας χῶρον) (κάνει τὸν ἐσύ, Δία καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ) νὰ γίνῃ δι’ εὐεργετικῆς δυνάμεως (ὅπως καὶ ἐγὼ) βασιλεὺς τῆς Τροίας]. Εἶναι φανερό ὅτι ἡ χρῆσι ἐδῶ τοῦ “Ο” μακροῦ γίνεται χάριν τῆς ὑποδείξεως ὅτι ὁ χῶρος καλύπτεται δι’ ἐξαιρέτου καὶ μὴ κοινοῦ πράγματος ἢ ὄντος. Ἡ ἔκτασι τοῦ “Ο” βραχὺ σὲ “Ο” μακρὸν ἢ “ω” πρὸς αὐτὸν τὸ στόχο σκοπεύει.

Ἡ σημαντικότητα λοιπὸν εἶναι στοιχεῖο, τὸ ὁποῖο δίνει τὸ δικαίωμα τῆς παρατάσεως τῆς ὑποστασιακῆς ἐκδηλώσεως τοῦ “Ο” σὲ “Ο Ο” ἢ “ω” (γιά τὴ γραφή). Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλγος (πόνος), ἡ «ὠδὶς, ἴνος», παρέχει ἐπίσης τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικαλύπτεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ συμβάντος ὁ ἀνθρώπινος χῶρος: «πικράς ὠδίνας» (Ἰλ. Α 271). Καὶ βεβαίως, ἐὰν ἀναλογισθῇ κανεὶς ὅτι, πρώτη ἀνθρώπινη κατοικία (οἶκος) ὠνομάσθηκε τὸ «μαντρί» ἢ ἡ «στάνη» τοῦ κτηνοτρόφου Κύκλωπος (Ὀδ. Ι 478), τότε ἀντιλαμβάνεται ὅτι καὶ ἡ μέγιστη ὠδὶνα ἢ καλύπτουσα διὰ φωνῶν τὸν οἶκο εἶναι ὁ τοκετός. Αὐτὲς εἶναι καὶ αἱ «πικραὶ ὠδίνες», ποὺ ἀνέφερα: «ὦς δ’ ὅτ’ ἂν ὠδίνουσα ἔχη βέλος ὀξὺ γυναικα δριμύ, τότε προίεισι μογοστόκοι Εἰλείθυιαι», κ.λπ. [Καὶ ὅπως ὅταν τὴν ἐτοιμόγεννη σουβλιὲς σὰν σαῖτες τὴν πιάνουν; ποὺ οἱ ὠδινοφόρες τῆς Ἥρας θυγατέρες τοξεύουν, αἱ Εἰλείθυιαι (ἔτσι καὶ διαπεραστικοὶ πόνοι ἔπιασαν τὸν ἀντρειωμένο γιὸ τοῦ Ἀτρέα)]. Αὐτὴ ἡ ἐπικάλυψι τοῦ χώρου μεταφορικῶς μᾶς ἐπιτρέπει νὰ θεωρήσουμε ὅτι σὲ περίπτωσι ποὺ ὁ χῶρος εἶναι ἤδη κατεληγμένος, ἡ δύναμι ἢ ἐπερχόμενη γιὰ τὴν κατάληψι

« Ὠραι»: Τὸ ἀρκτικό γράμμα ὦμέγα (= ο+ο) εἰσάγει τὴν ἔννοια τοῦ μεγάλου χώρου (σύμπαντος ἢ « Ὀυρανοῦ») ποὺ ἐπικαλύπτει τὸν μικρό χώρο (Ο-ἵρος ἢ Ο-ἶκος). Τὸ Ρ υπογραμμίζει τὴν συμπαντικὴ Ρ-οὴ καὶ τὸ τελικὸ Α τὰ Ἄ-εί, δηλαδὴ τὴν αἰωνιότητα καὶ ἀέναη ροικότητα τοῦ Συμπαντος ἀλλὰ καὶ τὸν γήινον πραγματὸν ἢ οἰκίων. (Ἀρχαῖο ἀνάγλυφο στοῦ βάθρου γλυπτῶν τῶν Ὀλυμπίων θεῶν. Μουσεῖο Λοῦβρου, Παρίσι).

τοῦ χώρου πρέπει νὰ ὠθήσῃ ἐκτὸς αὐτοῦ τὸν εὐρισκόμενον ἐντὸς τοῦ χώρου. "Ε-
χουμε ἐπομένως καὶ τὴν αἰτία τῆς μεταβολῆς τοῦ "Ο" σὲ "ω" στὸ ρῆμα *ὠθέω*:
«*ἄψ δ' ἔς κουλεὸν ὥσε ξίφος*» [Ίλ. Α 220: καὶ ἀμέσως μέσ' στὸ θηκάρι ἔσπρωξε
τὸ μακρὺ σπαθί]: «*Θοῶς δ' ἀπὸ εἶο τράπεζαν ὥσε ποδὶ πλήξας*» [Ὀδύς. Χ 20:
ταχέως δὲ μακρυὰ του τὸ τραπέζι ἔσπρωξε πλήξας αὐτὸ μὲ τὸ πόδι του].

Θὰ προσθέσω ἐκ τοῦ λήμματος "ω" τὰ ἀναφερόμενα σχετικῶς πρὸς τὸ "ὠι",
κατάληξι ὀνομαστικῆς πτώσεως θηλυκῶν κυρίων ὀνομάτων ἀντὶ τοῦ συνήθως "ὦ",
-π.χ. *Φιλῶι*, ὅπως καὶ ἡ ἐν Ἀττικῇ ἐπιτυμβία πλάξ *«Θαλλῶι Μιλησίᾳ»*. «Ἄλλ'
ἐσχάτως — σημειώνει ὁ λεξικογράφος — *ἀνεφάνη καὶ τὸ τῆς κλητικῆς πτώσεως*
μόριον "ω" ἔχον τὸ "ι" ἀκόλουθον ἐν ἐπιγραφῇ Παρίᾳ ἐμμέτρῳ τῆδε:

*ὦι φύσι καὶ τοκέων ὄργαι πρὸς τέκνα ποθεινὰ
ὥς ὅσιαν νύων τὴν χάριν ἀντέλαβον!*»

Καὶ ὁ λεξικογράφος συνεχίζει λέγοντας ὅτι τὸ "ωι" εὐρῆται ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ
"ω" τῆς προστακτικῆς συχνὰ παρουσιαζόμενο σὲ Δελφικὲς ἐπιγραφές, π.χ. *ἔ-
σται, ἀναγραφάτωι* κ.ά. Ἐπίσης καὶ σὲ ὑποτακτικὲς ἔχουσες τὸ ωι στὸ μέσον
τῆς λέξεως (ἐπιγρ. Νασιωτῶν), π.χ. *γιγνώσκωισι ἢ λάβωισιν* (ἐπιγρ. Χίου) κ.ά.
Ἐν συμπεράσματι δὲ λέγει: «*Ὡστε τούτων πάντων σημειωθέντων θεμιτὸν εἰπεῖν*
ὅτι τὸ ἰῶτα εἰς πᾶν σχεδὸν ὠμέγα ὥς πιπέρῃ ἐτίθετο».

Ἡ δική μου ἐρμηνεῖα γιὰ τὴ συμμετοχὴ τοῦ «ἰῶτα» στὸ «ὠμέγα» εἶναι ἀπλού-
στερη καὶ τίθεται ὥς ἐνίσχυσι τῆς ὑπὸ τοῦ ὠμέγα ἐκφραζόμενης ἔννοιας. Ἐκ
τῶν ἀμέσως ὁμῶς ἀναλυομένων, ὥς παραδειγμάτων, λέξεων ἐκ τοῦ λήμματος «ὠ-
μέγα» ὁ ἀναγνώστης θὰ ἀντιληφθῇ καὶ ἐδῶ τὸν τρόπο τῆς ἐρμηνείας ποὺ ἡ ἀπο-
κωδικοποίησι τῶν ἀλφαβητικῶν συμβόλων μᾶς δίνει. Ἡ λέξις *ὦ*, *κ*, *ύ*, *ς* (ὠκύς)
κατὰ τὴν *Θεογονίᾳ* (στίχ. 780-781) ἀποδίδεται στὴν Ἴριν.

*«Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἴρις
ἄγγελίην πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης».*

Ἐρμηνεύω: Ἡ λέξις «*παῦρα*» τιθεμένη πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ χρόνου ση-
μαίνει τὸν βραχὺ ἢ σύντομο χρόνο. [Εἰς σύντομον χρόνον δὲ ἡ τοῦ Θαύμαντος
θυγάτηρ, ἡ ταχύπους Ἴρις, ἀνταλλάσσει μηνύματα διὰ τῶν μεγάλων ὀπισθίων
πλευρῶν τῆς θαλάσσης]. Εἶναι φανερὸ ὅτι οἱ λέξεις «*πόδας*» καὶ «*θαλάσσης*» δὲν
εἶναι δυνατόν νὰ ἐρμηνεύσουν ἀπὸ κοινοῦ τὸ «*ὠκύς*» τῆς Ἴριδος. Ἡ λέξις ἐπομέ-
νως «*πόδας*» ἢ εἰσῆλθε «*ποιητικῇ ἀδειᾷ*» ἢ προσετέθη ἐξ ἀδυναμίας κατανοή-
σεως τοῦ περιεχομένου τῶν στίχων: Γιὰ τὴν Ἴριδα μᾶς ὁμιλεῖ ὁ Ὀμηρὸς ἐπίσης
αἰνιγματικὰ [Ίλ. 15-28] καὶ καταλήγει: «*ἴρισσιν ἐοικότες, ἅς τε Κρονίων ἐν νέ-
φεϊ στήριξεν τέρας μερόπων ἀνθρώπων*» [σὰν τὶς ἴριδες ἔμοιαζε τὶς ὁποῖες ὁ γιὸς
τοῦ Κρόνου στὰ νέφη στήριξε, σημεῖα τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἑναρθρου λόγου]. Σχό-
λια ἐπὶ τῶν στίχων αὐτῶν ἔχω κάνει στὸ 43/1985 τεύχος τοῦ «*Δαυλοῦ*». Ἡ ταχύ-
τητα εἶναι ἔννοια τελειῶς σχετικὴ καὶ ὥς μόνη ἐκδήλωση *ἀντιληπτῆ* τῆς *παρου-
σίας* τῆς εἶναι ἡ κίνησις. Ἡ ταχύτητα εἶναι κίνησις ἀναπόσπαστα δεμένη μὲ τὸν
χρόνο. Ἡ κίνησις προϋποθέτει σῶμα τρισδιάστατο, ἔχον φορὰν καὶ ροπήν, εὐ-
ρισκόμενο στὸν χῶρο. Ἡ ἔννοια χῶρος δύναται νὰ λάβῃ τὴν ἑκτασι τοῦ ἑνα-
στρου «*ὠρανοῦ*» ἢ οὐρανοῦ. Ἀς ἐπανεέλθουμε στὴν λέξι:

Ὤκύς = ταχύς, ὀρμητικός. Ἡ λέξις αὕτη εἶναι συνήθως τὸ πρῶτο συνθετικὸ
πολλῶν ἄλλων λέξεων, π.χ. *ὠκύ-αλος* = ὁ ταχέως ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐπιπλέων, *ὠ-*

κυ-βόλος= ὁ ταχέως πλήττων, ὠκυ-γένεθλος= ὁ ταχέως γεννηθείς, ὠκύ-γλωσσος= ὁ ταχύς τὴν γλῶσσαν καὶ δεκάδες ἀκόμη λέξεων τὶς ὁποῖες στὸ λῆμμα “ω” συναντοῦμε. Τὸ “ω” στὴν λέξι «ὠκύς» ἐκφράζει τὸν μέγα οὐράνιο χῶρο, ὁ ὁποῖος ἐπικαλύπτεται καὶ τὸν γήινο. Τὸ «Κ», τὴν διὰ κρούσεως προερχόμενη κίνησι, ἡ ὁποία καὶ ἔχει χρονικὴ ἀρχὴ καὶ πέρας, γνωστὰ γιὰ τὰ μικρὰ μεγέθη χρόνου καὶ ἄγνωστα γιὰ τὰ ὑπεράνω «Υ» παλινδρομοῦντα σημεῖα (τέρατα) «Σ» (τὰ ἐν τῷ Οὐρανῷ ἄστρα). Ἡ λέξι ἐπομένως «ὠκύς» ἢ «ΟΟΚΥΣ» ἐκφράζει τὸν γήινο καὶ οὐράνιο χῶρο, στοὺς ὁποίους ἐμφανίζεται ἡ κίνησι τῶν ὑπεράνω (τῶν χώρων) σημάτων: «σήματα φαίνονται» [οἰωνοί: Ἰλ. Β 353] ἢ τῶν σημείων (τείρεα), «τὰ τ’ οὐρανός ἐστεφάνωται» (Ἰλ. Σ 485). Ὡς ἔννοια τῆς ταχύτητος γιὰ τὰ ἀνθρώπινα ὑπῆρξε ἡ κίνησι τῶν πλανητῶν στὸν Οὐράνιο θόλο. Τὸ «ὠκύς» ἐπομένως εἶναι ἡ σχετικὴ ἔννοια τῆς «ταχύτητος» τῶν φυσικῶν φαινομένων ἀλλὰ καὶ ὁρατῶν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. «Νὰ πᾶς καὶ ν’ ἄρθεις σὰν πουλί», λέει μιὰ λαϊκὴ προτροπὴ, γιὰ νὰ δείξῃ τὴν ἐπιθυμητὴ ταχύτητα.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνθρώπινοι Ὀ-φθαλμοὶ (ὄψ-ὀπός), τοὺς ὁποίους ὁ ἔλλοψ (ἄ-γλωσσος) θηρευτὴς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, πρὸ βεβαίως τοῦ σχηματισμοῦ κάποιου ἀρχέγονου ὀνόματος, τοὺς ἐδείκνυε μὲ τὰ δάκτυλα τῶν χειρῶν του, γιὰ νὰ δώσῃ στοὺς συνομιλητὲς του τὴν ἔννοια ὅτι εἶδε μὲ τὰ μάτια του (σημεῖο θετικότητος) τὸ Α ἢ Β πρᾶγμα, τὸ ὁποῖο καὶ ἐντόπιζε ὡς εὐρισκόμενο σὲ κάποιο χῶρο, ἐδείκνυε ἄθελά του τοὺς δύο μικροὺς κύκλους τῶν ματιῶν. Καὶ ἔχω ἐξηγήσει, γιὰ τὸ σχῆμα Ο τὸ ὠνόμασαν κύκλο (Ὀδ. Ν 87: «Δαυλός» 83/1988, 86/1989): ἐκ τοῦ ἱέρακος, ὁ ὁποῖος ἀνιχνεύει τὸ ἔδαφος διαγράφοντας κύκλους, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἐκβάλλει κραυγὰς τὶς ὁποῖες μιμούμενος ὁ ἄνθρωπος ἐξέφερε ὡς «ΚΙΡΚ» (ΚΙΡΚ- εἶναι καὶ ἡ ρίζα τῆς λέξεως). Ἡ ταχύτητα εἶναι — ἔλεγα — ἀναπόσπαστα δεμένη μὲ τὸν χρόνο. “Ἀς δοῦμε, ποιὲς λέξεις προσδιώριζαν τὸν χρόνο. Θὰ ἀρχίσω μὲ τὴν λέξι «ῶρα» (ῶρη Ἰων.). Στὸν Ὅμηρο παρουσιάζεται:

(1) Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ καιροῦ ποὺ προσδιορίζει ἀορίστως ἓνα συμβάν:

«Ὡς τριέτες μεν ἔληθε δόλῳ καὶ ἐπειθεν Ἀχαιοῦς·
ἀλλ’ ὅτε τέταρτον ἦλθεν ἔτος καὶ ἐπήλυθον ὦραι
καὶ τότε δὴ τις εἶπε γυναικῶν, ἡ σάφα ἦδει,
καὶ τὴν ἀλλύουσιν ἐφεύρομεν ἀγλαὸν ἰστόν».

[Ὀδύσ. Β 106-109: “Ἐτὶς τρία χρόνια διὰ δόλου διέφευγε τὴν προσοχὴ (τῶν μνηστήρων) καὶ ἐπειθε τοὺς Ἀχαιοὺς (ὅτι τὸ σάβανο δὲν ἐτελείωνε, ἐνῶ ἡ ἴδια ἢ Πηνελόπη τὶς νύχτες τὸ διέλυε). Ἀλλὰ ὅταν ἔφθασε τὸ τέταρτο ἔτος καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ δόλου, τότε πιά κάποια γυναῖκα ἀπ’ αὐτὲς ποὺ ἤξεραν τί συνέβαινε τὸ μαρτύρησε (στοὺς Ἀχαιοὺς) καὶ τὴν πιάσανε ποὺ ξύφαινε τὸ ἀραιὸ στημόνι].

(2) Μὲ τὴν σημασίαν τῶν ἐποχῶν, οἱ ὁποῖες διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλη:

«Ἀλλ’ ὅτε δὴ μῆνές τε καὶ ἡμέραι ἐξετελεῦντο
ἅψ περιτελλομένου ἔτους καὶ ἐπήλυθον ὦραι».

[Ὀδ. 1294-5: Ἀλλ’ ὅταν λοιπὸν οἱ μῆνες καὶ οἱ ἡμέρες ἐτελείωσαν καὶ μὲ τὸ γύρισμα τοῦ χρόνου ξανάρχισαν νὰ κυλᾶνε οἱ ἐποχές].

Αἱ ὦραι τέλος εἶναι αὐτὲς ποὺ ἀνοίγουν καὶ κλείνουν τὰ πυκνὰ σύννεφα τοῦ ἀπέραντου Οὐρανοῦ (Ἰλ. Ε 749). Στὴν «Θεογονίᾳ» αἱ ὦραι εἶναι γεννήματα τῆς Θέμιδος καὶ εἶναι τρεῖς: ἡ Εὐνομία, ἡ Δίκη καὶ ἡ ἀνθοῦσα Εἰρήνη, οἱ ὁποῖες καὶ

ἐπιτηροῦν τὰ ἔργα τῶν θνητῶν ἀνθρώπων (στίχ. 901-902).

Ἄς δοῦμε τώρα τι μᾶς ἀποκαλύπτει ἡ λέξι «ὥρα». Ἐξ ὧσων ἤδη ἀνέφερα, τὸ «ὦ» ἐρμηνεύεται ὡς ὁ μέγας χῶρος, ὁ ὁποῖος ἐπικαλύπτει καὶ τὸν ἀνθρώπινο χῶρο. Κατὰ τὴν λέξιν στὸν χῶρο ἐμφανίζεται αὐτὴ ἡ ροὴ μὲ θετικὴ ῥοπὴ (ὡς ἐπομένη τοῦ χώρου) καὶ συνεχίζει αὐξανόμενη (ἀεί). Ἡ ροὴ ἀφορᾷ σὲ ὅλα τὰ ἐν τῷ χώρῳ παραμένοντα καὶ διαρκῶς κινούμενα σ' αὐτὸν κατὰ παλινδρομικὰς (κυκλικὰς) κινήσεις ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥηγματικοῦ συμβάντος.

Ὑπενθυμίζω στοὺς ἀναγνώστες ὅτι οἱ κοσμολόγοι τῶν πανάρχαιων χρόνων θεώρησαν ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς δημιουργίας (χώρου καὶ χρόνου) ξεκίνησε δι' ἐνὸς ῥηγματικοῦ συμβάντος, τὸ ὁποῖο καὶ ὠνόμασαν «χάος»:

«Ἦτοι μὲν πρότιστα Χάος, αὐτὰρ ἔπειτα
Γαί' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς
ἦδ' ἔρος...». [Θεογ. στίχ. 116 καὶ μετὰ].

Ἀπὸ τὸ χάος (X) ἀρχίζει ἡ ροὴ (P) ὅλων (O) τῶν κατοικούντων, διαμενόντων, νεομένων (N) τὸν χῶρο (O) καὶ κινουμένων παλινδρομικῶς (Σ). Ἡ λέξι ποὺ σχηματίσθηκε ἐκ τῶν ἀρκτικῶν τώρα εἶναι: «χρόνος»: «... σὺ δὲ με χρόνον ἐνθάδ' ἐρύκεις» [Ὀδύς. Δ599: ἐσὺ δὲ προσπαθεῖς νὰ με κρατήσης ἐδῶ ἐπὶ πολὺ χρόνον]· ἢ «μεῖναι χρόνον, εἰσόκεν ἡμεῖς ἄστυδε ἔλθομεν» [Ὀδ. Ζ 295: περίμενε ἐπὶ ὅσον χρόνον ἡμεῖς θὰ πᾶμε στὴν πόλιν]. Ἡ μεγάλη ἀποκάλυψι τῆς λέξεως «χρόνος» εἶναι ὅτι ἡ κίνησι αὐτὴ, ἡ ροὴ ἐν τῷ χώρῳ, εἶναι παλίνδρομος ἢ κυκλικὴ κατὰ τὴν ἴδια ἔννοια ποὺ παίρνει τὴν μορφή ὁ χῶρος ὡς σχῆμα Ο (κύκλου ἢ σφαίρας). Ἡ ἐπανάληψι ἐπομένως κατὰ χρονικὰ διαστήματα τῶν αὐτῶν φυσικῶν φαινομένων ὀφείλεται στίς συνήθειες (ἔθνη) τοῦ κινουμένου κυκλικῶς ἐπὶ διαφόρων ἀξόνων σύμπαντος. Αὐτὴ ἡ συνήθεια στὸ ἀνθρώπινο ἐπίπεδο ἐκφράζεται διὰ τῶν θεσμῶν (Θέμις). Εἶναι δὲ γέννημα τῶν θεσμῶν ἡ ἐπικάλυψι τοῦ ἀνθρώπου χώρου «Ω» δι' αὐτῶν καὶ ἡ «Θεογονία» ἐρμηνεύουσα τώρα αὐτὴ τὴν ροικτὴ (P) κίνησι ἀποκαλύπτει (A), ὑποδεικνύοντας (I) διὰ τῶν ὀνομάτων τους, αὐτοὺς τοὺς θεσμούς («Εὐνομία»-«Δίκη»-«Εἰρήνη»).

Ἐδῶ, φίλοι ἀναγνώστες, τελείωσα τὴν ἀποκωδικοποίησι τῶν γραμμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου.

Κάνοντας κάποιον «ἐπίλογο», θὰ ἀνατρέξω ἐν συντομίᾳ στὰ γενικὰ συμπεράσματα μου ἐξ αὐτῆς τῆς ἐρευνητικῆς προσπάθειας. Ὡς τέτοια πρέπει νὰ θεωρήσουμε:

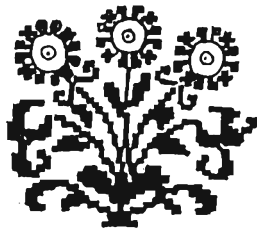
Α' "Ὅτι τὴν ὑπαρξὶ μεγάλου πολιτισμοῦ στὸν ἑλληνικὸν χῶρον καὶ τὴν ἐξάπλωσί του στὴν οἰκουμένη μαρτυρεῖ ἡ διασωθεῖσα ὡς τὸ μοναδικὸ καὶ ἀνεπανάληπτο ἀκέραιο μνημεῖο, θησαυρὸς σοφίας, ἑλληνικὴ γλῶσσα. Καὶ τίποτα ἐὰν δὲν εὑρεθῇ στὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, καὶ ὅσα ἀκόμη κρύπτονται εἰς τὰ ἄδυτα τῶν ἀπορρήτων βιβλιοθηκῶν (π.χ. Βατικανοῦ) ἂν ἀποκαλυφθοῦν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκτήσουν μεγαλύτερη σημασία ἀπ' αὐτὰ ποὺ «κρύπτονται» ἐντὸς τῶν πανάρχαιων λέξεων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας.

Β' "Ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναζητηθοῦν στίς στέπες ἢ στίς ἀλλοῦβιες ἐκτάσεις τῆς γῆς οἱ γεννήτορες αὐτοῦ τοῦ λόγου. Ἡ μουσικότης, εὐαισθησία καὶ κάλλος τῶν λέξεων ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ «μείζων δύναμις» δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπῆρξε ἄλλη παρὰ ἡ Ἑλληνίδα γῆ.

- Γ' "Οτι εἶναι εὐκόλο νὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἐρευνῶν τις γλῶσσες τῶν λαῶν τὴν πολιτιστικὴ ἐπίδρασι τὴν ὁποία ἄσκησε ὁ ἑλληνικὸς λόγος σὲ πολλοὺς λαοὺς καὶ διὰ μέσου αὐτῶν σὲ ὅλη τὴν γῆ. Χιλιάδες λέξεων, οἱ ὁποῖες ἐξήχθησαν ἐκ τῆς γῆς τῆς ἑλληνικῆς μαζὺ μὲ τὰ πολιτιστικά της προϊόντα, συγχωνεύθηκαν κατὰ τρόπον ἀρμόζοντα στὶς ἰδιομορφίες τοῦ γλωσσικῶν καὶ ἐκφραστικῶν ἱκανοτήτων τῶν λαῶν. Θεωρῶ δὲ εὐεξήγητη τὴν ἀδυναμία τῶν Εὐρωπαίων γλωσσολόγων νὰ συμπεράνουν τὴν αἰτιώδη σχέσι μεταξὺ λέξεως καὶ πράγματος, ὅταν χρησιμοποιοῦν, γιὰ νὰ ἐκφράσουν καὶ οἱ ἴδιοι τις σκέψεις των, λέξεις-προϊόντα ἐνὸς ἄγνωστου πρὸς αὐτοὺς ἱστορικοῦ, φυσικοῦ καὶ γεωγραφικοῦ περιβάλλοντος καὶ βεβαίως καὶ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ τοῦ περιβάλλοντος ποὺ γέννησε τὴν γλῶσσα τους καὶ τὸν πολιτισμὸν τους.
- Δ' "Οτι: Γλῶσσα=Πολιτισμὸς=Γραφή. Ἡ ἐξέλιξι τῆς γλῶσσας ἔχει ὡς φυσικὸ ἐπακόλουθο τὴν ἐξέλιξι τῆς γραφῆς. Τὰ περὶ «Φοινίκων» εἶναι ἐντελῶς ἀνιστόρητα καὶ ἄκρως παράλογα. Ἡ γλῶσσα τῶν Φοινίκων ὅπως καὶ ὅλες οἱ ἄλλες γλῶσσες, οἱ ὁποῖες ἀνεπτύχθησαν στὸν εὐρύτερον Μεσογειακὸν χώρον πλὴν τῆς ἑλληνικῆς, δὲν εἶχαν καμμία ἀνάγκη τῶν ἀλφαβητικῶν συμβόλων ποὺ ἀπαιτεῖ μιὰ γλῶσσα ἐννοιῶν, μιὰ γλῶσσα ἑκατομμυρίων λέξεων — γι' αὐτὸ καὶ οἱ περισσότεροι πολιτισμένοι τῶν Φοινίκων λαοὶ, ἐπίσης τῆς περιοχῆς, δὲν κατέληξαν στὸ ἀλφάβητο. Ἡ ἐξωλογικὴ ἐπομένως «συμβατικότης», ποὺ ἡ σύγχρονη ἐπιστῆμη τῆς γλωσσολογίας ἀπεδέχθη καὶ γιὰ τὴν γραφή, προκάλεσε καὶ προκαλεῖ ἀπαράδεκτη σύγχυσι ἱστορικῇ.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἀντίστροφη μέτρησι. Διότι ἡ παραμονὴ τῶν λαῶν στὸ σκοτάδι γιὰ τὰ «πρὸ τ' ἐόντα» μᾶς κάνει ἀνίκανους στὴν ἐρμηνεία τῶν παρόντων καὶ τυφλοὺς στὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν. Ἡ ἱκανότης αὐτὴ ὑπῆρξε κάποτε, μᾶς ἀποκαλύπτει ἡ γλῶσσα: ἦταν ὁ μαντικὸς τρίπους τῶν Δελφῶν, τοῦ ἄνακτος Διός. Καὶ ἐκ τῶν Δελφῶν, διὰ τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας, πρέπει νὰ ὑψωθῇ ἐκ νέου ἡ «ὁμότης» (φωνή) τοῦ ἄνακτος πρὸς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

"Οσο οἱ λαοὶ θὰ βραδύνουν, οἱ κίνδυνοι μᾶς ὀριστικῆς καταστροφῆς θὰ μεγαλώνουν.

ΑΝ. Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ*

Ἡ ἑτερονομία καὶ τὸ «ἐλευθέρως βούλεσθαι»

Ὁ Kant προσδίδει εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν τὴν ἔννοιαν τοῦ «νοουμένου» προφανῶς, διότι ὁ ἄνθρωπος ρυθμίζει ὁ ἴδιος τὴν βούλησιν αὐτοῦ· ὄντως ὁ Kant ἐξετάζων καὶ ἐρευνῶν τὸ πρόβλημα τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ βουλήσεως τάσσεται ὑπὲρ τῆς θεωρίας τῆς καλουμένης «αὐταρχίας» (*indeterminism*), κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ βούλησις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐλευθέρα καὶ ἀνεξάρτητος παντὸς ἄλλου παράγοντος· ὁ ἄνθρωπος δηλ. καθίσταται αὐτεξούσιος καὶ ἐπομένως ὑπόλογος τῶν πράξεων αὐτοῦ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν «ἐτεραρχίαν» (*determinism*), κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ βούλησις τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἐλευθέρα, ἀλλὰ ρυθμίζεται ὑπὸ ἄλλων παραγόντων καὶ ἐπομένως τὸ πᾶν γίνεται κατὰ τὸν νόμον τῆς Ἀνάγκης. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς «αὐταρχίας» καθίσταται ὃν «αὐτόνομον» προσδιορίζον τὴν βούλησιν αὐτοῦ ἐλευθέρως καὶ βασιζόν ταύτην οὐχὶ ἐπὶ πιέσεων καὶ ἐπὶ ἐξαναγκασμῶν τρίτων (ἐτεραρχία), ἀλλ' ἀντιθέτως ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἠθικῆς φύσεως. Ἀλλὰ τόσον ἡ ἔννοια τῆς «αὐταρχίας» ὅσον καὶ ἡ τῆς «αὐτονομίας» δέον νὰ ἀποτελέσουν αἰτήματα τοῦ πρακτικοῦ λόγου, διότι ἡ πίστις εἰς τὴν ὑπαρξιν τοιούτων αἰτημάτων μεγάλως ἐνισχύει τὴν ἔννοιαν τῆς ἠθικῆς. Ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλευθερος, τοὔτέστιν αὐτόνομος καὶ μετέχει, ὡς εἰκός, τῆς ἐννοίας τῆς αὐταρχίας εἶναι πασιφανές, πλην ὅμως ὁ ἄνθρωπος ζῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπόκειται εἰς παντὸς εἶδους δεσμεύσεις, καθιστάμενος οὕτω δέσμιος τῆς ἐννοίας τῆς ἑτερονομίας, κατὰ τὴν ὁποίαν οὗτος περικλείεται ὑπὸ ποικίλων παραγόντων καὶ διατελεῖ ἐξαρτώμενος ἐξ αὐτῶν· ἔπειτα ἡ νομοθεσία τῆς κοινωνίας ἢ ἄλλως καλουμένη πολιτικὴ ἑτερονομία· ἐν συνεχείᾳ δὲ ἡ ἐκκλησία διὰ τῆς θρησκείας ἐπιβάλλει τὴν θρησκευτικὴν ἑτερονομίαν· καὶ συνεπῶς πάντα ταῦτα προδιαγράφουν τὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπαίτησιν, ὅπως οὗτοι τελοῦν ἐν ἐξαρτήσιν ἐκ τῶν κανόνων θρησκείας καὶ πολιτείας· ὄντως τόσον ἡ πολιτεία ὅσον καὶ ἡ ἐκκλησία, ὡς πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ αὐθεντία, ἐπιβάλλουν ἀμετακλήτως τὴν τήρησιν τῶν κανόνων ἀνεξαρτήτως, ἐὰν οὗτοι προσιδιάζουν πρὸς τὴν φύσιν τῆς ἡμετέρας βουλῆσεως.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔπεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ κοινωνίᾳ μετέχων δὲν δύναται νὰ εἶναι αὐτόνομος, διότι δεσμεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς ἀνάγκης· ἡ ἔννοια τῆς ἀνάγκης ἀναγκάζει τοῦτον διὰ σειρᾶς νόμων νὰ ὑποτάσσῃται καὶ νὰ ὑποτάσσῃ εἰς τὴν καθολικὴν βούλησιν τὴν ἀτομικὴν του τοιαύτην, ὅπως προδιαγράφει ἡ ἔννοια τῆς «συνθήκης» διὰ τὴν δημιουργίαν κοινωνικῆς ζωῆς· ὄντως ἡ ὑποταγὴ τῆς ἀτομικῆς βουλῆσεως εἰς τὴν καθολικὴν βούλησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνυπάρχει ὁ νόμος, καὶ τὴν πρώτην γένεσιν εὐνομουμένης πολιτείας· ὄντως τὸ πρόβλημα τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλῆσεως παραμένει ἑσαεὶ ἄλυτον κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ Emil-Reymond Dubois (1818-1896) καὶ ἀμφιλεγόμενον, διότι ναι μὲν ἐκ τῶν νόμων ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐξαρτώμενος, ἀλλὰ καὶ ἄνευ ὧν θὰ κατεδυναστεύετο ἀφ' ἑαυτοῦ· ἐν γενικαῖς γραμμαῖς εἶναι δυνατόν ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερος νὰ ρυθμίσῃ τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ βούλησιν ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀγαθῆς φύσεως. Ἐρωτᾶται ὅμως, ἐὰν εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων θὰ ἐνυπάρχουν αἱ ἀγαθαὶ φύσεις, ἵνα ἀποτελέσουν ἐν καιρῷ τὴν Κοινωνίαν τῶν «Ἀγγέλων», ὅπως θὰ ἔγραφον οἱ συγγραφεῖς τῆς «Οὐτοπίας»· ἔπειτα ἐν μέσῳ ἡμῶν προβάλλει καὶ ἡ πρόρρησις τοῦ Πλάτωνος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀποβῇ «τὸ ἀγριώτερον τῶν ζώων ἐξ ὧν φύει ἡ γῆ», ὅταν συνθῇ καὶ τινες τὸ ἐπιτρέψουν.

* Ὁ κ. Ἀναστάσιος Ν. Ζοῦμπος εἶναι καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου Πατρῶν, πρῶην πρύτανις τοῦ ἴδιου Πανεπιστημίου καὶ ἀνεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

Πώς κυβερνιέται ὁ Κόσμος «μας»

Θὰ εἶναι γιὰ τοὺς ἔχοντες νοῦν κοινὸς τόπος νὰ πῶ, ὅτι ὁ κόσμος δὲν κυβερνιέται οὔτε μὲ τὰ ὄπλα οὔτε μὲ τὸ χρῆμα οὔτε μὲ τὴν ὀργάνωση. Ἐλέγχεις τὸν κόσμο, ἂν ἐλέγῃς τὰ μυαλὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἄν τὸ μυαλὸ τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχη «κουρδισθῇ» ἔτσι, ὥστε ὁ φόβος νὰ μὴν τὸ κατατρύχη (ὁ φόβος εἶναι διαστροφή τῶν φυσιολογικῶν ἐνστίκτων αὐτοσυντηρήσεως), τὰ ὄπλα δὲν θὰ τὸν ὑπέτασσαν· ἂν ἡ δίψα τῆς πλεονεξίας (διαστροφή ἐπίσης τῶν ἐνστίκτων αὐτοσυντηρήσεως) δὲν εἶχε γίνεи (ἐπικτήτος) «τρόπος σκέψεως» του, τὸ χρῆμα δὲν θὰ τὸν ὑποδούλωνε· ἂν ἡ καλλιέργεια τῆς μαζικῆς παρακρούσεως (διαστροφή ὁμοίως τοῦ φυσιολογικοῦ κοινωνικοῦ ἐνστίκτου) δὲν εἶχε «μετασχηματίσει» τὸν κατὰ φύσιν ψυχισμό του, ἡ ὀργάνωση θὰ ἦταν ἀνίσχυρη, γιὰ νὰ τὸν ἐκμηδενίσῃ σὰν ἄτομο ἢ φυσικὸ μέλος τῆς Ὀμάδας.

Ἐξετάζω τοὺς τρεῖς κυριώτερους «ὀρατοὺς» μοχλοὺς τῆς σύγχρονης ἐξουσίας, τὸν «ὑποχθόνιο» πολιτικὸ φόβο, τὸν οικονομισμό καὶ τὸν μαζισμό, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴν διατήρηση τῆς «τάξεως πραγμάτων» τῆς σημερινῆς Ὑψηλίου (ξεκαθαρίζοντας παράλληλα ὅτι δὲν ἀποτελοῦν αὐτοὶ τὸ «θεμέλιό» της ἢ τὴν «πηγὴ» της), διότι ἔτσι, διὰ τῆς λογικῆς ἀρχῆς «τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς», ἀναφαίνεται καθαρὰ ἡ προτεραιότητα τοῦ «Πνεύματος», τοῦ «Πολιτισμοῦ», τῆς «Καλλιέργειας» (μὲ τὴν γενικώτατη ἔννοια τῶν ὄρων αὐτῶν) στὴν ἐξουσιαστικὴ πρακτικὴ. Ὑποθέτω —καὶ

περιορίζομαι σὲ ὑπόθεση, γιὰτὶ δὲν ἔχω καμμιά πρόσβαση σὲ καμμιά ἐστία ἰσχύος— ὅτι οἱ πολιτικοί, οἱ στρατιωτικοί, οἱ οικονομικοὶ καὶ οἱ κοινωνικοὶ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐξουσίας εἶναι δυνάμεις ταγμένες στὴ «β' γραμμὴ τοῦ μετώπου». Ὁ ρόλος τους εἶναι ἡ διατήρηση, ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ ἐκμετάλλευση τῶν κεκτημένων. Ἡ ἀπόκτηση (ἡ «κατάκτηση», ἀφοῦ μιλοῦμε γιὰ «μέτωπα») ἢ ἡ ἀπόκρουση τοῦ «ἐχθροῦ» εἶναι ὑπόθεση ἐκείνων ποὺ διεξάγουν τὶς «ἐπιχειρήσεις ἰδεῶν».

Εἶναι μακραίωνη ἡ ἱστορία τῶν «ἐπιχειρήσεων ἰδεῶν». Θρησκείες, φιλοσοφικὰ συστήματα, ἐπιστημονικὲς «σχολές» ἢ θεωρίες, ἠθικὴ, «συρμοὶ» διάφοροι (ἀπὸ τὴ «μὸδα» μέχρι τὰ «καλλιτεχνικὰ ρεύματα»), θέατρο, Τέχνη γενικά, Παιδεία, βιβλίον γενικά καὶ τὰ νεώτερα, ἀπὸ τεχνολογικὴ ἀποψη, μέσα ἐπηρεασμοῦ τῶν ἐγκεφάλων ἐργάσθηκαν ἐπὶ χιλιετίες καὶ ἐργάζονται ἀκόμη ἐντατικά στὴ «α' γραμμὴ τοῦ μετώπου» τοῦ ἐξουσιασμοῦ. Μ' αὐτὰ «πλάθεται» ὁ «τρόπος σκέψεως», ὁ ὁποῖος καθιστᾷ εὐκολώτερη τὴν ὑποταγὴν τοῦ φορέως της καὶ ἀνετώτερη τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ἐξουσιαστή. Ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ γεννιέται μέχρι τὸν τάφο ἀποτελεῖ πολιορκούμενον ὄχυρό, βαλλόμενο πανταχόθεν ἀπὸ ἓναν ἀκατάπαντο καταιγισμό «ἰδεῶν», «ἀντιλήψεων», «ἀξιῶν», «συνηθειῶν», «πεποιθήσεων» καὶ γενικά ἐνὸς συνολικοῦ τρόπου θεωρήσεως τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου, ποὺ εἶναι αὐστηρὰ προγραμματισμένους καὶ στενὰ ἐλεγμένους.

Ἄφησα τελευταῖον ἓναν «τομέα»

τῶν «ἐπιχειρήσεων ἰδεῶν», πὺ ἀπαρίθμησα παραπάνω, γιατί εἶναι ὁ κρισιμώτερος ἀπ' ὅλους: εἶναι ὁ «τομέας Ἱστορία». Τίποτε δὲν εἶναι πιὸ καθοριστικὸ γιὰ τὴν συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου σὲ δοθησόμενη στιγμή ἀπὸ αὐτὰ πὺ ἐγίναν ἢ νομίζει ὅτι ἐγίναν στὸ παρελθόν πὺ ἐξῆσε ὁ ἴδιος, ἢ στὸ πρὶν ἀπὸ αὐτὸν παρελθόν. Συνειδητὰ ἢ ὑποσυνειδητὰ, μὲ πληρότητα ἢ κενὰ «πληροφοριῶν», μὲ συγκεκριμένες ἢ ἀσαφεῖς γνώσεις τὸ ἄτομο σκέπτεται καὶ ἐνεργεῖ ὅπως ἄλλοτε ἐσκέπτετο καὶ ἐνεργοῦσε αὐτὸ ἢ ἐσκέπτοντο καὶ ἐνεργοῦσαν οἱ πρὸ αὐτοῦ. Ἡ «ἱστορία», ὅπως φθάνει ὡς δοτὴ γνώση στὸν παραλήπτη της, εἶναι τὸ μέγιστο τηλεχειρίστρο τοῦ νοῦ.

Ποιοὶ χαράσσουν τὴν ὑψηλὴ στρατηγικὴ τῶν «ἐπιχειρήσεων ἰδεῶν»; Θὰ ἦταν ἀφελέστατο νὰ δεχθοῦμε, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἀρμοδιότητα τῶν ἐκ πρώτης ὄψεως «ἀρμοδιῶν», ἐννοῶ τῶν ἐπιστημόνων, τῶν διδασκάλων, τῶν φιλοσόφων, τῶν καλλιτεχνῶν, τῶν ἱστορικῶν, τῶν συγγραφέων —ἢ ἀκόμη τῶν «μόδιστρων» ἢ τῶν «μαίτρ» τῶν διαφορῶν «ρευμάτων», ἀπὸ τῆς ζωγραφικῆς π.χ. ἕως τὴν κατὰ καιροὺς σεξουαλικὴ συμπεριφορὰ. [Μὴ γελιέστε, κι αὐτὰ ἀποτελοῦν κρίσιμους μοχλοὺς διαμορφώσεως τοῦ τρόπου σκέψεως καὶ συμπεριφορᾶς τῆς ἀνθρωπότητος!]. Οἱ ἀνθρωποὶ αὐτοὶ γράφουν, διδάσκουν, διανοοῦνται, «δημιουργοῦν» ὄντας ἤδη «διαμορφωμένοι» ἀπὸ τὰ γεννοφάσκια τους. Ἀπλῶς ἀναπαράγουν τὴν ἰσχὺσά «τάξη ἰδεῶν». Καὶ μόνο σὲ σπάνιες, σπανιώτατες περιπτώσεις κάποιος ἀπ' αὐτοὺς μὲ αὐτοπαιδεῖα καὶ μὲ σκληρὸ πνευματικὸ προσωπικὸ ἀγῶνα εἶναι πιθανὸ νὰ ἀποτινάξῃ ἀπὸ πάνω του, κατὰ τὸ μέτρο πὺ θὰ τὸν ἀποτινάξῃ, τὸν τεράστιο σωρὸ τῶν πνευματικῶν σκουπιδιῶν, μέσα στὰ ὅποια ἔχει ταφῇ ὁ νοῦς τοῦ ἴδιου καὶ ὁ

νοῦς τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλὰ καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ ἡ δημόσια ἐμφάνιση τῆς «νέας ἀπόψεως» θὰ τεθῇ ὑπὸ ἐλεγχου: Συμβάλλει ἢ ὄχι καὶ σὲ ποιὸ βαθμὸ στὸν ἐξουσιασμό; Ἀπὸ τὴν ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα αὐτὸ θὰ κριθῇ καὶ ἡ τύχη ἢ ἡ ἐπιβίωση τοῦ ἔργου του καὶ ἡ ἐνσωμάτωσή του στὸ ὑφιστάμενο παγκόσμιο «ἰδεολογικὸ corpus»

Ποιοὶ λοιπὸν εἶναι αὐτοὶ πὺ σχεδιάζουν τίς «ἐνέργειες» γιὰ τὴν ἐκπόρθηση τοῦ ὄχρου τοῦ ἀνθρώπινου ἐγκεφάλου; Στὸ ἐρώτημα αὐτὸ μόνο ἡ βαθειὰ αὐτοπαιδεῖα καὶ ἡ ἀκόμη βαθύτερη αἴσθηση τῆς πραγματικῆς καὶ χωρὶς εἰσαγωγικὰ ἱστορίαςμποροῦν νὰ ἀπαντήσουν. Νὰ ἀπαντήσουν, ἐννοῶ, γιὰ λογαριασμὸ μόνο τοῦ ἐρωτῶντος ἑαυτοῦ. Ἀπάντηση ἀπὸ ἄλλον γιὰ σᾶς ποτὲ μὴν περιμένετε! Θὰ ἤθελα νὰ τελειώσω μὲ μιὰ παρατήρηση στὸ τυχόν ἐρώτημα, ἂν αὐτοὶ οἱ ἀπόκρυφοὶ ἀνώτατοι «σοφοί», τὰ «ἱερὰ τέρατα» τοῦ ἐξουσιασμοῦ, πετυχαίνουν στὸ «ἔργο» τους. Ἡ ἀπάντηση εἶναι: Μερικῶς, ναί. Ἀπόδειξη, ἡ σημερινὴ πνευματικὴ κατάντια τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ —ἐξυπακούεται— μερικῶς, ὄχι. Ἀπόδειξη, ὅτι δὲν θεωροῦν ὅτι μ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς «μοχλοὺς» πὺ ἀπαρίθμησα ἔχουν ὀριστικὰ ἀνατρέψει τὴν διανοητικὴ ἰσορροπία τῆς ἀνθρωπότητος. Οἱ ἐπιδόσεις τους στὸν νεόφαντο φρικαλέο τομέα τῆς λεγόμενης «Γενετικῆς Μηχανικῆς» ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἔχουν καμμιά σιγουριά γιὰ τὴ συνέχιση τοῦ ἐλέγχου τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ μὲ τὰ ἔως τώρα χρησιμοποιούμενα «κλασσικὰ ὅπλα» τῆς συγχύσεως, τοῦ δογματισμοῦ καὶ τῆς πνευματικῆς διαστροφῆς. Ἰδωμεν μέχρι ποίου σημείου εἶναι ἱκανοὶ νὰ φθάσουν στὸ «πνευματικὸ» ὄργιο τους.

Μετέωρος

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Π. ΔΑΚΟΓΛΟΥ*

Ἡ γένεση τῶν συμβόλων τῶν καλουμένων Ἀραβικῶν ἀριθμῶν

[Ἡ παρούσα μελέτη μπορεί νά θεωρηθῇ σάν μιὰ ἀπάντησι στίς ἐπιστολές πού ἐδημοσιεύθησαν κατὰ καιροὺς στὰ τεύχη τοῦ «Δαυλοῦ» γιὰ τὴν προέλευσι τῶν καλουμένων Ἀραβικῶν ἀριθμῶν καὶ συγκεκριμένα στίς ἐπιστολές τῶν κ.κ. Ἀχ. Τάγαρη («Δαυλός» τεύχος 77/1988) καὶ Χαρ. Ἡσαΐα («Δαυλός» τεύχος 82/1988)].

Ὁ συμβολισμὸς τῶν καλουμένων Ἀραβικῶν ἀριθμῶν 1,2,3,4,5,6,7,8,9,0 δὲν προέρχεται ἀπὸ τοὺς Ἀραβες. Τρόπον τινὰ τιμῆς ἔνεκεν παρέμεινε ἡ ὀνομασία «Ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ», πρὸς ἐκείνους τοὺς Ἀραβες πού διευκόλυναν καὶ μεσολάβησαν στὴν μεταφορὰ καὶ διάδοσι τῶν συμβόλων αὐτῶν ἀπὸ τὶς Ἰνδίες στὴν Εὐρώπῃ καὶ στὸν κόσμον ὁλόκληρο, δηλαδὴ στοὺς Ἀραβες ἐκείνους πού κατοικοῦσαν στὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας.

Εἶναι παγκοσμίως γνωστὸ, ὅτι οἱ ἀνωτέρω χαρακτηῖρες τῶν ἀριθμῶν εἰσήχθησαν στὴν Εὐρώπῃ ἀπὸ τὸν Πάπα Σίλβεστρο τὸν Β' (Ζερμπέρ ντ' Ὠριλάκ)¹ κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα, οἱ δὲ πραγματικοὶ ἀρχικοὶ δημιουργοὶ αὐτῶν ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν ἄγνωστοι, παρὰ τὶς διάφορες κατὰ καιροὺς παρουσιασθεῖσες εὐφυεῖς ὑποθέσεις. Οἱ ἴδιοι οἱ Ἀραβες βεβαιώνουν, ὅτι οἱ χαρακτηῖρες αὐτῶν τῶν ἀριθμῶν δὲν ἀποτελοῦν δικό τους δημιούργημα, ἀλλὰ ὅτι πρωτοεμφανίσθηκαν στίς Ἰνδίες καὶ ὅτι αὐτοὶ ἀπλῶς διαπιστώσαντες τὸ εὐχρηστον γιὰ τὶς ἐμπορικὲς τοὺς συναλλαγὰς τοὺς ἀπεδέχθησαν καὶ τοὺς προώθησαν στὸν ὑπόλοιπο κόσμον εἴτε μὲ τὶς πολεμικὲς κατακτήσεις τοὺς εἴτε μὲ τὶς ἐμπορικὲς τοὺς συναλλαγὰς.

Ἀλλωστε εἶναι γνωστὸ, ὅτι οἱ Ἀραβες καθὼς καὶ οἱ διάφοροι ἄλλοι «Σημιτικοὶ» λαοὶ χρησιμοποιοῦσαν, κατὰ τὴν γραφὴ καὶ ἀνάγνωσι γραμμάτων καὶ ἀριθμῶν, φορὰν ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά, αὐτὸ δὲ ἦταν βαθεῖα ριζωμένο μέσα τοὺς ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων — ἦταν, σὰν νὰ λέμε σήμερα, ἡ «πίστις» τοὺς. Οἱ Ἀραβες, ὅπως καὶ κάθε ἄλλος ἀρχαῖος λαός, διέθεταν δικό τους σύστημα ἀριθμῆσεως μὲ ἰδιαίτερα σύμβολα διάφορα ἀπὸ τὰ σημερινὰ καλούμενα σύμβολα τῶν Ἀραβικῶν ἀριθμῶν. Εἶναι λοιπὸν πολὺ φυσικώτερο καθέννας τοὺς νὰ θέλῃ τὸ δικό του σύστημα καὶ μορφή ἀριθμῆσεως νὰ προφθῇ καὶ ὄχι ἀναίτιως νὰ τὸ καταργῇ καὶ στὴ θέσι του νὰ δημιουργῇ ἄλλο. Καὶ ἐὰν ἀκόμα ὑποθέσουμε ὅτι μὲ κάποιον τρόπο μετατρέψανε τοὺς ἀρχαίους Ἀραβικοὺς χαρακτηῖρες τῶν ἀριθμῶν ἐφαρμόζοντας διάφορες προσθαφαιρέσεις ἢ στροφές ἢ ἀντιστροφές αὐτῶν, ὥστε νὰ ὁμοιάζουν στὰ σημερινὰ σύμβολα, εἶναι τελείως ἀδύνατον νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι θὰ ἄλλαζαν καὶ τὴν «πίστι» τοὺς καὶ θὰ διάβαζαν καὶ θὰ ἔγραφαν ἀπ' ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ.

* Ὁ κ. Ι.Δ. εἶναι πολιτικὸς μηχανικὸς καὶ συγγραφεὺς τῆς τετράτομης ἔρευνας «Ὁ Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα καὶ ἡ ἀποκρυπτογράφησίς του» (βλ. «Δ», τ. 89).

Τὰ σημερινὰ παγκόσμια σύμβολα τῶν ἀριθμῶν, κατ' ἀντίθεσι πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ἀραβικὰ - «Σημιτικά», γράφονται καὶ διαβάζονται ἀπὸ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ πέραν αὐτοῦ κατὰ τὴν γραφὴ καὶ ἀρίθμησι ἀκολουθοῦν κατὰ θέσιν, μορφήν δεκαδικῆς τοποθετήσεως, δηλαδὴ διακρίνονται σὲ θέσεις χιλιάδων ἢ ἑκατοντάδων ἢ δεκάδων καὶ μονάδων, πρᾶγμα ποῦ ἦτο ἄγνωστο στοὺς ἀρχαίους «Σημιτικούς» λαοὺς. Τὰ δύο ἄνω χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα, ἥτοι ἡ ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ ἀνάγνωσι καὶ γραφὴ τῶν ἀριθμῶν καὶ τὸ σύστημα θέσεως τῶν ἀριθμῶν ἀπαντᾶται μόνο στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα. Ὅμως ἡ ἀναζήτησι τῆς ἀλήθειας πρέπει νὰ ἐρευνηθῇ κατ' ἀρχὴν στὶς Ἰνδίες.

Πρὶν ὅμως ξεκινήσῃ ἡ ἐρευνα ἀπὸ τὶς Ἰνδίες, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ προηγηθῇ ἓνα χαρακτηριστικὸ ὁρόσημο, δηλαδὴ ἡ ξεχωριστὴ ἐμφάνισι τοῦ συμβόλου *μηδέν* (0). Ἡ ἐπινόησι τοῦ συμβόλου *μηδέν* ὀφείλεται στὸν μεγάλο Ἑλληνα μαθηματικὸ καὶ ἀστρονόμο Κλαύδιο Πτολεμαῖο (100-178 μ.Χ.), ὁ ὁποῖος στὸ ἔργο του «*Μαθηματικὴ Σύνταξις*»², ποῦ μεταφράσθηκε στὰ Ἀραβικὰ μὲ τὴν ὀνομασία «*Ἀλμεγίστα*», συμβολίζει τὸ *μηδέν* ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ τῆς λέξεως ΟΥΔΕΝ δηλαδὴ τὸ 0. Καὶ ὅχι μόνο ἐπενόησε τὸ σύμβολο *μηδέν*, ἀλλὰ τὸ ἐτοποιήθηκε, γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορίαν, στὶς θέσεις ποῦ λείπουν ψηφία μιᾶς «τάξεως», δηλαδὴ στὸ σύστημα γραφῆς πρὶν ἀπὸ τὴν ἀριθμητικὴ μονάδα, δηλαδὴ ὅπως ἰσχύει σήμερα: 0,1,2,3,4,5,6,7,8,9 καθὼς καὶ 10, 100 κ.λπ.

Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἄνω ἀλήθεια γιὰ τὸ σύμβολο *μηδέν* ἃς ἐρευνήσουμε τι υποστηρίζει ἡ Ἰνδικὴ Μαθηματικὴ ἐπιστήμη γιὰ τοὺς χαρακτῆρες τῶν ἀριθμῶν καὶ ποῦ βασίζει τὶς ἀπόψεις της. Οἱ Ἰνδοὶ υποστηρίζουν, ὅτι οἱ χαρακτῆρες τῶν καλουμένων Ἀραβικῶν ἀριθμῶν εἶναι δημιούργημα δικό τους καὶ αἰτιολογοῦν αὐτὸ κυρίως ἀπὸ τὶς εὐρεθεῖσες ἀρχαῖες ἐπιγραφές, ποῦ ἐθεωροῦντο ὅτι ἦσαν τοῦ τετάρτου ἢ τρίτου π.Χ. αἰῶνος, καθὼς ἐπίσης καὶ ὅτι εἶχαν ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀνεπτυγμένη Μαθηματικὴν ἐπιστήμην, ποῦ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ὑπαρξὶ τῆς ἀρχαίας συγγραφῆς τῶν «*Sulvasutras*»³ καὶ τῶν διδασκαλιῶν τῶν «*Aryabhata καὶ Brahmagupta*».

Ἀπέναντι στοὺς ἰσχυρισμοὺς αὐτοὺς τῶν Ἰνδῶν ἔλαβαν θέσι σπουδαῖοι ἐρευνητές, ὅπως ἦσαν ὁ C. R. Kaye στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα μας καὶ οἱ διάσημοι καθηγητὲς Freudenthal καὶ Neugebauer, ὁ Ἰταλὸς ἱστορικὸς τῶν μαθηματικῶν G. Loria⁴ καὶ ἄλλοι. Ὅλοι τοὺς ἀντικρούοντας τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν Ἰνδῶν υποστηρίζουν ὅτι οἱ χαρακτῆρες τῶν καλουμένων Ἀραβικῶν ἀριθμῶν ἀποκλείεται νὰ εἶναι δημιούργημα τῶν Ἀράβων. Συγκεκριμένα γιὰ μὲν τὶς ἀνακαλυφθεῖσες ἀπεδείχθη ὀριστικὰ ὅτι ἦσαν χρονολογικὰ λανθασμένες καὶ ἄρα τὸ βασικὸ τους ἐπιχείρημα καταρρίπτεται. Τὸ ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχαν ἀνεπτυγμένη Μαθηματικὴν ἐπιστήμην εἶναι ἀπολύτως βέβαιο, πλὴν ὅμως δὲν ἀποδεικνύεται ἡ ἀκριβὴς χρονολόγησι αὐτῶν καὶ κυρίως τοῦ βιβλίου «*Sulvasutras*» καὶ οὔτε ἀναφέρονται σ' αὐτὰ οἱ σημερινοὶ χαρακτῆρες τῶν ἀριθμῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἰνδοὶ (Βέδες) διέθεταν μαζί μὲ τὶς βαθεῖες φιλοσοφικὲς θεωρήσεις ἓνα πλῆρες σύστημα ἀριθμήσεως μὲ ἀπόλυτα καθωρισμένα σύμβολα, μὲ διενθῇ τότε προβολὴ τὰ περίφημα Σανσκριτικά⁵. Τὰ σύμβολα αὐτὰ ὅπως καὶ τὰ σύμβολα τοῦ ἀλφαβήτου τοὺς ἐγράφοντο καὶ ἐδιαβάζοντο κανονικά, ὅπως τὰ δικά μας, ἀπὸ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἐσχημάτιζαν τέλεια ἐννεαδικὰ συστήματα κ.λπ. Ὁ σχηματισμὸς τῶν συμβόλων τῶν ἀρχαίων Ἰνδῶν δὲν ἀκολουθεῖ κανέ-

να κανόνα ἢ μέθοδο, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ πῇ κανεῖς, ὅτι ἀποτελοῦν μιὰ τυχαία παράθεσι διαφόρων ἀσχέτων σχημάτων· ἐν τούτοις ἦσαν εὐχρηστα καὶ εἶχαν παγκόσμια ἀπήχησι. Συνεπῶς οὐδεὶς λόγος συνέτρεχε νὰ προβοῦν οἱ ἴδιοι ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας στὴν κατάργησί τους καὶ τὴν ἀντικατάστασί τους ἀπὸ ἄλλα σύμβολα. Μιὰ τέτοια ἀντικατάστασι θὰ ἦτο ἀπόλυτα δικαιολογημένη, ἐὰν τυχὸν τοὺς ἐπεβάλλετο ἀπὸ ἄλλες ἐξωγενεῖς καταστάσεις, π.χ. ἀπὸ ἓνα πιθανὸ κατακτητὴ τῆς χώρας των. Χωριὰ στὴν ὀρεινὴ Βιρμανία καὶ τὸ Θιβέτ ἐξακολουθοῦν καὶ σήμερα νὰ χρησιμοποιοῦν τὸν ἀρχαῖο τρόπο γραφῆς καὶ μετρήσεως, ποὺ εἶναι τελείως ἄσχετος μὲ τὰ σύγχρονα σύμβολα.

Ἐπὶ τῇ βάσει λοιπὸν ὅλων τῶν ἄνω ὁ Kaye συμπεραίνει ὅτι ἡ ἔμπνευσι τῶν συμβόλων τῶν συγχρόνων ἀριθμῶν δὲν εἶναι Ἰνδική, ἀλλὰ προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἐπίδρασι τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος τόσο τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὅσο καὶ τῆς ὑστερώτερης Ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς. Εἰδικὰ γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (κάτι ποὺ ὅλα τὰ σχολικὰ ἱστορικὰ βιβλία ἀναφέρουν) ἔχω νὰ προσθέσω τὰ ἑξῆς: Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, προκειμένου νὰ διοργανώσῃ καὶ συγχρόνως ἐκπολιτίσῃ τὸ νέο ἀπέραντο κράτος του, ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα μέτρα ποὺ ἔλαβε ἦταν ἡ ἀναγκαστικὴ χρῆσι ἐνιαίας μορφῆς μέτρων καὶ σταθμῶν, ἀσφαλῶς δὲ καὶ ἐνιαίου λογιστικοῦ τρόπου συναλλαγῶν. Ἄρα ἀπὸ αὐτὸ καὶ μόνον ἔχουμε μιὰ πρώτη ἔνδειξι τῆς ὑπερθεν διαταγῆς τοῦ ἐνιαίου τρόπου λογιστικῶν συναλλαγῶν μὲ ἐνιαῖα μέτρα καὶ σταθμά, πλην ὅμως δὲν γνωρίζουμε περισσότερες λεπτομέρειες. Στὸ ἴδιο συμπέρασμα καταλήγει καὶ ὁ καθηγητὴς Freudenthal, καθὼς καὶ ὁ θεωρούμενος ὡς φανατικὸς ἐμπαθὴς ἀνθέλλην Neugebauer, ὁ γνωστὸς ὑβριστὴς τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐτόλμησε νὰ πῇ εἰρωνικά: «... χωρὶς τὰς βαθυτάτας μαθηματικὰς γνώσεις τῶν Ἑλλήνων θὰ εἴχαμε κερδίσῃ 2000 χρόνια εἰς τὰ Μαθηματικά». Καὶ οἱ δύο γράφουν ὅτι στὸ διάστημα ἀπὸ τὸ 200 ἕως τὸ 300 μ.Χ. ἄρχισε νὰ ἐμφανίζεται στίς Ἰνδίες τὸ σύστημα θέσεως τῶν ἀριθμῶν, καθ' ὃν χρόνον τότε οἱ Ἰνδοὶ ἐπιστήμονες σπούδαζαν τὴν Ἑλληνικὴ Ἀστρονομία τοῦ Πτολεμαίου, ἀπ' ὅπου ἔμαθαν νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ μηδὲν καθὼς καὶ τὸ σύστημα θέσεως τῶν ἀριθμῶν. Τὴν ἴδια δὲ ἐποχὴ οἱ Ἰνδοὶ ἄρχισαν νὰ γράφουν τὰ κλάσματα μὲ τὸν παρονομαστή ἀπὸ ἐπάνω καὶ τὸν ἀριθμητὴ ἀπὸ κάτω καὶ δίχως διαχωριστικὴ γραμμὴ, ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἔγραφαν οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀπὸ αἰῶνες πρὶν. Τέλος ὁ Ἰταλὸς G. Loria στὸ βιβλίον του «Ἱστορία τῶν Μαθηματικῶν» γράφει σχετικὰ τὰ ἑξῆς: «... ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἐμπνέσει τοῦ σημερινοῦ ἀριθμητικοῦ συστήματος, εὐρισκόμεθα μᾶλλον ἐνώπιον ἐνὸς δεδομένου τοῦ ὁποῖον ἐδημιούργησε ὁ Περσικὸς θρύλος. Ὡς προσθέσωμε, ὅτι δὲν φαίνεται πιθανόν, τὰ ἐν χρήσει ἀριθμητικὰ ψηφία νὰ προῆλθον ἐκ γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου. Πολύ πιθανώτερα εἶναι ἡ ἐκδοχὴ ὅτι πρόκειται μᾶλλον περὶ χαρακτήρων ἐπίτηδες ἐπινοηθέντων, τοὺς ὁποῖους ἐπρότειναν ἴσως Νεοπυθαγόρειοι, γεννηθέντες εἰς Περσίαν πρὸ τῆς Μουσουλμανικῆς κατακτήσεως καὶ τοὺς ὁποῖους παρέλαβαν οἱ Ἀραβες κατακτηταὶ τῆς χώρας, διὰ νὰ τοὺς διαδώσουν κατόπιν καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας».

Παρ' ὅλες λοιπὸν τὶς ἄνω ἐκδοχὰς ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι σήμερα ἀκόμα αὐτὰς ἀπλὰς ὑποθέσεις μὴ ἀρκούντως τεκμηριωμένες καὶ ἔτσι ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἄγνωστος εἰσέτι ὁ ἐφευρέτης τῶν συμβόλων τῶν καλουμένων Ἀραβικῶν ἀριθμῶν, ἀποκλειομένης ὅμως τῆς Ἀραβικῆς καὶ Ἰνδικῆς πατρότητος. Ὡστερα δ-

μως ἀπ' αὐτὴν τὴν ἱστορικὴν ἀναδρομὴ γιὰ τὴν πατρότητα τῶν συμβόλων τῶν σημερινῶν ἀριθμῶν θεωρῶ ἀναγκαῖο νὰ ἐπεξηγήσω ἐδῶ τὴν ἔννοια μιᾶς «λεξάντας», ποὺ ἀναφέρεται σὲ μιὰ προηγούμενη δημοσιευθεῖσα μελέτη μου⁶ ὅτι «οἱ ἀριθμοὶ εἶναι δοτοὶ ἀπὸ τὸ μεγάλο Σχέδιο τοῦ Πυθαγόρα τῆς Ἀρμονίας τῶν Οὐρανίων Σφαιρῶν (Συμπάντων)», μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι προσφέρω μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν τὴν ἀπαιτούμενη πράγματικὴ τεκμηρίωσι ποὺ λείπει ἀπὸ τὶς ὑποθέσεις τῶν προαναφερθέντων μελετητῶν, ἔτσι ὥστε νὰ μετατραποῦν ἀπὸ ἀπλὲς ὑποθέσεις σὲ ἀπόλυτα τεκμηριωμένες βεβαιότητες.

Εἶναι ἀπορίας ἄξιον, πῶς μέχρι σήμερα οἱ διάφοροι μελετηταὶ καὶ ἐρευνηταὶ δὲν ἀντελήφθησαν ὅτι τὰ σημερινὰ σύμβολα τῶν ἀριθμῶν εἶναι μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἀπλὲς γεωμετρικὲς κατασκευὲς ποὺ γίνονται μὲ **κανόνα καὶ διαβήτη** ἀπὸ δύο κυρίως βασικὰ ἀπλὰ γεωμετρικὰ σχήματα, δηλαδὴ ἀπὸ ἓνα τμήμα εὐθείας γραμμῆς καὶ ἓνα μέρος ἢ ὅλον ἐνὸς κύκλου.

Συγκεκριμένα:

- Τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ ἓνα εἶναι ἓνα τμήμα εὐθείας γραμμῆς κατακόρυφο, ἢ ἐλαφρῶς λοξό, ὀρισμένου μήκους M , τὸ ὁποῖο λαμβάνεται ὡς μονὰς συγκρίσεως, μετρήσεως τῶν εὐθυγράμμων τμημάτων τῶν συμβόλων τῶν ὑπολοίπων ἀριθμῶν,

ἦτοι.....1.

- Τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ δύο δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν ἐπίλυσι τοῦ κατωτέρω γεωμετρικοῦ κατασκευαστικοῦ προβλήματος:

Δίδεται ἡμικυκλίω διαμέτρου $3/4$ τῆς ἀρχικῆς μονάδος M σὲ θέσι κατακορύφου ἰδεατῆς διαμέτρου, τὴν ὁποία προεκτείνω πρὸς τὰ κάτω σὲ μήκος $1/4$ τῆς μονάδος M . Νὰ ἀχθῇ στὸ κάτω ἄκρον τῆς προεκτάσεως μία πρὸς τὰ δεξιὰ ἡμικάθετος μεγέθους ἴσου πρὸς τὴν ἀκτῖνα τοῦ δοθέντος κύκλου,

ἦτοι.....2.

- Τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ τρία δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσι τοῦ κάτωθι γεωμετρικοῦ κατασκευαστικοῦ προβλήματος:

Νὰ κατασκευασθοῦν δύο ἡμικυκλίω ἐξωτερικὰ ἐφαπτόμενες μὲ κατακόρυφο τὴν διάκεντρό των καὶ μὲ διάμετρο κύκλων τὸ $M/2$,

ἦτοι.....3.

- Τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ τέσσαρα δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν κατασκευὴ τοῦ κάτωθι γεωμετρικοῦ προβλήματος:

Νὰ κατασκευασθῇ ἓνα ὀρθογώνιο τρίγωνο δοθέντων τῶν μηκῶν τῶν δύο καθέτων πλευρῶν του, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία νὰ εἶναι κατακόρυφη καὶ μήκους μέχρι τὰ $3/4$ τῆς ἀρχικῆς μονάδος, ἡ δὲ ὀρθή γωνία νὰ εἶναι ἐστραμμένη ἀριστερά, καὶ νὰ ἔχῃ προεκτεταμένες τὶς κάθετες πλευρὲς του δεξιὰ τῆς ὀρθῆς γωνίας κατὰ μήκος $1/4 M$,

ἦτοι.....4.

- Τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ πέντε εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἀντίστροφο τοῦ συμβόλου δύο,

ἦτοι.....5.

- Τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ ἕξ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐπίλυσι τοῦ κάτωθι γεωμετρικοῦ κατασκευαστικοῦ προβλήματος:

Νὰ κατασκευασθῇ μία ἄνω ἡμιεφαπτομένη μήκους $3/4$ τοῦ M σὲ μιὰ περιφέ-

ρεια δοθέντος κύκλου διαμέτρου $1/2$ τῆς δοθείσης μονάδος σὲ σημεῖον αὐτῆς στὸ ἀριστερὸ ἄκρο τῆς ὀριζοντίου διαμέτρου τοῦ κύκλου.

Ἡ λύσις τοῦ ἄνω προβλήματος δίδει τὸ σύμβολον..... 6.

• Τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ ἐπτὰ σχηματίζεται ἀπὸ τὴν γεωμετρικὴ κατασκευὴ μίας γωνίας ἀπὸ 60 ἕως 90 μοιρῶν ποὺ νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ ἀριστερά, νὰ ἔχῃ ὀλικὸν ὕψος ἴσον μὲ τὴν δοθεῖσα μονάδα καὶ τὸ ἕνα σκέλος τῆς νὰ εἶναι ὀριζόντιο,

ἦτοι.....7.

• Τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ ὀκτῶ σχηματίζεται ἀπὸ τὴν ἐπίλυσι τοῦ κατωτέρω γεωμετρικοῦ προβλήματος:

Νὰ κατασκευασθοῦν δύο ἐφαπτόμενοι ἐξωτερικῶς κύκλοι διαμέτρων ἑκαστος $1/2$ τῆς δοθείσης μονάδος, ἔτσι ὥστε ἡ διάκεντρος αὐτῶν νὰ εἶναι κατακόρυφος,

ἦτοι.....8.

• Τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ ἐννέα εἶναι ἀκριβῶς τὸ συγχρόνως ἀντίθετο καὶ ἀντίστροφο τοῦ συμβόλου τοῦ ἕξ (6),

ἦτοι εἶναι τό.....9.

• Τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ μηδὲν (οὐδὲν) σχηματίζεται ἀπὸ τὴν γεωμετρικὴ κατασκευὴ ἑνὸς κύκλου διαμέτρου ἴσης μὲ τὴν δοθεῖσαν ἀρχικὴν μονάδα,

ἦτοι.....0.

• Τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ δέκα σχηματίζεται ἀπὸ τὴν σύνθεσι τῆς συμβολίσεως τῆς ἀρχικῆς μονάδος καὶ τοῦ συμβολισμοῦ τοῦ μηδενὸς μὲ τὴν ἀναγραφείσα σειρὰ καὶ σὲ ἀπόστασι μὴ ὑπερβαίνουσα τὸ μῆκος τῆς μονάδος,

ἦτοι.....10.

• Τὸ σύμβολο τοῦ ὀριακοῦ πολὺ - πολὺ μεγάλου προέρχεται ἀπὸ τὸ σύμβολο τοῦ ἀριθμοῦ ὀκτῶ (8), ἐὰν ἡ διάμετρός του ἀπὸ κατακόρυφῃ γίνῃ ὀριζόντια,

ἦτοι.....∞.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ἀποδεικνύεται ὅτι τὰ σύμβολα τῶν σημερινῶν ἀριθμῶν εἶναι πράγματι ἐπίλυσι γεωμετρικῶν κατασκευαστικῶν προβλημάτων, ποὺ ἐπιτυγχάνεται μὲ κανόνα καὶ διαβήτη καὶ ὅτι ὅλα ἔχουν μέσα τους τὴν ἀρχικὰ τεθεῖσα μονάδα.

Σὰν τελικὸ συμπέρασμα βγαίνει, ὅτι ὁ ἐφευρέτης τῶν συμβόλων τῶν σημερινῶν ἀριθμῶν πρέπει νὰ ἦταν μαθηματικός, κυρίως γεωμέτρης καὶ φιλόσοφος. Τὸ ὅτι πρέπει νὰ ἦταν μαθηματικός, γεωμέτρης εἶναι αὐταπόδεικτο. Ἀλλὰ γιὰ τὴν φιλοσοφικὴν του ιδιότητα πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ, ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὅτι στὴν ἀρχαία ἐποχὴ τὰ μαθηματικὰ ἦσαν συνδεδεμένα μὲ τὴν φιλοσοφίαν, ἡ δὲ εὐθεῖα γραμμὴ καὶ ὁ κύκλος εἶχαν ἀποκτήσει ἰδιαίτερη (θεία) σημασία, γι' αὐτὸ ἡ ἐπίλυσι οἰουδήποτε κατασκευαστικοῦ προβλήματος ἔπρεπε νὰ γίνεταί μὲ κανόνα καὶ διαβήτη· καὶ ἐπειδὴ τὰ ἀριθμητικὰ σύμβολα πράγματι ἐσχηματίσθησαν σὰν γεωμετρικὲς κατασκευὲς μὲ κανόνα καὶ διαβήτη μὲ τὴν βοήθειαν τῆς εὐθείας γραμμῆς καὶ τοῦ κύκλου, ἔπεται ὅτι ὁ ἐφευρέτης θὰ ἦτο καὶ φιλόσοφος.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ κάνουμε μιὰ ἀναδρομὴ στὸ παρελθὸν καὶ συγκεκριμένα στὸν 6ο π.Χ. αἰ., στὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ Πυθαγόρας εὗρίσκετο καὶ ἐδίδασκε στὸν Κρότωνα. Μιὰ ἀπὸ τίς σπουδαιότερες φιλοσοφικὲς του διδασκαλίαις ἦταν καὶ ἡ περίφημη Πυθαγόρεια «ἀριθμοσοφία». Ὁ Πυθαγόρας εἶχε προσδώσει στὶς ἐννοίες τῶν ἀριθμῶν ὑψηλότετης διανοήσεως φιλοσοφικὲς, κοσμογονικὲς ἀλή-

θειες, ἄσχετες μὲ λογιστικὲς ιδιότητες τῶν ἀριθμῶν. Ἐπίσης γνωρίζουμε ὅτι ὁ Πυθαγόρας κάλυπτε τὴν φιλοσοφική του διδασκαλία μὲ σύμβολα, καθὼς ἐπίσης ὅτι εἶχε τὴν ἱκανότητα νὰ ἀποσυμβολίσῃ ἄλλα δοτὰ σύμβολα, κυρίως ἀπὸ τὸ *Μεγάλο Σχέδιο τῆς Ἀρμονίας τῶν Οὐρανίων Σφαιρῶν*, τοῦ ὁποῖου τὸν ἀποσυμβολισμό ἐδίδασκε.

Σχετικὰ μὲ τὰ σύμβολα ποὺ χρησιμοποιοῦσε ὁ Πυθαγόρας γιὰ τὴν Ἀριθμοσοφία του, ὁ Πορφύριος (300 μ.Χ.) ἀναφέρει στὸ βιβλίο του, πρᾶγμα ποὺ ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου «*Ἀριθμοσοφία*» Γουίλλιαμ Γουέσσκοτ⁷, ὅτι οἱ ἀριθμοὶ τοῦ Πυθαγόρα «*ἦσαν ἱερογλυφικὰ σύμβολα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐξηγοῦσε ὅλες τὶς ἰδέες σχετικὰ μὲ τὴ φύση τῶν πραγμάτων*». Δηλαδή, μ' ἄλλα λόγια, δὲν χρησιμοποιοῦσε τὰ γνωστὰ γράμματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου α, β, γ, δ, ..., ω, ποὺ παρίσταναν ἀριθμούς. Ἐπίσης ὁ Ν. Μαργιωρῆς⁸ στὸ βιβλίο του «*Πυθαγόρεια Ἀριθμοσοφία*» γράφει, ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι χρησιμοποιοῦσαν γιὰ σύμβολα στὸ μάθημα τῆς ἀριθμοσοφίας στίς μικρὲς τάξεις τοὺς χαρακτῆρες τοῦ ἀλφαβήτου, ἐνῶ στίς μεγαλύτερες τάξεις τὶς κουκκίδες ἢ τὴν ἱερογλυφικὴ παράστασι τῶν ἀριθμῶν μὲ κάθετες γραμμές, μεγέθους τῶν σημερινῶν ἀραβικῶν γραμμάτων.

Λαμβανομένου ὅμως ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ Πυθαγόρας εἶχε στὴν κατοχή του τὸ περίφημο Σχέδιο τῆς Ἀρμονίας Τῶν Οὐρανίων Σφαιρῶν (Συμπάντων), ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐλάμβανε ἀποσπάσματα, τὰ ὁποῖα ἀποσυμβόλιζε καὶ ἔδινε τὶς διάφορες κοσμολογικὲς ἢ ἄλλες θεωρήσεις καὶ ὅτι μέσα σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο σχέδιο ὑπῆρχαν ἀπὸ γεωμετρικὲς κατασκευὲς σὰν σύμβολα ὅλη ἡ «γκάμα» τῶν χαρακτήρων τῶν σημερινῶν ἀριθμῶν, ἦτο πολὺ φυσικὸ νὰ ἐφεῦρε τὴν ἐπιστήμη τῆς ἀριθμοσοφίας ἀπὸ τὸν ἀποσυμβολισμό τῶν ἄνω χαρακτήρων ἢ ἀντίστροφα νὰ διεῖδε στὰ σύμβολα αὐτὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν βαθυτάτων ἐννοιῶν τῆς νέας ἐπιστήμης του (τῆς ἀριθμοσοφίας) καὶ νὰ τὰ χρησιμοποίησε σὰν σύμβολά της. Τρανταχτὴ ἀπόδειξι τῶν ἀνωτέρω εἶναι ἡ πλήρης ἐφαρμογὴ τῶν ἐννοιῶν τῆς ἀριθμοσοφίας ἐπάνω στοὺς ἀνωτέρω χαρακτῆρες, καθὼς καὶ ἀντίστροφα ὅτι οἱ χαρακτῆρες αὐτοὶ μιλοῦν, ἀπὸ μόνοι τους, γιὰ τὶς βαθιεῖς ἔννοιες τῆς Πυθαγόρειας Ἀριθμοσοφίας. Χαρακτηριστικὰ παραδείγματα εἶναι οἱ συμβολισμοὶ ποὺ ὑποκρύπτονται μέσα στοὺς χαρακτῆρες τῶν ἀριθμῶν 0, 1, 6 καὶ 9, ὅπου κατὰ τὴν Πυθαγόρεια Ἀριθμοσοφία τὸ μηδὲν παριστάνει τὴν ἀέναον ζωὴν, τὸ ἕνα παριστάνει τὴν ἀρχικὴν δημιουργικὴν μονάδα ποὺ ὑπάρχει παντοῦ, τὸ ἕξ (6) παριστάνει μεταξὺ τῶν ἄλλων τὴν κάθοδον τῆς δημιουργικῆς μονάδος (1) πρὸς δημιουργίαν τῆς ἀενάου κυκλικῆς ζωῆς (0), τὸ ἐννέα (9) ἀντιστρόφως καὶ ἀντιθέτως τοῦ (6) παριστάνει μεταξὺ τῶν ἄλλων τὴν κάθοδον τῆς δημιουργικῆς μονάδος (1) πρὸς δημιουργίαν τῆς ἀενάου κυκλικῆς ζωῆς (0), τὸ δὲ ἐννέα (9) ἀντιστρόφως καὶ ἀντιθέτως τοῦ (6) παριστάνει τὴν ἐκ νέου μετὰ τὴν ὀλοκλήρωσι τοῦ προορισμοῦ τῆς ζωῆς μετὰβασι πρὸς τὴν ἀρχικὴ δημιουργικὴ μονάδα (συνένωσι). Ἔτσι λοιπὸν ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐφευρίσκοντας τὴν νέα ἐπιστήμη τῆς ἀριθμοσοφίας, ἐφεῦρε συγχρόνως καὶ τὰ σύμβολα ἢ ἄλλως τοὺς χαρακτῆρες τῶν σημερινῶν ἀριθμῶν, ὅχι βέβαια γιὰ λογιστικὴ χρῆσι τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν ἀλλὰ μόνο γιὰ τὴν ἀνάγκη τῶν συμβολισμῶν τῶν ἐννοιῶν τῆς ἀριθμοσοφίας. Εἶμαι δὲ πεπεισμένος, ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐγνώριζε πολὺ καλὰ τὴν ἐννοια τῶν ὀριακῶν ἀριθμῶν τοῦ πολὺ-πολὺ μικροῦ ἀριθμοῦ μηδὲν (0) καὶ τοῦ πολὺ - πολὺ μεγάλου ἀριθμοῦ, τοῦ ἀπεί-

ρου (∞), μὰ καὶ εἶναι γνωστὸ ὅτι ἐχρησιμοποιοῦσε ὁ ἴδιος κατὰ τὴν διδασκαλία του τὴν ὑπερβατικὴν ἐξίσωσι $0 + \infty = 1$, τὴν ὁποία καὶ ἐπαλήθευε⁹.

Ὑστερα λοιπὸν ἀπ' αὐτὴν τὴν ἱστορικὴ ἀναδρομὴ στὸ παρελθόν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπεδείχθη τὸ πῶς ἐφευρέθη ἡ μορφή τῶν σημερινῶν χαρακτήρων τῶν ἀριθμῶν ὑπὸ τοῦ Πυθαγόρα, ἐπανερχόμεθα στὴν ὑπόθεσι πού ἔκαμε ὁ Ἰταλὸς ἱστορικὸς Loria, ὅτι δηλαδὴ ὑπάρχει ἡ πιθανότης τὰ σύμβολα τῶν καλουμένων Ἀραβικῶν ἀριθμῶν νὰ τὰ ἐφεῦρε κάποιος Νεοπυθαγόρειος κ.λπ. Πράγματι λοιπὸν Νεοπυθαγόρειος ἀπὸ τὸ ἐπιστημονικὸ ἐπιτελεῖο τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου πρέπει, ὑπακούων στὴν προτροπὴ αὐτοῦ γιὰ ἐνιαῖα μέτρα καὶ σταθμά, νὰ ἀποκάλυψε τὰ μυστικὰ Πυθαγόρεια σύμβολα τῆς Ἀριθμοσοφίας, τὰ ὁποία πληροῦσαν ὅλες τὶς προϋποθέσεις γιὰ ἓνα ἐνιαῖο τρόπο συναλλαγῶν.

Δημιουργεῖται ὁμως τὸ εὐλογο ἐρώτημα, πῶς βρέθηκαν Νεοπυθαγόρειοι μέσα στὸ στράτευμα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου; Ἡ ἱστορία μᾶς διέσωσε τὴν πληροφορίαν, ὅτι μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Πυθαγόρα καὶ τὴν ἐκ νέου καταστροφὴ τῆς σχολῆς του στὸν Κρότανα τῆς κάτω Ἰταλίας οἱ διασωθέντες μαθητές του κατέφυγαν στὴν κυρίως Ἑλλάδα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο ὁ Φιλόλαος, πού κατέφυγε στὴν Θήβα καὶ ὁ Λύσις¹⁰ πού κατέφυγε τελικὰ στὴν Μακεδονία καὶ ἔγινε δάσκαλος τοῦ βασιλέως Φιλίππου. Τὸ σπέρμα λοιπὸν τῆς Πυθαγορείου φιλοσοφίας ἐσπάρη καὶ στὴν Μακεδονία ἀπὸ τὸν Λύσι καὶ ἔτσι, ὅταν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐξεστράτευσε στὴν Ἀσία καὶ τὶς Ἰνδίες, εἶχε μαζί του καὶ ἐκπολιτιστικὴ ὁμάδα ἐπιστημόνων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀσφαλῶς θὰ ὑπῆρχαν καὶ Νεοπυθαγόρειοι Μακεδόνες. Ἀπ' αὐτοὺς ἀπεκαλύφθησαν τὰ μυστικὰ σύμβολα τῆς Πυθαγορείας ἀριθμοσοφίας ἀρχικὰ στοὺς Πέρσες καὶ ἀπ' ἐκεῖ στὶς Ἰνδίες.

Ἡ συνεισφορὰ λοιπὸν τῶν Ἀράβων ἐγκεῖται στὸ ὅτι εἴτε κατὰ τοὺς χρόνους τῶν πολεμικῶν κατακτήσεων τῆς Ἀσίας κ.λπ. εἴτε κατὰ τὶς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς διεκίνησαν τοὺς νέους χαρακτήρες τῶν καλουμένων ἀραβικῶν ἀριθμῶν πρὸς Ἰνδίες κ.λπ.

Ἐπίλογος

Οἱ χαρακτήρες τῶν σημερινῶν ἀριθμῶν ἐφευρέθησαν ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Πυθαγόρα σὰν μυστικὰ σύμβολα τῆς ἐπιστήμης τῆς Ἀριθμοσοφίας, καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἐφανερώθησαν ἀπὸ ἄγνωστο Νεοπυθαγόρειο Μακεδόνα στὴν Περσία καὶ Ἰνδίες, οἱ δὲ Ἀραβες τοὺς προώθησαν καὶ σὲ ἄλλες χώρες.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* Τὸ παρὸν πόνημα εἶναι μερικὸν ἀπόσπασμα εἰδικὰ διασκευασμένο γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ», πού προέρχεται ἀπὸ ἀνέκδοτη εἰσέτι γενικώτερη μελέτη μὲ τὸν τίτλο «Τὰ σύμβολα τῶν ἀριθμῶν ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους», πού θὰ ἐνσωματωθῇ στὸν 4ο προβλεπόμενο τόμο τοῦ βιβλίου μου «Ὁ Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα καὶ ἡ ἀποκρυπτογράφησις τῆς διδασκαλίας του» (βλ. «Δαυλόν», τ. 89).

1. Γενικὴ Παγκόσμιος Ἐγκυκλοπαίδεια «Πάπυρος Λαρούς», τόμος 3ος, ἐκδόσις ἑλληνικὴ 1963 (βλέπε λήμμα «Ἀριθμός» σελὶς 593).
2. Δημ. Τσιμπουράκης (ἀρχιτέκτων, μαθηματικὸς), «Ἡ Γεωμετρία καὶ οἱ ἐργάτες τῆς στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα», σελὶς 18.
3. Δημ. Τσιμπουράκης, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 326-328.
4. G. Loria, «Ἱστορία τῶν Μαθηματικῶν», ἐκδόσις ἑλληνικὴ, 1971.
5. Σουλμὶ Βιβεκάναντα, «Γκνιάντα Γιόγκα», ἐκδόσις Κονιδάρη (1981). (Βλέπε σελ. 356: Σανσκριτικοὶ ἀριθμοί).

6. Ἱπποκράτης Δάκογλου, *Ὁ Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα*, τόμος Ιος, ἔκδοσις «Νέα Θέσις» (1988). (Βλέπε σελ. 42).
7. Γουίλλιαμ Γουέσνκοτ, «Ἀριθμοσοφία», ἔκδοσις «Πύρινος Κόσμος» (1983). (Βλέπε σελ. 12).
8. Ν. Μαργιωρῆς, *Πυθαγόρεια Ἀριθμοσοφία*, ἔκδοσις «Ὁμακοεῖον» (1977). (Βλέπε σελ. 63).
9. Ἡ Πυθαγόρεια λύσις τῆς υπερβατικῆς ἐξισώσεως $0 + \infty = 1$ δίδεται ἀπὸ τὸν κατωτέρω πίνακα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἀριθμολεξίας ἢ Λεξαριθμῶν (βλ. «Δαυλὸν» τ. 88).

ΜΗΔΕΝ	=	107			
ΣΥΝ	=	650			
ΑΠΕΙΡΟΝ	=	316			
ΙΣΟΝ	=	330			
ΕΝΑ	=	56			
$0 + \infty = 1$	→	1459	→	$1+4+5+9=19 \rightarrow 1+9=10 \rightarrow 1+10=1$ ὁ.ἔ.δ.	

10. Ὁ Λύσις ἦταν πυθαγόρειος φιλόσοφος τοῦ ε' αἰ. π.Χ., δάσκαλος τοῦ Ἐπαμεινώνδα, πού ἀργότερα ἔγινε δάσκαλος τοῦ Φιλίππου βασιλέως τῆς Μακεδονίας ("Εντουαρντ Μπρήν, *Πυθαγόρας*, «Κάκτος» 1988, σελ. 109).

Γάλλα Πλακιδία

Γάλλα Πλακιδία!

Ρωμαία πριγκήπισσα τῆς παρακμῆς, ὑπῆρχε ἀγάπη σ' αὐτὴ τὴ μορφὴ σου.
Ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα σου, πού, γιὰ νὰ τὴ σώσεις, παντρεύτηκες ἕναν ἀρχηγὸ
τῶν βαρβάρων, ἀγάπη γιὰ τὸ δεύτερο ἄντρα σου Φλάβιο Κωνστάντιο, πού τὸν ἔ-
κανε Αὐγουστο, καὶ ἀγάπη γιὰ τὸ γυιό σας, πού τὸν ἔστεψες Αὐτοκράτορα κυ-
βερνώντας ἐσὺ συνετὰ μέχρι τὴν ἐνηλικίωσή του μὰ βοηθώντας τον κ' ὕστερα.
Γοητεύομαι ἀπὸ τὴν παρουσία σου, ὅπως τὴν κλώθουν τὰ βιβλία ἀλλὰ καὶ τῶν
ὀνείρων μου ὅλη ἡ παράλογη δύναμη:

Φαντάζομαι τὸν ἑαυτό μου στὸ λαμπρὸ μανσωλεῖο σου στὴ Ραβέννα νὰ φυλά-
ει ἀκοίμητος καὶ ἄφοβος φρουρός. Στούς κήπους οἱ λαμπυρίδες φθορίζουν ἀκό-
μα. Κοιμήσου ἀμέριμνη τὸν ἀτέλειωτο ὕπνο σου. Ὅσο γιὰ μένα, γρηγορῶ πάνω
στὸν τάφο σου, γιατί σέ προτιμῶ ἀπὸ τίς κοπέλλες πού γνώρισα στὴ ζωὴ, πού
«παραπονοῦνται» γιὰ τὴ χυδαιότητα τῶν παροδικῶν συντρόφων τους, δίχως νὰ
εἶναι σέ θέση γὰ ἐκτιμήσουν ἢ νὰ ἀναγνωρίσουν μιὰ ἀντίθετη συμπεριφορά. Οἱ
νεκροὶ δὲν μποροῦν νὰ μᾶς πληγώσουν, οὔτε νὰ μᾶς δείξουν στὸν ἔρωτά μας τό-
ση ἀχαριστία. Δὲν ὑπάρχει ἀγάπη χωρὶς αὐτοθυσία.

Γάλλα Πλακιδία!

Ὅθων Μ. Δέφνερ

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

I. «Τοῖς ἀνέμοις τὴν πόλιν καταλιπεῖν»

“Ένα μικρὸ παιδί δεκαπέντε χρονῶν ἐπῆρε τὸ αὐτοκίνητο τοῦ πατέρα του καὶ ἀπὸ ἀδέξιο χειρισμὸ συνεκρούσθη μ’ ἓνα δένδρο. Τὸ αὐτοκίνητο ἔπαθε μερικὲς ζημιές καὶ τίποτε περισσότερο. Μολαταῦτα ὁ νεαρὸς ἔδειξε μεγάλη εὐαισθησία. “Αν θέλετε ὑπερευαίσθησία. Καὶ αὐτοκτόνησε... Στις 23 Μαρτίου ὅλες οἱ ἐφημερίδες γράφουν γιὰ τὸ τραγικὸ γεγονὸς, χωρὶς νὰ τὸ σχολιάζουν. Κι’ ὅμως τὸ παιδί ἀξίζει ἐνὸς πανελληνίου ἐπαίνου. Πέραν ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸ δράμα ὑπάρχει τὸ ἠθικὸ δίδαγμα. Διότι τὸ παιδί τῶν δεκαπέντε χρονῶν ἀπέδειξε, ὅτι δὲν χάθηκε τὸ φιλότιμο σ’ αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο.

“Ανθρωποὶ — τὰ ὀνόματα εἶναι πασίγνωστα —, οἱ ὅποιοι ὑποτίθεται ὅτι εἶναι οἱ πολιτικοί, οἱ πνευματικοί καὶ οἱ οἰκονομικοὶ ταγοὶ τοῦ λαοῦ μας, κατηγοροῦνται καὶ ἀποδεικνύονται ψεῦτες, κι’ ἀδιαφοροῦν. “Άλλοι προφυλακίζονται γιὰ ἀπάτες κι’ ἀδιαφοροῦν. “Άλλοι ἀποκαλύπτονται ὅτι ἐξαγορασθήκανε ἀπὸ πλουσίους κι’ ἀδιαφοροῦν. Νὰ μὴ νομίζετε, ὅτι αὐτὰ συμβαίνουν μόνο τώρα. Καὶ παλαιότερα τὰ ἴδια συνέβαιναν. “Ας ὑπενθυμίσουμε τὴν ἐθνικὴ καταστροφὴ τῆς Κύπρου. Χιλιάδες οἰκογένειες διαλύθηκαν, κατελήφθη μεγάλο μέρος τῆς νήσου ἀπὸ τοὺς Τούρκους, πολλὰ Ἑλληνόπουλα σκοτώθηκαν κ.τ.λ., ἡ στρατιωτικὴ τιμὴ τῆς Ἑλλάδος ἐξευτελίσθηκε καὶ οἱ ὑπεύθυνοι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἀδιαφορήσανε. Κανεὶς τοὺς δὲν αὐτοκτόνησε, διότι τόσο φιλότιμο εἶχαν.

Μήπως πρόκειται γιὰ ἐκφυλισμὸ τοῦ λαοῦ; “Όχι: ἡ αὐτοκτονία τοῦ μικροῦ ἀπέδειξε, ὅτι ἡ σῆψις ὑπάρχει μόνο στὴν ἡγεσία αὐτῆς τῆς χώρας κι’ ὄχι στὸν λαὸ μας. Αὐτὸν τὸν λαὸ τὸν ἐκμαυλίζει ἡ ἄρχουσα καὶ πλουτοῦσα τάξι. Τοὺς νεαροὺς ὅμως δὲν πρόλαβε ἀκόμη νὰ τοὺς διαφθείρῃ, καὶ διατηροῦν εὐγενῆ αἰσθήματα. “Όταν πρὸ καιροῦ ἐγινε ἓνα ἀεροπορικὸ ἀτύχημα στὴν Ἰαπωνία, αὐτοκτονήσανε μερικοὶ κρατικοὶ παράγοντες, πού δὲν εἶχαν καμμία εὐθύνη, ἀλλὰ διέθεταν εὐαισθησία. Βέβαια δὲν ἔχουμε τέτοιες ἀπαιτήσεις ἀπὸ τοὺς διαφόρους χονδρόπετσους νεοέλληνες πού συγκροτοῦν τὴν ἰθύνουσα τάξι, ἀλλὰ τουλάχιστον δὲν δείχνουν λίγο φιλότιμο; ἐλάχιστη εὐαισθησία; Φαίνεται ὅτι τοὺς εἶναι ἀδύνατον. “Έχοντας λοιπὸν ἀπὸ τὴν μία μεριά τὸ παράδειγμα τοῦ ἡρωικοῦ ἀνηλίκου καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸν παχυδερμισμὸ τῆς ἐξουσιαζούσης τάξεως δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ θυμηθοῦμε τὸν Ἡράκλειτο, πού (ἀποσπ. 121) βλέποντας τὴν γενικὴ ἀθλιότητα ἀνεφώνησε ὅτι ἀξίζει στοὺς Ἐφεσίους, ὅλοι ὅσοι εἶναι ἐνήλικοι νὰ κρεμασθοῦν καὶ νὰ ἀφήσουν τὸ κράτος στὰ χέρια τῶν ἀνηλίκων. («Ἄξιον Ἐφεσίοις ἡβηδὸν ἀπάγξασθαι πᾶσι καὶ τοῖς ἀνέμοις τὴν πόλιν καταλιπεῖν»).

Θαυμάζει κανεὶς τὸν νεαρὸ πού ἀνήκει στοὺς ἐκλεκτοὺς, γιὰτὶ διάλεξε τὴν ὥρα τῆς ἐξόδου, ὅπως θάλεγε ὁ Νίτσε. Αἰωνία του ἡ Μνήμη.

II. Τὸ δίδαγμα

“Όσοι παρηκολούθησαν τὴν τελευταία σὲ ἐπίπεδο ἀρχηγῶν κομμάτων συζή-

τησι στην βουλή, ἀσφαλῶς δὲν θὰ εἶχαν ἐπισημάνει κάτι θετικό ἀπὸ αὐτή. Τὸ κατ' ἐξοχήν Ἑλληνικὸ δημιούργημα, πὺν λέγεται **διάλογος**, δὲν χαρακτηρίσε τὴν κατάστασι, ἡ ὁποία ἐπεκράτησε μέσα στὸ κοινοβούλιο. Ἀπὸ καμμιὰ πλευρὰ δὲν ἐπεδείχθη σεβασμὸς πρὸς τὸν ὅποιονδήποτε ὁμιλοῦντα. Τὸν διέκοπταν μὲ φωνές. Ἀλλὰ καὶ ὁ ὁμιλῶν δὲν ἦταν ὁ **ρήτωρ** μὲ τὴν κλασσικὴ ἔννοια τοῦ ὄρου. Δὲν παρέθετε ἐπιχειρήματα, οὔτε κὰν διετύπωνε συλλογισμούς. Ἀπλῶς ἀνεκοίνωνε, μᾶλλον ἐκραύγαζε, θέσεις καὶ ἀρνήσεις, ὑπὸ τὶς διαμαρτυρίες τῶν πολιτικῶν του ἀντιπάλων.

Ἐννοεῖται, ὅτι ὅποιος διαβάσῃ κατόπιν τοὺς λόγους τῶν βουλευτῶν, δὲν συναντᾷ τὴν παραμικρὴ καλλιέργεια, δὲν κοσμοῦνται ἀπὸ ρητορικὰ σχήματα, οὔτε διαθέτουν τὴν πλαστικότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ λόγου. Ἐπομένως ἀπὸ καθαρῶς φιλολογικῆς ἀπόψεως ἡ Ἑλληνικὴ γραμματεία δὲν ὠφελεῖται, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε, ἀπὸ τὶς βουλευτικὲς ὁμιλίες. Ἐδῶ ὑπάρχει καὶ ἡ σύγκρισι μὲ τὸ παρελθόν. Διότι οἱ λόγοι τῶν παλαιῶν κοινοβουλευτικῶν, π.χ. *Μιχαλακόπουλου*, *Γούναρη*, *Θεοτόκη*, *Παπανδρέου*, *Καφαντάρη*, *Τσαλδάρη*, *Σοφούλη* κ.τ.λ., ἀποτελοῦν συμβολὴ στὴν ἀνάπτυξι τοῦ **προφορικοῦ πολιτικοῦ λόγου**. Οἱ ὁμιλίες τῶν παλαιῶν πολιτικῶν ἦσαν ἀληθεῖς διαλέξεις. Ἐκ τῆς μελέτης των προέκυπτε καὶ προκύπτει πολιτικὴ ὠφέλεια, ἐπειδὴ εἶναι μεστὲς σκέψεων καὶ ἰδεῶν, ἀδιάφορο ἂν συμφωνῇ κανεὶς μαζί τους. Μπορεῖτε νὰ ἰσχυρισθῇτε καὶ σήμερα τὸ ἴδιο; Ἐκεῖνοι πὺν θὰ διαβάσουν τοὺς λόγους τῶν συγχρόνων «πολιτικῶν» κατὰ τὴν πρόσφατη συνεδρίαση τῆς βουλῆς, δὲν ἔχουν πολιτικῶς νὰ μάθουν κάτι, ἔστω τὸ ἐλάχιστο. Ἀκόμῃ ἀπουσιάζει καὶ ἡ διακόσμησις τῶν φράσεων μὲ κλασσικὰ ἐπιγράμματα. Λεῖπουν οἱ ἀναφορὲς σὲ ρήσεις καὶ ἀποφθέγματα ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, πὺν περικλείουν συμπεπικνωμένες ἀλήθειες καὶ μαρτυροῦν παιδεία. Μόνον ὁ ὑπουργὸς κ. Γεννηματᾶς χρησιμοποίησε μία κλασσικὴ φράσι καὶ τὴν... κατακρεοῦργησε, διότι, γὰρ νὰ ἐπισημάνῃ τὴν ἐπ' ἀόριστον ἀναβολὴ κάποιας ὑποθέσεως, εἶπε, ὅτι αὐτὴ παρεπέμθη **«εἰς τὰς Ῥωμαϊκὰς Καλένδας»**, ἀντὶ νὰ πῇ **«εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Καλένδας»** (*Ad Calendas Graecas*). Οἱ Ῥωμαϊκὲς Καλένδες πραγματικῶς ὑπῆρχαν, καὶ ἦταν οἱ πέντε ἢ ἐπτὰ πρῶτες ἡμέρες ἐκάστου μηνός, ἐνῶ οἱ δευτέρες ἦσαν ἀνύπαρκτες καὶ ὑπεδήλωναν τὴν ἐπ' ἀόριστον ἀναβολή.

Σχετικῶς πρὸς τὸ περιεχόμενο, ὅσο καὶ νὰ ἐξετάσετε τὶς βουλευτικὲς ὁμιλίες, δὲν πρόκειται νὰ βρῇτε ἔννοιες πολιτικοῦ περιεχομένου καὶ πολὺ περισσότερο πολιτικῆς κοινωνιολογίας. Τὸ βῆμα τῆς βουλῆς δὲν ἀνυψώθη σὲ κήρυκα ἰδεῶν, ἀλλὰ μετεβλήθη σὲ εἰσαγγελικὴ ἔδρα, ἀφοῦ, ὅποιος ἀνέβαινε, κατηγόρει ἄλλους ὡς κλέφτες ἢ ψεῦτες ἢ συκοφάντες κ.τ.λ. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐπραγματοποιοῦντο ἐντὸς μιᾶς ἀτμόσφαιρας, τὴν ὁποία ὥριζαν οἱ παρατηρήσεις τοῦ προεδρείου μὲ τὶς χιλιοειπωθεῖσες φράσεις: «μὴ γράφετε τὶς διακοπὲς στὰ πρακτικά», «καθῆστε κάτῳ, μᾶς βλέπει ὁ Ἑλληνικὸς λαός», «δὲν εἶναι συμπεριφορὰ αὕτη», «μὴ διακόπτετε, ἡσυχία παρακαλῶ» κ.τ.λ. Οἱ **ἀγορεύσεις** τῶν παλαιῶν πολιτικῶν, ἀδιακρίτως παρατάξεως, διεκρίνοντο ἀπὸ **ἥθος**. Μὲ συνέπεια νὰ μὴ ἐκτοξεύωνται βαρεῖς χαρακτηρισμοὶ κατὰ τῶν προσώπων τῶν ἀντιπάλων. Ἐνῶ τώρα ἡ ὕβρις ἀποτελεῖ τὸν κανόνα. Οἱ προσωπικὲς ἐπιθέσεις καὶ ἀντεγκλήσεις ἔχουν ἀντικαταστήσει τὸν ἐπιχειρηματολογικὸ διαξιφισμό. Ἔτσι ὅμως δὲν γίνεται **πολιτικὴ**. Τουλᾶχιστον πολιτικὴ ὅπως τὴν ἀντιλαμβάνεται ἡ **Ἑλληνικὴ σκέψις**.

Αἴσα

“Όταν ό Φοινικισμός αὐτοπροάγεται σέ... «Χαναανισμό» καὶ ἐξυβρίζει χυδαῖα διὰ τοῦ Τύπου τὸν «Δαυλό»...

ΜΗΝΥΣΗ ΤΟΥ «Δ» ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΥΒΡΙΣΤΟΥ

Κροῦσμα συκοφαντικῆς δυσφημίσεως καὶ ἐξυβρίσεως διὰ τοῦ Τύπου σημειώθηκε στίς 5 Μαΐου ἐναντίον τοῦ «Δαυλοῦ». Ἄτομο (ποῦ καὶ παλαιότερα εἶχε ἀποπειραθῇ νὰ πλήξῃ τὸ περιοδικὸ αὐτό: βλέπετε στὴ συνέχεια τοῦ παρόντος πληροφοριακοῦ σημειώματος) μὲ τὸ πρόσχημα τῆς δημοσιεύσεως στὴν μεγάλῃς κυκλοφορίας ἡμερήσια ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «Ἐλευθεροτυπία» κάποιας ἀπαντήσεώς του σὲ προηγούμενο ἄρθρο τοῦ (ἀγνώστου σ’ ἐμᾶς) κ. Ἀθ. Δαφνῆ γιὰ θέμα σχετικὸ μὲ τὴν γένεση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου, ἐξετόξευσε, μὲ τρόπο ἐντελῶς ἄσχετο πρὸς τὸν ἀπαντητικὸ χαρακτήρα τοῦ κειμένου του, χυδαῖοτατους, χωρὶς λέξη γιὰ τὴ θεμελίωσή τους, χαρακτηρισμοὺς κατὰ τοῦ «Δαυλοῦ» ἐπιτιθέμενος παράλληλα καὶ στὴν ἴδια φράση τοῦ κειμένου του κατὰ τῶν Ι. Θεοδωρακόπουλου, Π. Κανελλόπουλου καὶ Κ. Τσάτσου, μὲ τὸ αἰτιολογικὸ ὅτι «διατύπωσαν “ἀπόψεις” περὶ ἀρχαιοελληνικοῦ μεγαλείου (;)» (τὰ εἰσαγωγικὰ καὶ τὸ ἐρωτηματικὸ εἶναι τοῦ ὑβριστοῦ). Ὁ ὑβριστὴς ἐξυβρίζει τὸν «Δ» ἀπροσώπως, ἐπομένως οἱ ὕβρεις στρέφονται καὶ κατὰ τῶν συνεργατῶν καὶ ἀναγνωστῶν του.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ, ὅτι στὸ κείμενό του αὐτὸ ὁ ὑβριστὴς (ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι συντάκτης τῆς «Ἐλευθεροτυπίας») ἀρνεῖται πᾶς τὸν ἐξευτελισμένο μετὰ τίς ἔρευνες τοῦ «Δ» «φοινικισμό» γιὰ τὴν καταγωγή τοῦ Ἀλφαβήτου, ἀποπειράται νὰ μεταμορφώσῃ τὴν «φοινικικὴ θεωρία» γιὰ τὴ γραφὴ σέ... «χαναανικὴ» καὶ ἐπιτιθέμενος καὶ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας ὁμιλεῖ γιὰ «ἐνα ἀκόμη σημεῖο ἀνωτερότητας τῶν ἀρχαίων Ἰσραηλιτῶν» (ἐννοεῖ τὴν... ἀνακάλυψη ἀπὸ αὐτοὺς τοῦ Ἀλφαβήτου!), γιὰ νὰ κλείσῃ τὸ δημοσίευσμά του (τὸ ὁποῖο, σημειωτέον, «τεκμηριώνει» ἀποκλειστικὰ μὲ ἄρθρα λαϊκῶν ἐγκυκλοπαιδειῶν καὶ ἄλλα πού... ἔχει γράψῃ ὁ ἴδιος) μὲ τὸ κήρυγμα «νὰ καοῦν ὅλα» τὰ ἑλληνικὰ σχολικὰ ἐγχειρίδια ποῦ μιλοῦν γιὰ τὴ συμβολὴ τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως στὸν Παγκόσμιον Πολιτισμό.

Ἡ χυδαία αὐτὴ ἀπόπειρα τῶν σκοτεινῶν κύκλων, ποῦ διαφανῶς κρύβονται πίσω ἀπὸ τὸ «περίεργο» αὐτὸ δημοσίευμα, δὲν ἐξέπληξε βέβαια τὸν «Δ». Οἱ ἔρευνές του γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ τὴ γραφὴ, ποῦ τίναξαν ὀριστικὰ στὸν ἀέρα τίς ἐπιστημονικὲς ἀπάτες ποῦ ἐπὶ δεκαετίες πατρωνάrouν, τοὺς ἔχουν φέρει σὲ κατάστασι πλήρους ἀδυναμίας νὰ ἀντιδράσουν καὶ διαλεχθοῦν, παρὰ τίς προτάσεις τοῦ «Δ», σὲ σοβαρὸ ἐπιστημονικὸ ἐπίπεδο. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀπὸ τὸ εὐγλωττο «ἰδεολογικὸ στίγμα» τοῦ δημοσιεύματος καὶ ἀπὸ τὴν «ταυτότητα» τοῦ ὑβριστοῦ βγαίνει ὁλοκάθαρα ἡ «ἰδεολογικὴ πηγὴ» καὶ ἔμμεσα ἡ «ἱεραρχία» τοῦ Μισελληνισμοῦ.

Μήνυση καὶ ἀπάντησὴ τοῦ «Δ»

Ὁ «Δαυλὸς» ὑπέβαλε στὶς 23 Μαΐου στὸν ἀρμόδιο εἰσαγγελέα μήνυση γιὰ συκοφαντικὴ δυσφήμιση καὶ ἐξύβριση διὰ τοῦ Τύπου κατὰ τοῦ ὑβριστοῦ ζητώ-ντας τὴν καταδίκη του κατὰ τὸν νόμο καὶ ἀποζημίωση γιὰ ἠθικὴ βλάβη.

Παράλληλα ὁ διευθυντὴς τοῦ Περιοδικοῦ δημοσίευσε στὴν «Ἐλευθεροτυπία» τῆς Τετάρτης 10 Μαΐου 1989, σελίδα «Θέματα ἐκπαίδευσης», μὲ τίτλο «Ἀπάντησὴ τοῦ περιοδικοῦ “Δαυλὸς”», τὴν ἀκόλουθη ἀπάντησὴ στὸν ὑβριστὴ καὶ τοὺς κρυπτόμενους πίσω ἀπ’ αὐτόν:

Κύριε διευθυντά,

Διάβασα στὴν ὑπὸ ἡμερομηνία 5/5/89 ἔκδοσιν τῆς «Ε», σελὶς 35, στή-λη **«Θέματα-Ἐκπαίδευση-Διάλο-γος»** τὸ ἄρθρο-ἀπάντησὴ τοῦ κ. Κο-σμᾶ Β. Μεγαλομαμάτη σὲ προηγούμενο ἄρθρο τοῦ κ. Ἀθ. Δαφνῆ καί, μολονό-τι προέρχομαι ἀπὸ τὴ δημοσιογραφία τοῦ ἡμερήσιου τύπου τῶν Ἀθηνῶν, ἄ-δυνατῶ νὰ καταλάβω πῶς τὸ κείμενο αὐτό ἔτυχε φιλοξενίας στὶς στήλες μιᾶς τόσο ἐγκυρῆς καὶ σοβαρῆς ἐφημε-ρίδας, ὅπως ἡ «Ε». Διότι προφανέ-στατα κείμενο πού ἀρχίζει μὲ ὕβρεις **«γιὰ τὰ ἀνισόρροπα ἔντυπα τῆς ὑ-ποστάθμης τοῦ ΔΑΥΛΟΥ ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἀλήστου μνήμης (!) Θεο-δωρακόπουλο, Τσάτσο, Κανελλό-πουλο, οἱ ὁποῖοι ἄσχετοι ὡς πρὸς τὴν ἀρχαία ἱστορία (...) διατύπω-σαν τίς περὶ ἀρχαιοελληνικοῦ με-γαλείου (;) “ἀπόψεις” τους»**, ὅπως ἐπὶ λέξει καὶ μὲ τὰ δόλια ἐρωτηματι-κά-θαυμαστικά του γράφει ὁ συντά-κτης του, γιὰ νὰ καταλήξῃ μὲ τὴν με-σαιωνικὴ κραυγὴ **«Κάψτε τα ὅλα!»** (ἐνν. τὰ ἐλληνικὰ σχολικὰ ἐγχειρίδια πού δὲν «συμπλέουν» μὲ τὸν Ἑξου-σιασμό), **«ἐπὶ τέλους ἀπὸ τῆ στά-χτη γεννιέται πάντοτε κάτι!»**, κεί-μενο, λέω, σὰν κι αὐτό, ὅχι μόνον αὐτο-νόητα εἶναι μὴ σοβαρὸ καὶ αὐτόματα γεννᾷ ἐρωτήματα γιὰ τὴν διανοητικὴ κατάστασιν τοῦ συντάκτη του, ἀλλὰ καὶ ἐπιτρέπει βάσιμες σκέψεις γιὰ

τοὺς τρόπους δράσεως καὶ τοὺς σκο-ποὺς διαφόρων σκοτεινῶν κύκλων πού κινοῦνται στὸν ἄτυχο αὐτὸ τόπο.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐγὼ προσω-πικῶς δὲν θεωρῶ σοβαρὸ νὰ ἀσχοληθῶ ἐδῶ μὲ τίς ἐντελῶς μετέωρες πιὰ (με-τὰ τίς ἀνασκαφές στὴν Κρήτη, τὴν Πύ-λο, τίς Μυκῆνες, τὸ Μενίδι, τὸν Ὀρ-χομενὸ κ.λπ. καὶ τὴν ἀποκρυπτογρά-φηση τῆς ἐλληνικῆς Γραμμικῆς Γρα-φῆς Β τὸ 1953) «θεωρίες» πού ἀνα-πτύσσει ὁ κ. Κοσμᾶς Β. Μεγαλομαμά-της καὶ οἱ κρυπτόμενοι πίσω ἀπὸ αὐ-τόν, οὔτε μὲ τίς προσπάθειές τους νὰ ἀ-ναγάγουν τὸν γελοιοποιημένο πιὰ φοινικισμό τους σὲ **«χαναανισμό»** (πλησιάζοντας ὅλο καὶ πιὸ κοντὰ στοῦ ψητό!) καὶ νὰ ἐξεύρουν **«σημεῖα ἀνω-τερότητας τῶν ἀρχαίων Ἰσραηλι-τῶν»**. Οἱ «θεωρίες» αὐτὲς ἔχουν κο-νιορτοποιηθῇ ἀπὸ συντριπτικὴς ἀπο-δείξεις πού προσκόμισαν ὄχι βέβαια **«ἀρθρογράφοι»** τῆς ποιότητος καὶ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ κ. Κοσμᾶ Β. Μεγαλομα-μάτη, ἀλλὰ ἐπιστήμονες τῆς ὁλκῆς τοῦ Ἀρθούρου Ἑβανς, τοῦ Μάικλ Βέ-ντρικς, τοῦ Τσάντγουηκ καὶ ἑκατοντά-δων ἄλλων Ἀμερικανῶν καὶ Εὐρω-παίων ἐρευνητῶν, τῶν ὁποίων τὰ στοιχεῖα ὁ «Δαυλὸς» ἔχει παραθέσει ἐν λεπτομερείᾳ στὶς σελίδες του (τό-μοι 1986, 1987, 1988, 1989) καὶ πα-ρουσιάζει στὴν μεγάλη ἐκδήλωσιν πού ὠργάνωσε ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος **«Παρνασσός»** στὶς 16 Ὀκτωβρίου

1987. "Όμως, επειδή ό «άρθρογράφος» δέν χρησιμοποιεί άπλώς «**όργίλο ύφος**», όπως άναφέρει στόν πρόλογο της ή «Ε», άλλά έκτρέπεται σέ χυδαίες ύβρεις κατά τοῦ περιοδικοῦ πού διευθύνω (γιατί τίς όποιες βέβαια νομίμως θά λογοδοτήση) καθώς και σέ ὕπουλη μείωση τοῦ κύρους διανοομένων όπως ό Θεοδωρακόπουλος, ό Τσάτσος και ό Κανελλόπουλος άλλά και τῆς έλληνικῆς σκέψεως γενικά, παρακαλῶ, πρὸς ένημέρωση τῶν άναγνωστών σας γιατί τήν «ταυτότητα» τοῦ έν λόγω άτομου, νά σημειώσετε ότι μοῦ απέστειλε πρὸ 2 1/2 έτών (ύβριστική επίσης) έπιστολή, στήν όποία μεταξύ άλλων άναφέρει (συνάπτω στό κείμενό μου αυτό φωτοτυπία τοῦ αὐτογράφου του): «**Δέν μπορεί κάποιος νά παραλείψει τίς άναφορές — μέσα στήν Τορά, τά Εὐαγγέλια και τό Κοράνι — στήν δυνατότητα τελικῆς σωτηρίας τοῦ έλληνισμοῦ μέ τήν προσχώρησή του κατά τό Πλήρωμα τοῦ Χρόνου στόν Ἑκλεκτό Λάο**».

Δυστυχῶς στόν τόπο αυτό, όπου

γεννήθηκε ή Ἑπιστήμη, ή Φιλοσοφία, άκόμη και ό Ἀθλητισμός, τό Θεάτρο (και βεβαιότατα τό Ἀλφάβητο!) και ό,τι τέλος πάντων συνιστᾷ τόν σημερινό Παγκόσμιο Πολιτισμό, έπιτρέπεται στοὺς άναιδεῖς νά διαστρεβλώνουν τήν αλήθεια γιατί τήν έλληνική συμβολή, αλήθεια πού σέ άλλες χώρες τῆς Δύσεως και τῆς Ἀνατολῆς είναι ιερή. Ἄξιος προφανῶς ό μισθός τους! Ὁσον, τέλος, άφορᾷ στίς ύβρεις τους έναντίον τοῦ «Δαυλοῦ», αὐτές προφανέστατα άποδεικνύουν τήν άπόγνωση στήν όποία έχουν περιέλθει άπό τίς άπόλυτα θεμελιωμένες και πρωτοποριακές σέ παγκόσμια κλίμακα έρευνες γιατί τή γλῶσσα και τήν γραφή ενός περιοδικοῦ, πού άνέτρεψαν έπιστημονικούς μύθους και έπιστημονικές άπάτες πού στά τελευταῖα 100 περίπου χρόνια χρησιμοποιήθηκαν ως ιδεολογική νομιμοποίηση τῆς έξουσιαστικῆς παράνοιας.

Μέ τιμή

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

Διευθυντής Περιοδικοῦ «Δαυλός»

Ἡ προηγούμενη «δράση» τοῦ ὕβριστοῦ κατά τοῦ «Δ»

Ὅπως σημειώσαμε στήν άρχή τοῦ παρόντος πληροφοριακοῦ σημειώματος, ό ὕβριστής τοῦ «Δ» είχε άποπειραθῇ και παλαιότερα νά πλήξη τό Περιοδικό όχι μέ ὕβριστικό δημοσίευμα άλλά μέ άλλον άκόμη πιό... άνδροπρεπῇ τρόπο: Μέ ὕβριστικό κείμενό του πού ταχυδρόμησε στόν διευθυντή τοῦ Περιοδικοῦ δῆθεν γιατί δημοσίευση, ένῶ... προηγουμένως τό είχε άποστείλει σέ πληθώρα διανοομένων κ.λπ., και παράλληλα «ένεργοῦσε» πρὸς διάφορες κατευθύνσεις. Τό «ιστορικό» τῆς προηγούμενης αὐτῆς άπόπειράς του, άλλά και τοὺς σκοπούς, πού, όπως συνάγεται άπό τά ἴδια τά γραφόμενά του, ὑπηρετεῖ (αὐτός και οἱ πίσω άπ' αὐτόν), εἶχαμε τότε άποκαλύψει («Δαυλός», τεῦχος 66, Ἰούνιος 1987, σελ. 3723-4). Χάριν τῶν νεωτέρων άναγνωστών μας επαναλαμβάνουμε έδῶ, ότι τό έν λόγω άτομο και στήν τότε «έπιστολή» του διετύπωνε επίσης ὕβρεις κατά τοῦ «Δαυλοῦ», συνεργατῶν του, επιφανῶν ξένων έπιστημόνων και τέλος κατά τῶν Ἑλλήνων ως πολιτισμένου λαοῦ και κατά τῆς αρχαίας έλληνικῆς παραδόσεως και τῶν ιστορικῶν και φιλολογικῶν της πηγῶν, άνακηρύσσοντας ταυτόχρονα τοὺς Σουμε-

ρίους, Ἀσσυρίους καὶ γειτονικοὺς λαοὺς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς σὲ πηγὴ παντὸς ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ, χωρὶς νὰ τεκμηριώσῃ, στοιχειωδῶς ἔστω, τίς «θεωρίες» τοῦ αὐτέος. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι στὸ κείμενό του αὐτὸ ὠνόμαζε τὴν «Θεογονία» «κιτρινισμένη ξεπατικωτούρα», τοὺς Ἕλληνες «ἡμιάγριους», «βαρβαρικὴ ὁρδὴ» κ.λπ.

Σ' αὐτὴν τὴν κοινοποιηθεῖσα «ἐπιστολή» του μεταξὺ ἄλλων καὶ σὲ ὠρισμένους φίλους τοῦ «Δ» (οἱ ὅποιοι μᾶς ἐνημέρωσαν γιὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ) περιελάμβανε καὶ τὴν προπαγάνδα του γιὰ «προσχώρηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ» σὲ κάποιον ἀπροσδιόριστο «Ἐκλεκτὸ Λαό», ἀλλὰ παράλληλα διέβαλλε τὸ Ἀραβικὸ ἔθνος καὶ ὕβριζε εἰδικὰ τὸ κράτος τοῦ Ἰσραὴλ ὡς «ψευδεπίγραφο». Οἱ νοοῦντες νοεῖτσαν...

Σὲ νεώτερα τεύχη μας θὰ κρατοῦμε ἐνήμερους τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δ» γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς πολὺ «εὐγλωττης» αὐτῆς ὑποθέσεως.

N. ΚΕΧΑΓΙΑΣ — ΝΑΙΘΩΝΑΣ

Ἀβικέννας

*Οἱ Ἀραβες Κορύβαντες χόρευαν
τὸν ἀττικὸ διθύραμβο χορὸ
κι' ἑλληνικὰ τοὺς ὕμνους μεθόδευαν
μὲ Ἀβικένναν πρῶτο θεωρὸ.*

*Τιμὴ ὁ Ἀβικέννας θεωροῦσε,
νὰ ρυακισθεῖ στὸ Γένος του τὸ φῶς,
ποὺ ἄσβεστη τὴν ἀνθρωπιὰ κρατοῦσε,
ὡς τὴν ἐδίδαξε ὁ Ἕλληνας σοφός.*

*Οἱ Ἀραβες τιμοῦν τοὺς εὐεργέτες, ..
δὲν μοιάζουν μὲ φιλο-φοινικιστές,
ποὺ λησμονοῦν Μινῶους ἐφευρέτες
καὶ κρύβουν τῆς γραφῆς τοὺς ὀρθριστές!*

ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ

Ἐν ὄψει τῶν ἐκλογῶν

Ὅσο θὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι-ὀπαδοὶ καὶ ὄχι ἄνθρωποι ἐλεύθεροι καὶ κριτὲς τῶν κομματικῶν πράξεων, ὥστε νὰ δίνουν ἄλλοτε τὴν ψήφου τους στὸν ἓνα σχηματισμὸ κι' ἄλλοτε στὸν ἄλλο, δὲν θὰ γίνῃ κατορθωτὸ ν' ἀνοίξουμε τὸ δρόμο τῶν διαδικασιῶν πρὸς τοὺς ἄριστους. Ἀπὸ τὴν ἀντιμαχίαν τῶν κομμάτων, τὴν πάλιν τῶν διατυμπανιζομένων «ἀρχῶν» ἢ τὴν «πάλιν τῶν τάξεων» μέχρι τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀξιοκρατίας ὀφείλουμε νὰ δοῦμε σὰν ἀνάγκη τὴν ζύμωσιν πού μπορεῖ νὰ προέλθῃ ἀπὸ τίς τακτικές ἀλλαγές, καὶ βεβαίως μόνον μέ τὴν πίεσιν τῆς ψήφου μας. Οἱ ἐπίδοξοι τύραννοι γιὰ μᾶς, ἀπ' ὅποια ἰδεολογικὴ μήτρα κι' ἂν γεννήθηκαν, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πιὸ ἐκτρωματικῆς μορφῆς τοῦ ἐξουσιασμοῦ. Ἡ λαϊκίστικὴ ἐκμετάλλευσιν ἀδυναμιῶν, παθῶν καὶ συγκρουομένων συμφερόντων εἶναι ἔργο τῶν κομματικῶν σχηματισμῶν, δηλαδὴ ἔργο τοῦ ἐξουσιασμοῦ. Στὴ σύγκρουσιν αὐτῆ τῶν συμφερόντων κάποιοι εἶναι οἱ χαμένοι, κάποιοι σύρθηκαν καὶ ἐξευτελίσθηκαν, διαπομπεύθηκαν καὶ φυλακίσθηκαν καὶ κάποιοι εἰσέπραξαν τὰ ὄφελῃ τῆς ὑβριστικῆς πρὸς τὸν ἄνθρωπο στάσεώς τους. Αὐτὸ εἶναι ἓνα ἀκόμη ὄπλο στὰ χεῖρια τῶν ἐξουσιαστῶν. Ἀπὸ ἐδῶ ξεκινᾷ ὁ βεβαντισμός, ἡ τύφλωσιν καὶ ἡ πεζοδρομακὴ ἐκμετάλλευσιν.

Τὶ λένε στὰ προγράμματά τους τὰ κόμματα, ἔχει σημασίαν σχετικὴν, ἀλλὰ γιὰ μᾶς τὸ ἐνδιαφέρον εἶναι ποιοὺς ἀνθρώπους κρύβουν στὰ σπλάγχχνα τους. Καὶ οἱ «δούρειοι ἵπποι» πού μπῆκαν στὰ τείχη εἶναι πολλοί. Ἀς ξεκινήσουμε ἀπ' τὴν Παιδείαν. Τὸ δικὸ μας ἐρώτημα εἶναι: μπορεῖ νὰ μιλάμε ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα γιὰ παιδείαν καὶ νὰ μὴ ξέρομε ὅτι ὁ τεράστιος θησαυρὸς τῆς ἀνθρώπινης σοφίας βρίσκεται ἀποταμιευμένος μέσα στὴν πανάρχαιαν καὶ ἐνιαίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν; Ὅτι ἡ παιδεία εἶναι σχετικὴ μὲ αὐτὸ πού θὰ ἐπιδιώξουμε ὡς πολιτεία; Εἶναι ἀρκετὸ δηλ. ὅτι θὰ μάθουν οἱ νέοι τοὺς σύγχρονους «ρῦθμοὺς» τῶν ἐπιστημῶν, γιὰ νὰ θεωρηθοῦν αὐτομάτως ὅτι ἀπέκτησαν παιδείαν; Ὑπάρχει ἢ δὲν ὑπάρχει ἐξουσιαστικὴ νοοτροπία, πού ἐμφυτεύεται στοὺς νέους ἀπ' τὰ πρῶτα βήματα, στὸ σπίτι καὶ στὸ σχολεῖο; Ποιὸς εἶναι π.χ. ὁ ὑπουργός, πού, πρὶν περάσῃ τὸ κατώφλι τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας, θὰ ἔχῃ σκύψει πάνω ὄχι μόνον στὸ πρόβλημα τῆς ἐπαγγελματικῆς προετοιμασίας γιὰ τὴν ἔνταξιν τῶν νέων στὰ ἐξουσιαστικὰ γνωστὰ «μοντέλλα», ἀλλὰ καὶ θὰ ἔχῃ κατανοήσῃ τὴν σημασίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου στὴν σύλληψιν τῶν ροικῶν νόμων τοῦ σύμπαντος, ἢ ἐφαρμογὴ τῶν ὁποίων στὴ ζωὴ τους θὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἀπὸγνωσιν, τὴν θλίψιν μιᾶς ζωῆς χωρὶς νόημα, πού συνεχίζεται σὰν «ἀρλούμπα» μ' εὐθύνῃ ὄλων μας; Καὶ τί γίνεται, ἂν ὑπάρξῃ τέτοιος καὶ διαφωνεῖ μὲ τὴν γραμμὴ τοῦ κόμματος; Ἐ, ἀπλῶς συμπλέκεται σὰν ἀποστάτης ἢ σὰν ἐχθρὸς τοῦ λαοῦ. Πῶς ὅμως εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθοῦμε τὸν διάλογο χωρὶς διαφωνία;

Ἀκοῦμε συνεχῶς περὶ τῶν πολυεθνικῶν ἐταιρειῶν καὶ τῆς ρυπάνσεως. Αὐτὰ τὰ δύο πᾶνε μαζί, καὶ τὸ ξέρομε ὅλοι. Πετρέλαια, χημικὰ ἀπόβλητα, πυρηνικὰ, ὅπλα καὶ τὰ περίεξ αὐτῶν κυκλώματα διακινοῦνται ἀπ' τὰ ἄγνωστα ἢ γνωστὰ οἰκονομικὰ «μπλόκ», πού ὄχι μόνον μᾶς ταλαιπωροῦν ἀλλὰ καὶ μᾶς ἔχουν δεμένους στὴν θέλησί τους. Ἐνα σταμάτημα π.χ. τῆς «ρόης» τοῦ πετρελαίου — καὶ θὰ ψοφήσουμε τῆς πείνας. Οὔτε ἓνα μουλᾶρι, γιὰ νὰ κἀνῃ ὄργωμα, δὲν βόσκει πιά στοὺς κάμπους. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἥλιος, ὁ ἄνεμος, ἡ θάλασσα, ἡ γεωθερμία παραμένουν στ' ἀζήτητα ἢ στὰ «βραδύτατα»! Ἐδῶ θὰ τονίσω τὸ μεγάλο πρόβλημα τοῦ πόσιμου νεροῦ. Οἱ ἀνομβρίες εἶναι κάτι πού προκύπτει ἀπὸ τὴν τρέλλα τῆς ἐξουσίας. Ὁ προστατευτικὸς μανδύας τῆς γῆς ἀρχίζει νὰ γίνεταί διάτρητος. Ὑ-

πάρχει ἀραγε κάτι σχετικό στὰ μυαλὰ τοῦ ἀρμόδιου ὑπουργοῦ; Τὶ θὰ γίνη μὲ τὰ δάση; Τὶ μέτρα ἐλήφθησαν καὶ γιατί ἀπέτυχαν; Τὶ μέτρα θὰ ληφθοῦν καὶ γιατί θὰ πετύχουν; Ποιοὶ καΐνε τὰ δάση; Ἐὰν δὲν ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἱκανοὶ νὰ βροῦν τὴν ἀπάντησι καὶ νὰ τὴν ἐπιβάλουν, τότε τὸ φταιξιμὸ εἶναι δικό μας, ποὺ δεχόμεθα τοὺς ἀνίκανους νὰ τοὺς κάνουμε ὑπουργούς. Κάποτε οἱ Σουλτᾶνοι ἔκοβαν τὸ κεφάλι τοῦ ἀνίκανου ναύαρχου ἢ στρατηγοῦ. Μήπως γιὰ ὠρισμένα ζητήματα πρέπει ἡ ἀποτυχία νὰ σημαίνει θάνατο;

Ποῦ κατευθυνόμεθα μὲ τὴν λεγόμενη «Τουριστικὴ Πολιτικὴ»; Ἐπίσημες πηγές πολλὰ τραγικὰ ἀποκαλύπτουν μὲ ἔρευνες ἐξαιρετικῶν νέων μελετητῶν. Ὅμιλοῦν γιὰ κυκλώματα ποὺ καθορίζουν τὴν κίνησι τὴν τουριστικὴν σὲ συνδυασμοὺς μὲ ἐξαγωγή πορνείας καὶ ναρκωτικῶν. Ὅμιλοῦν γιὰ ἐπιδράσεις δυσμενεῖς στὸ κοινωνικὸ μας βίο λόγῳ τῶν «μοντέλων ζωῆς», ποὺ εἰσάγουν, ὄχι ὑπαρκτῶν σὲ κάποιο γεωγραφικὸ χῶρο ἀλλὰ σχεδιασμένων ἀπὸ νοσηροὺς ἐγκέφαλους, ποὺ σκοπεύουν στὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν κατώτερων ἀνθρώπων ἀδυναμιῶν. Ὅμιλοῦν γιὰ ἐμπορευματοποίησιν τῶν ἀρχαιολογικῶν μας χώρων. Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ θὰ γίνη ὑπουργὸς καὶ θὰ καθάρισῃ αὐτὴ τὴν κόπρο τοῦ Αὐγείου;

Ἐχουμε βεβαίως κι' ἄλλα πολλὰ προβλήματα ποὺ ἐρμηνεύουν τίς ἀνησυχίες μας, π.χ. τῆς Κυπριακῆς μερικῆς κατοχῆς ἀπ' τοὺς Τούρκους, τῆς στάσεως τῶν Σκοπίων, τίς Ἀμερικάνικες βάσεις, τὰ οἰκονομικά μας, π.χ. εἰσοδήματα, τοὺς φόρους, τὸν συνδικαλισμὸ, τὴν ἀποκέντρωσιν ἐξουσίας καὶ αὐτοδιοικήσεως, ποὺ εἶναι πράγματα δύσκολα καὶ πονηρά! Πορευόμεθα ὁμως πρὸς μιὰ νέα περίοδο διακυβερνήσεως. Ἐὰν ἔχουμε δεχθῇ ὅλοι νὰ συνομιλοῦμε ἐκτὸς τῆς Βουλῆς καὶ νὰ ἀνταλλάσσουμε ἀπόψεις, εἶναι ἐντελῶς πα ρ ἄ λ ο γ ο νὰ μὴ μπορούμε νὰ ζητοῦμε τὴν συνδρομὴ ὅλων τῶν ἱκανῶν ἀπ' ὅλους τοὺς κομματικoὺς σχηματισμοὺς γιὰ τὴν διακυβέρνησιν τοῦ τόπου. Εἶναι χρέος ὅλων νὰ παύσῃ ἡ διαμάχη τῶν στημένων ἀντιθέσεων καὶ νὰ μποῦμε στὴν ὁδὸ τοῦ διαλόγου. Ἐχουμε βεβαίως πολλές φορὲς τονίσει, ὅτι στὴ διαμάχη τῶν ἐξουσιαστικῶν «ισμῶν» οἱ ὀρθὲς λύσεις καταγγέλλονται σὰν «οὐτοπίες». Σὰν «οὐτοπίες» καὶ ἐμεῖς ἀντιπαραθέτομε στὸν παραλογισμό τοὺς τίς θέσεις μας καὶ τίς ἀνησυχίες μας.

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους προτείνουμε ἡ ψῆφος ὅλων μας νὰ ἀρχίσῃ νὰ ἔχῃ σὰν μοναδικό της σκοπὸ τὴν ἐναρξιν τῶν διαδικασιῶν ποὺ ὀδηγοῦν πρὸς τοὺς ἀριστοὺς: πρέπει νὰ εἶναι ψῆφος ἀρνήσεως τῆς ἡγεμονίας καὶ τῶν ἀνικάνων. Πρέπει, ἂν ἦταν δυνατόν, νὰ ψηφίζαμε ἀκόμη γιὰ τὸ ἂν θέλουμε νὰ ἐπιβληθῇ ἡ συνεργασία τοῦ κόμματος ποὺ ψηφίζουμε μὲ κάποιο ἄλλο κόμμα καὶ μὲ ποιό. Ἡ κυβέρνησις πρέπει νὰ ἔχῃ μιὰ εὐρύτερη συναίνεση. Οἱ καιροὶ εἶναι δύσκολοι.

Ἐρινὺς

Μιλῆστε στοὺς σκεπτόμενους ἀνθρώπους τοῦ περιβάλλοντός σας γιὰ τὴν περίπτωση τοῦ «Δαυλοῦ». Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ποὺ «καταλαβαίνουν», ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀντιλήψεων, θὰ ἤθελαν νὰ διαβάζουν ἓνα Περιοδικὸ σὰν τὸν «Δαυλό».

Κ.Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

(καθηγητής Ψυχιατρικής και Νευρολογίας)

Δύο περιπτώσεις ψυχικής παθήσεως παρ' Ἀρχαίοις Ἑλλήσιν

Ὅτι ἡ ψυχοπάθεια ὑπῆρχεν εἰς ἀπάσας τὰς ἐποχάς, μαρτυροῦσιν αἱ διεσπαρμένα ἀφηγήσεις τῶν ἱστορικῶν συγγραφέων περὶ μεμονωμένων περιπτώσεων ψυχοπαθείας ἀξιολόγων προσώπων, μαρτυροῦσι δὲ προσέτι τὰ συγγράμματα ἀρχαίων ἱατρῶν (Ἰπποκράτης) καὶ αἱ περιγραφαὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις δράμασι καὶ ταῖς ἀρχαίαις τραγωδίαις, ἐνθα εἰκονίζονται πρόσωπα ψυχικῶς ἀνώμαλα ἢ καὶ τελείως φρενοβλαβῆ. Ἐν προκειμένῳ θὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ δύο περιπτώσεις ψυχικῆς παθήσεως, τὰς ὁποίας ἀναφέρει ἐν τῇ «Ποικίλῃ Ἱστορίᾳ» τοῦ ὁ Αἰλιανὸς καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία ἀναφέρεται εἰς ἱατρόν.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Αἰλιανοῦ περιγραφὴ τῶν δύο τούτων περιπτώσεων εἶναι ἀπὸ κλινικῆς ἀπόψεως λίαν ἀδρά, σχεδὸν μονοσυμπτωματικὴ, ὥς ἐν τῇ ἱατρικῇ λέγομεν, ὥστε ματαίως ζητεῖ τις νὰ κατατοπισθῇ ἐπαρκῶς, ἵνα δυνηθῇ νὰ κατατάξῃ μετὰ σχετικῆς βεβαιότητος τὰς περιγραφομένας ψυχικὰς παθήσεις εἰς τινὰ τῶν γνωστῶν ψυχιατρικῶν κλινικῶν εἰκόνων. Ἐν τούτοις θέλομεν προβῇ εἰς τὴν ἀνάλυσιν αὐτῶν, ἔχοντες ἐπίγνωσιν τοῦ ὑποθετικοῦ τοῦ διαγνωστικοῦ χαρακτηρισμοῦ, τὸν ὁποῖον κατωτέρω θέλομεν διατυπώσῃ. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν πρόκειται περὶ ψυχιατρικῆς διατριβῆς, ἀλλὰ περὶ μικρᾶς εἰσφορᾶς εἰς τὴν ψυχιατρικὴν ἱστορικὴν φιλολογίαν, προβαίνομεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν αὐτῶν.

Ἡ πρώτη περίπτωσις (Αἰλιανοῦ, *Ποικίλης Ἱστορίας* Δ 25) ἔχει ὡς ἑξῆς: «Θράσυλος ὁ Αἰζωνεὺς παράδοξον καὶ καινὴν ἐνόσησεν μανίαν. Ἀπολιπὼν γὰρ τὸ ἄστυ καὶ κατελθὼν εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐνταῦθα οἰκῶν τὰ πλοῖα τὰ καταίροντα ἐν αὐτῷ πάντα ἑαυτοῦ ἐνόμιζεν εἶναι καὶ ἀπεγράφετο αὐτὰ καὶ αὐ πάλιν ἐξέπεμπε καὶ τοῖς περισφωζομένοις καὶ αἰσιοῦσιν εἰς τὸν λιμένα ὑπερέχαιρε· χρόνους δὲ διετέλεσε πολλοὺς συνοικῶν τῷ ἀρρωστήματι τούτῳ. Ἐκ Σικελίας δὲ ἀναχθεὶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, παρέδωκεν αὐτὸν ἱατρῷ ἰάσθαι καὶ ἔπαισεν αὐτὸν τῆς νόσου οὗτος. Ἐμμένητο δὲ πολλάκις τῆς ἐν τῇ μανίᾳ διατριβῆς καὶ ἔλεγε μηδέποτε ἡσθῆναι τοσοῦτον, ὅσον τότε ἦδετο ἐπὶ ταῖς μηδὲν αὐτῷ προσηκούσαις ναυσὶν ἀποσφωζομέναις».

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὡς σύμπτωμα προεξάρχει ἡ νοσηρὰ ἰδέα, ὅτι τὰ πλοῖα τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὸν λιμένα ἦσαν κτῆμα τοῦ πάσχοντος. Τοῦτο δέον νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς νοσηρὰν ἰδέαν ὑπαγομένην εἰς τὰς παραληρητικὰς ἰδέας μεγαλείου. Ἀτυχῶς δὲν ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἄλλα σχετικὰ πρὸς τὴν ἰδέαν ταύτην συμπτώματα οὔτε γίνεται μνεία, ἐὰν ὑπῆρχον ψυχοκινητικαὶ διεγέρσεις ἢ πράξεις βίαιαι πρὸς τὸ περιβάλλον. Νομίζομεν ὅτι, ἐὰν ὑφίσταντο τοιαῦτα συμπτώματα, μᾶλλον θὰ ἀνεφέροντο ὡς κάτι τὸ ἀξιοσημεῖωτον. Ἐκ τῆς ἐλλείψεως πληροφοριῶν περὶ ἄλλων συμπτωμάτων τείνει τις νὰ παραδεχθῇ, ὅτι διὰ νὰ μὴ ἀναφέρονται ἐντυπωσιακαὶ ἐκδηλώσεις, μᾶλλον θὰ ἔλειπον, ὁ δὲ πά-

σχωι θά ἦγε βίον ἡρεμον ἀσχολούμενος ἀπλῶς περὶ τὰ πλοῖα «του», καταγράφων ταῦτα, δίδων διαταγὰς ἐν τῇ φαντασίᾳ του «καὶ αὖς πάλιν ἐκπέμπων».

Ἦνα ὁ ἀσθενὴς ζῇ βίον ἡρεμον, ἔπρεπε νὰ ἦ ἐν λόγῳ παραληρητικὴ ἰδέα νὰ ὑπῆρχεν ἄνευ ἄλλων σημαντικῶν συμπτωμάτων, οὕτως ὥστε αἱ πρὸς τὰ ἐκτὸς ἐκδηλώσεις νὰ ἦσαν ἐλάχιστοι. Ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ τῆς κατοχῆς πλοίων ἔχαιρεν ὁ πάσχων, κυρίως δὲ ὑψαριστεῖτο ὑπερβαλλόντως διὰ τὰ σφζόμενα πλοῖα (*μηδέποτε ἡσθῆναι τοσοῦτον, ὅσον τότε ἦδετο ἐπὶ ταῖς μηδὲν αὐτῷ προσηκούσαις ναυσὶν ἀποσφζομέναις*). Ὁ ἀσθενὴς δηλαδὴ ἔζη ὅλως ἡρέμως ἀπολαύων ψυχικῶς ἐν τῇ ἰδέᾳ του.

Ψυχικαὶ παθήσεις μὲ παραπλανητικὴν ἰδέαν μεγαλείου εἶναι ἡ μανιακὴ διέγερσις, ἡ σχιζοφρένεια, ἡ προϊοῦσα γενικὴ παράλυσις, ἡ παράνοια καὶ ἐν γένει αἱ παρανοϊκαὶ καταστάσεις. Εἶναι ἀναμφιβόλως λίαν τολμηρὸν νὰ θελήσῃ τις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τόσο πενιχρᾶς περιγραφῆς (ἐλλειψὶς ἡλικίας τοῦ πάσχοντος καὶ λοιπῶν συμπτωμάτων) νὰ ὑπαγάγῃ τὴν ἐν λόγῳ πάθησιν ὑπὸ διάγνωσιν τινα. Ἐὰν ὅμως θέλωμεν νὰ προσανατολισθῶμεν διαγνωστικῶς πρὸς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην κατεύθυνσιν, νομίζομεν, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ψυχικὴ πάθησις δύναται νὰ ὑπαχθῇ μᾶλλον εἰς τὴν σχιζοφρενίαν. Τοῦτο δέ, διότι ἡ μὲν μανιακὴ διέγερσις δὲν διαρκεῖ ἔτη πολλὰ (αἱ παραληρητικαὶ αὐτῆς ἰδέαι δὲν εἶναι τόσο εὐσταθεῖς καὶ διαρκεῖς), ἡ δὲ προϊοῦσα γενικὴ παράλυσις δὲν ἡδύνατο νὰ ἰαθῇ. Ὡς πρὸς τὴν παράνοϊαν ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἂφ' ἑνὸς ἡ μεγαλομανιακὴ ἰδέα συνοδεύεται πάντοτε ὑπὸ ἰδέας καταδιώξεως, ὁ δὲ ἀσθενὴς δὲν ζῇ συνήθως ἐν ἡρεμίᾳ, ὥς ἐκ τῆς περιγραφῆς προκύπτει, ἀλλ' ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸ περιβάλλον, ὅπερ θὰ ἀνεφέρετο. Οὕτω δὲν μένει ἄλλο τι, εἰμὴ ἡ σχιζοφρενία.

Φαίνεται, ὅτι ὁ πάσχων ἔζη ἐν παθητικῷ σχιζοφρενικῷ αὐτισμῷ. Ἦτο ὅλως ἀπερροφημένος εἰς φανταστικὸν κόσμον. Κατέγραφε τὰ πλοῖα, ἔδιδε φανταστικὰς ὁδηγίας καὶ διαταγὰς εἰς αὐτὰ καὶ, ὅπερ σημαντικόν, ἡσθάνετο ψυχικὴν ἠδονὴν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ψυχικῆς του παθήσεως, ὥς ὁ ἴδιος μετὰ τὴν ἴασιν του ἔβεβαίου. Ὁ τονισμὸς οὗτος τῆς μεγάλης ψυχικῆς εὐχαριστήσεως ἀνευρίσκεται ὡς σύμπτωμα εἰς τὸν αὐτισμὸν τῆς σχιζοφρενίας... Ὅτι ὁ ἴδιος ἀναμνησκεται τοῦ περιεχομένου τῆς παθήσεώς του, εἶναι ἐπίσης ἴδιον τῆς σχιζοφρενίας.

Διὰ τὸ γεγονός, ὅτι μετὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπέμβασιν ἐπῆλθεν ἴασις, δεόν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ πράγματι διὰ φαρμάκου τινὸς ἐπῆλθεν ἐντὸς ὀλίγου ἀνακοπὴ τῆς παθήσεως ἢ ὅλως τυχαίως συνέπεσε χρόνον τινὰ μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς θεραπείας ἐνδογενῶς νὰ τερματισθῇ ἡ πάθησις καὶ οὕτω νὰ ἀποδοθῇ ἡ ἴασις εἰς τὴν θεραπευτικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἱατροῦ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο συνηγορεῖ ἐπίσης ὑπὲρ τῆς περὶ σχιζοφρενίας διαγνώσεως.

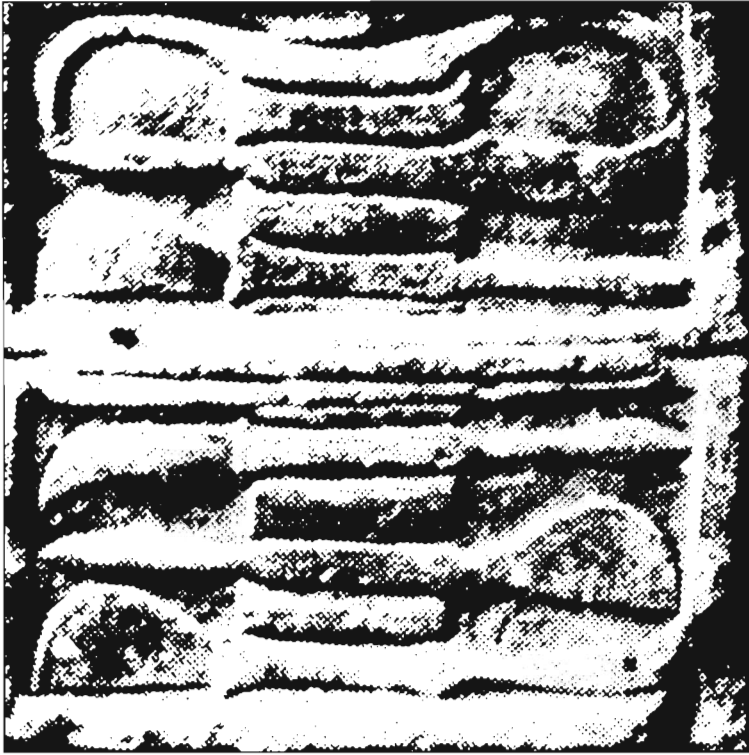
Ἡ δευτέρα περίπτωσις (Αἰλιανῷ, *Ποικίλης Ἱστορίας* IB 51) εἶναι ἡ ἀκόλουθος: *«Μενεκράτης ὁ ἱατρός εἰς τοσοῦτον προῆλθε τύφου, ὥστε ἑαυτὸν ὀνομάζειν Δία. Ἐπέστειλε δὲ ποτε ἐπιστολὴν Φιλίππῳ Μακεδόνων βασιλεῖ τοιαύτην: "Φιλίππῳ Μενεκράτης ὁ Ζεὺς εὐ πράττειν". Ἀντέγραψε δὲ καὶ ὁ Φίλιππος: "Φίλιππος Μενεκράτει ὑγιαίνειν. Συμβουλεύω σοι προσάγειν σεαυτὸν ἐπὶ τοὺς κατὰ Ἀντίκυραν τόπους". Ἦνίττετο δὲ ἄρα διὰ τούτων, ὅτι παραφρονεῖ ὁ ἀνὴρ. Εἰστία δὲ ποτε μεγαλοπρεπῶς ὁ Φίλιππος καὶ δὴ καὶ τοῦτον ἐπὶ θοίνην ἐκάλεσε καὶ ἰδίαν κλίνην αὐτῷ ἐκέλευσε παρασκευάσασθαι καὶ κατακλιθῆντι θυμιατήριον παρέθηκε καὶ ἐθυμιάτω αὐτῷ, οἱ δὲ λοιποὶ εἰσιτῶντο καὶ ἦν μεγαλοπρεπὲς τὸ δεῖ-*

πνον. Ὁ τοίνυν Μενεκράτης τὰ μὲν πρῶτα ἀνεκαρτέρει καὶ ἔχαιρε τῇ τιμῇ· ἐπεὶ δὲ κατὰ μικρὸν ὁ λιμὸς περιῆλθεν αὐτὸν καὶ ἡλέγχετο, ὅτι ἦν ἄνθρωπος καὶ ταῦτα εὐήθης, ἐξαναστὰς ἀπὼν ᾤχετο καὶ ἔλεγεν ὑβρίσθαι, ἐμμελῶς πάνν τοῦ Φιλίππου τὴν ἀνοίαν αὐτοῦ ἐκκαλύψαντος».

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς παθήσεως εἶναι ἔτι δυσχερὲς, διότι εἰς τὴν περιγραφὴν ἀπλῶς ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Μενεκράτης κατείχετο ὑπὸ παραληρητικῆς ιδέας μεγαλείου θεωρῶν ἑαυτὸν Δία καὶ γράφων εἰς τὸν Φίλιππον ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην. Ἡ ἐν λόγῳ παραληρητικὴ ιδέα ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν ἄμετρον ὑπερβολὴν καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἶναι ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς λίαν ἄκριτος. Ἐν ἄλλοις λόγοις εἶναι παραληρητικὴ ιδέα κειμένη ἐκτὸς τοῦ πλαισίου τοῦ δυνατοῦ. Παραληρητικοὶ ἰδέαι μεγαλείου τονισμέναι εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν (λόγου χάριν ὅτι εἶναι τις Θεὸς) ἀνευρίσκονται κυρίως εἰς τὴν σχιζοφρενίαν καὶ τὴν προϊοῦσαν γενικὴν παράλυσιν.

Ἀτυχῶς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην δὲν ὑπάρχει ἑτέρα τις πληροφορία σχετικὴ πρὸς τὸν πάσχοντα Μενεκράτην (π.χ. ἱασις ἢ οὐ κ.τ.λ.). Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ πάσχων ἐθυμώθη καὶ ἀπῆλθε βιαίως, ὅτε δὲν παρεσχέθη εἰς αὐτὸν φαγητὸν κατὰ τὸ παρὰ τῷ Φιλίππῳ δεῖπνον, θεωρήσας τοῦτο ὡς ὕβριν, δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὡς γνώρισμα πρὸς ὠρίσμένην κατεύθυνσιν. Κατὰ ταῦτα εἰς τὴν δεύτεραν περίπτωσιν παραμένει ἡ διάγνωσις ἐπαμφοτερίζουσα μεταξὺ σχιζοφρενίας καὶ προϊούσης γενικῆς παραλύσεως. (Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι δὲν λαμβάνεται ἐνταῦθα ὑπ' ὄψιν ἂν ἡ σύφιλις, ἥτις προκαλεῖ τὴν προϊοῦσαν γενικὴν παράλυσιν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ προϊοῦσα γενικὴ παράλυσιν ὑπῆρχον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι. Τὰ πράγματα ἐξετάζονται ἐνταῦθα ἀπὸ μόνης τῆς κλινικῆς μορφολογίας).

Ὡς ἀρχικῶς ἐλέχθη, ἡ προσπάθεια ἡμῶν νὰ χαρακτηρίσωμεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω περιγραφῶν τὰς σχετικὰς παθήσεις προσκρούει εἰς τὴν ἔλλειψιν λεπτομερειῶν. Τὸ νὰ χαρακτηρίσωμεν δὲ δι' ὄρων τῆς σημερινῆς ψυχιατρικῆς, οἰκοδομηθείσης ἐπὶ τῶν παθήσεων τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων, τὰς ψυχικὰς παθήσεις ἀνθρώπων ὑπαρξάντων πρὸ χιλιετιῶν δὲν εἶναι ἴσως σκόπιμον ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι αἱ τότε ψυχικαὶ παθήσεις ἦσαν πιθανῶς κατὰ τρόπον διάφοροι τῶν τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Ἀπὸ γενικῆς ἱατρικῆς ἀπόψεως γνωρίζομεν, ὅτι αἱ τοῦ αὐτοῦ νοσογόνου αἰτίου νόσοι δὲν ὑπῆρξαν καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς κλινικῶς ὅμοιαι, ἀλλ' ὑπέστησαν μεταμόρφωσιν εἰς διάφορον τῆς ἀρχικῆς κλινικῆς εἰκόνα. Τοιοῦτόν τι παρατηρεῖται σχετικῶς πρὸς τὰς λοιμώδεις νόσους. Τυπικὸν δ' ἐν προκειμένῳ παράδειγμα εἶναι ἡ σύφιλις, ἥτις κατὰ τὸν μεσαίωνα ἦτο ὀξυτάτη θανατηφόρος νόσος, ἐνῶ σήμερον εἶναι χρονία ὅλως ἡπίως εἰσβάλλουσα καὶ ἐξελισσομένη. Εἶναι ὅμως λίαν ἀμφίβολον, ἐὰν τοιοῦτόν τι ἰσχὺ καὶ διὰ τὰς ψυχικὰς παθήσεις καὶ ἐὰν αἱ ψυχικαὶ παθήσεις ἔχουν μεταβληθῇ οὐσιωδῶς. Μεταβολὴ αὐτῶν θὰ ἡδύνατο νὰ γίνῃ δεκτὴ, ἐὰν ὑπετίθετο ὅτι ὁ ψυχικὸς κόσμος τῶν νῦν Ἑλλήνων κατέστη διάφορος τοῦ τῶν πάλαι, ἂν καί, ὡς κατωτέρω θέλομεν ἴδει, οὐδὲ τοῦτο συντελεῖ εἰς διαφοροποίησιν τῶν ψυχικῶν παθήσεων. Οὐδένα ὁμως λόγον ἔχομεν νὰ δεχθῶμεν τοιοῦτόν τι. Ἡ σωματικὴ μορφολογία καὶ ἡ ψυχικὴ ἰδιοσυστασία τῶν νῦν Ἑλλήνων παρέμειναν, ὡς ἐκ τῆς χαρακτηρολογικῆς καὶ ἀνθρωπολογικῆς ἐρεῦνης προκύπτει, αἱ αὐταί. Ἴσως ψυχικά τινα ἐπὶ μέρους στοιχεῖα, κυρίως ἐπὶ τοῦ διανοητικοῦ καὶ συναισθηματικοῦ πεδίου, ἔχουν ὑποστῇ διαφοροποίησιν, λόγῳ τῆς ἀλλαγῆς τῶν ὄρων τοῦ περιβάλλοντος, ἰδίως τοῦ

Θήκη πλήρης λεπτοτάτων χειρουργικῶν ὀργάνων, ποὺ ἐχρησιμοποιοῦντο γιὰ ἐπεμβάσεις στὸν ἐγκέφαλο φρενοβλαβῶν ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνες ἰατροὺς τῆς Ἱπποκράτειας Σχολῆς. Ἀνευρέθη σὲ ἀνασκαφές σ' ἓνα ἐκ τῶν Ἀσκληπιείων τῶν Ἀθηνῶν. (Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν).

κοινωνικοῦ, καὶ τῆς ἀλλοίᾳς ἐν γένει θέσεως τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τοῦ ἔξω κόσμου. Π.χ. ἐννοιαὶ τινες, ἀπόψεις περὶ τοῦ κόσμου, περὶ τῆς κοινωνίας, τῆς ἠθικῆς κ.τ.λ. μετ' ἀναλόγου μεταβολῆς τῆς συναισθηματικῆς ἀντιδράσεως καὶ συμπεριφορᾶς. Ἡ ἐννοια π.χ. «δύναμις» ἢ «δίκαιον» πιθανὸν νὰ μὴ ἔχη τὸ αὐτὸ ἐπακριβῶς περιεχόμενον παρὰ τῷ τότε καὶ τῷ νῦν ἀνθρώπῳ, διότι τὰ στοιχεῖα ἅτινα ἀποτελοῦν σήμερον αὐτὴν εἶναι διάφορὰ πῶς τῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐποχῇ, καὶ ἐπομένως τὸ ἐννοιολογικὸν περιεχόμενον αὐτῶν ἔχει μεταβληθῇ παρὰ τὴν διατήρησιν τοῦ αὐτοῦ συμβόλου (τῆς λέξεως). Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις παρατηρεῖται ἄρδην μεταβολὴ τοῦ περιεχομένου ἐννοίας τινος, ὥστε ἡ σημασία τῆς σχετικῆς λέξεως νὰ ἔχη διὰ μέσου τοῦ χρόνου ἀλλάξει παντελῶς. Εἰς ὅλας τὰς γλώσσας παρατηρεῖται τὸ φαινόμενον τῆς μεταβολῆς τοῦ περιεχομένου ἐννοιῶν καὶ λέξεων, ἰδίως τῶν ἀφηρημένων ἐννοιῶν, αἵτινες, ὡς γνωστόν, διαφέρουν ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἄνθρωπον καὶ ἔχουν ἄλλην ἀπόχρωσιν ἀπὸ λαοῦ εἰς λαὸν (ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν γλωσσῶν διαπιστοῦμεν, ὅτι πολλάκις ἐννοιά τις ἐν μιᾷ γλώσσῃ δὲν ἔχει ἀντίστοιχον εἰς ἄλλην). Κατὰ μείζονα λόγον δύναται νὰ ἰσχύῃ τοῦτο δι' ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι προέρχονται ἀπὸ μεμακρυσμένας ἐποχὰς

μὲ πάνυ διάφορον εἶδος περιβάλλοντος καὶ γνώσεων. Παρὰ τὰς τοιαύτας σκέψεις περὶ μεταβολῆς ψυχικῶν τινων στοιχείων δὲν ὀδηγούμεθα εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν κλινικῶν ψυχιατρικῶν εἰκόνων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησι καὶ τοῖς σημερινοῖς. Ἄλλως τε γνωρίζομεν, ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐσιώδης ποιοτικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ψυχικῶν παθήσεων τῶν σημερινῶν διαφόρου ψυχικοῦ κόσμου ἀνθρώπων, π.χ. νοτίου καὶ βορείου Εὐρωπαίου ἢ Εὐρωπαίου καὶ Ἀσιάτου. Μόνον λεπταὶ τινες ἀνεπαίσθητοι ἀποχρώσεις διαπιστοῦνται εἰς τὰς κλινικὰς εἰκόνας αὐτῶν. Οὕτως ἡ ἐπιχειρηθεῖσα διαγνωστικὴ ἡμῶν εἰς τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις εἶναι, ὡς ἐλέχθη, ὑποθετικὴ, ἔνεκεν ἀνεπαρκείας λεπτομερειῶν ἐν τῇ περιγραφῇ αὐτῶν, οὐχὶ δὲ λόγῳ διαφορᾶς τοῦ ψυχικοῦ κόσμου τοῦ πάλαι καὶ νῦν ἀνθρώπου.

Ἀφορμὴν λαβόντες ἐκ τοῦ κειμένου τῆς δευτέρας περιπτώσεως, μνημονεύομεν ἐνταῦθα, ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησι τὸ φυτὸν ἐλλέβορος ἦτο ἐν χρήσει ὡς θεραπευτικὸν φάρμακον τῶν ψυχικῶν παθήσεων. Ὁ ἐλλέβορος ἐφύετο καὶ ἐκαλλιεργεῖτο κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν Ἀντίκυραν (τῆς Φωκίδος) καὶ τὴν Ἀντίκυραν τὴν κειμένην πλησίον τῆς Οἴτης παρὰ τὸν Μαλλιακὸν κόλπον¹. Ἀμφότεραι αἱ πόλεις ἦσαν γνωσταὶ διὰ τὸν ἐλλέβορόν των. Περισσότερον ἀποδοτικὸς ἦτο ὁ ἐλλέβορος ὁ βλαστάνων εἰς τὴν Ἀντίκυραν τοῦ Μαλλιακοῦ κόλπου, ὅστις ὅμως παρεσκευάζετο ἐπιτηδειότερον εἰς τὴν ἐν Φωκίδι Ἀντίκυραν. Ἐπειδὴ δὲ Ἀντίκυρεὺς τις ἐθεράπευσε διὰ τοῦ ἐλλεβόρου τὸν Ἡρακλέα ἀπὸ τὴν μανίαν του, ἐπεκράτησε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔθιμον νὰ λέγωσι περὶ παραφρονούντων «Ἀντικύρας σοι δεῖ».

Δὲν ἀναφέρεται ὅμως, ἂν ὑπῆρχον ἐν τῇ Ἀντίκυρᾳ καὶ ψυχιατρεῖα. Πιθανὸν νὰ μετέβαινον ἐκεῖ οἱ πάσχοντες, ἵνα ἐπὶ τόπου ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν διὰ τοῦ ἐλλεβόρου θεραπείαν. Ὑπάρχει δὲ τὸ ῥῆμα ἐλλεβοριῶ, ὃπερ σημαίνει «ἔχω ἀνάγκην ἐλλεβόρου», εἶμαι τουτέστιν φρενοβλαβής. Ὁ Λουκιανὸς γράφει εἰς τὸν νεκρικὸν διάλογον Διογένους καὶ Ἀλεξάνδρου: «Ἄλλ' οἶσθα ὃ δράσεις; ἄκος γάρ σοι τῆς λύπης ὑποθήσομαι. Ἐπειδὴ ἐνταῦθ' ἔστι ἐλλέβορος οὐ φύεται, σὺ δὲ κἂν λήθης ὕδωρ χάνδον ἐπισπασάμενος πίε καὶ αὐθις πίε καὶ πολλάκις». Πάντως ἡ Ἀντίκυρα τῆς πάλαι ἐποχῆς ἀνεφέρετο ὡς τόπος θεραπείας τῶν ψυχικῶς πασχόντων, ἡ δὲ φράσις «Ἀντικύρας σοι δεῖ» ἢ «ἐλλεβοριᾶς» καὶ «δεῖ τῆς εἰς Ἀντίκυραν ὁδοῦ» ἦτο συνήθης (παρεμφερὴς μὲ τὸ σημερινὸν «εἶσαι γιὰ τὸ Δαφνί»). Διὸ ὁ Φίλιππος ἐν τῇ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Μενεκράτην γράφει: «συμβουλεύω σοι προσάγειν σεαυτὸν ἐπὶ τοὺς κατ' Ἀντίκυραν τόπους».

1) Ὁ ἐλλέβορος φύεται εἰσέτι καὶ σήμερον εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας καὶ καλεῖται ἐν τῇ κοινῇ διαλέκτῳ «σκάρφη».

Ἡ Εἰρήνη — Ὁ Πόλεμος

● ● ● Πόλεμος! Ἡ ἐσχάτη κατάπτωση τῆς ἀνθρωπότητας, τὸ ὑπέρτατο μεγαλεῖο τοῦ ἀνθρώπου.

● ● ● "Ὡς τώρα ὁ πόλεμος ἀνεδείκνυε τὶς ἀνθρώπινες ἀρετές. Σήμερα πλέον μονάχα τὶς «ἀρετές» τῶν πολεμικῶν μηχανῶν ἀναδεικνύει.

● ● ● Σὲ κάθε πόλεμο οἱ μὲν ὀμότητες τοῦ ἡττημένου ὀνομάζονται ἐγκλήματα, ἐκείνες δὲ τοῦ νικητῆ ἥρωικά κατορθώματα.

● ● ● "Ὅλοι οἱ πόλεμοι τοῦ παρελθόντος ἦταν ἀπλὲς ἀσκήσεις προετοιμασίας γιὰ τὸν τελικὸ μεγάλο πόλεμο, πού θὰ σημάνει τὸ τέλος τῆς ἀνθρώπινης περιπέτειας.

● ● ● Αἰῶνες τώρα ὁ ἄνθρωπος ἀκονίζει ὑπομονητικὰ ἓνα φονικὸ ἐγχειρίδιο, γιὰ νὰ τὸ καρφώσει στὰ σπλάγχνα του τὴν κατάλληλη στιγμή.

● ● ● "Ὅταν ἡ τυραννία ἔχει βάλει φίμωτρο καὶ βαρεῖες ἀλυσίδες στὴν Εἰρήνη, τότε ὁ πόλεμος δὲν ἔρχεται σὰν "Ἀρης, μὰ σὰν Ἡρακλῆς.

● ● ● Πόλεμος εἶναι ἡ κοινωνικὴ ἔκφραση τῆς ἐπιθετικότητας. Οἱ ἀφορμὲς καὶ τὰ ἐπὶ μέρους αἰτία εἶναι πάντοτε παράγοντες κοινωνικῆς τάξης (οἰκονομικὰ συμφέρονα, θρησκευτικὲς διαμάχες, ἀποκατάσταση τῆς πολιτικῆς ἢ στρατιωτικῆς ἰσοροπίας, ἱμπεριαλιστικὲς βλέψεις, προσωπικὲς διαφορὲς μοναρχῶν παλαιότερα κ.τ.λ.), ὅμως ἡ "causa", ἡ βασικὴ αἰτία εἶναι παράγοντας βιολογικῆς τάξης, δηλαδή τὸ ἔνστικτο τῆς ἐπιθετικότητας κι ἡ ἔντονη ἀνάγκη του γιὰ διαρκῆ ἔκφραση. Ἡ πρωταρχικὴ μορφή πολέμου εἶναι: Ἀμυντικὴ ἢ ἐπιθετικὴ δράση γιὰ τὴ διασφάλιση κάποιας ζωτικῆς ἀνάγκης ἀπὸ ἀπειλούμενη προσβολή. Σὲ εἶδη ζώων πού διαθέτουν κοινωνικὸ ἔνστικτο καὶ ζοῦν σὲ ομάδες ἢ ὁργανωμένους κοινωνίες (χιμπατζῆδες, μέλισσες κ.τ.λ.) παρατηροῦνται συρράξεις μὲ εἰσβολεῖς, ὅταν διαταράσσεται ἡ ὁμαλὴ ζωὴ τοῦ σμήνους, τῆς ομάδας, τῆς ἀγέλης κ.ο.κ., ὅπως φέρ' εἰπεῖν ὅταν διεκδικεῖται ἀπὸ δυὸ ομάδες πιθήκων ἡ κατοχὴ μιᾶς μικρῆς λίμνης ἢ ὅταν μία κυψέλη δέχεται ἐπίθεση ἀπὸ σφήκες. Σ' αὐτὲς τὶς πολεμικὲς συγκρούσεις, πού ἡ ἔνταση καὶ ἡ διάρκειά τους ρυθμίζονται ἀπὸ τὸ βαθμὸ ἀνάπτυξης τῆς ἐπιθετικότητας τοῦ εἶδους, κάθε μορφή ζωῆς χρησιμοποιεῖ τὰ ὄπλα πού τῆς διέθεσε ἡ Φύσις. Αὐτὸ ἀκριβῶς κάνει κι ὁ ἄνθρωπος. Σὲ κάθε σύρραξη χρησιμοποιεῖ τὰ ὄπλα πού κατασκευάζει ἢ ἐφευρετικότητά του. Ἀπλῶς, ὅπως καὶ κάθε ἄλλη ἐκδήλωση καὶ δραστηριότητα τοῦ ἀνθρώπινου ἐγκεφάλου, πού παρεμβαίνει στὴ δράση τῶν ἐνστίκτων, τὰ ἐλέγχει καὶ τὰ τιθασεύει ἔτσι, ὥστε τελικὰ νὰ ἐμφανίζονται ὡς ἐπεξεργασμένες ἀποφάσεις, τὸ ἴδιο καὶ ἡ ἐπιθετικότης ἐκδηλώνεται πολὺπλοκα, παρακολουθώντας τὴν πολυμορφία καὶ πολυπλοκότητα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ προσαρμοζόμενη ἀναλόγως.

Εἶναι λάθος νὰ ὑποστηρίζεται, λοιπόν, ὅτι κάποιο κοινωνικὸ σύστημα μπορεῖ νὰ ἐξαλείψει τὸν πόλεμο σὰν μέθοδο ἐπίλυσης τῶν διαφορῶν. Καὶ δόχως μισόλογα: Εἶναι λάθος νὰ ὑποστηρίζεται ὅτι, ὅταν θὰ πάψει ἡ «ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπὸ ἄνθρωπο» καὶ ὁ σοσιαλισμὸς γίνεῖ παγκόσμιος καθεστῶς, θὰ πάσουν οἱ πόλεμοι. Γιατὶ καὶ ἂν ἀκόμα ἐξαλειφθοῦν τὰ κοινωνικοοικονομικὰ αἰτία πού ὀδηγοῦν στὶς συρράξεις, ἡ "causa" θὰ ὑπάρχει πάντα. Κι ὅσο θὰ ὑπάρχει αὐτὴ ἡ causa, ἡ ἔμφυτη ἐπιθετικότης, ἀφορμὲς πάντα θὰ βρίσκονται.

Χρῆστος Τσαγκαρίδης

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΙΚΟΡΕΤΖΟΣ

Μονοτονικά σκαλαθύρματα καὶ ἡ ἔνστασις τῆς ὑπογεγραμμένης

Θὰ ἤθελα νὰ τὸ δηλώσω ἀποχαρχῆς: Δὲν ἀνήκω στοὺς θιασῶτες τοῦ μονοτονικοῦ συστήματος. Μολονότι ἡ γλωσσικὴ αὐτὴ μεταρρύθμιση ἔχει πλέον καθιερωθεῖ σ' ὅλους σχεδὸν τοὺς τομεῖς τοῦ γραπτοῦ λόγου, ἐξακολουθῶ νὰ διατηρῶ τὶς ἐπιφυλάξεις μου. Οἱ ἐπιφυλάξεις αὐτὲς δὲν ὑποκρύπτουν καμμιὰ διάθεση μονολιθισμοῦ ἢ δυσπροσαρμοστίας στὴν ἐξέλιξη τῆς γλώσσας. (Κάτι τέτοιο ἄλλωστε δὲν θὰ τὸ δικαιολογοῦσε οὔτε ἡ ἡλικία μου). Οἱ λόγοι εἶναι αἰσθητικοί, ἱστορικοὶ καὶ γραμματολογικοί. Τὸ θέμα εἶναι βέβαια παλαιὸ καὶ δὲν ἔχω τὴν πρόθεσιν, ὅψιμος θεμιστοπόλος, νὰ τὸ ἀναψηλαφήσω, τὴ στιγμὴ πού οἱ «καθ' ὕλην» ἀρμόδιοι καθεύδουν. Μερικὰ μόνο παράδοξα τοῦ μονοτονικοῦ θέλω νὰ ἐπισημάνω. Ἔχω τὴ βεβαιότητα, ὅτι ἡ κατάργησις τῶν πνευμάτων καὶ τῆς περισπωμένης ἐγίνετο πολὺ ἀβασάνιστα μὲ τὸ ἐπιχείρημα τῆς ἀπλούστευσης τῆς γραφῆς, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι δὲν ὑπῆρξε ὁ ἐπαρκὴς προβληματισμὸς γιὰ τὰ παρεπόμενα μιᾶς τέτοιας ἀπόφασις. Ἡ ἐπιπολαιότητα, ἡ ἀνευθυνότητα καὶ ἡ προχειρότητα πού μᾶς διακρίνουν ὡς ἔθνος, δὲν θὰ μπορούσε ἀσφαλῶς καὶ στὸν τομέα αὐτὸν ν' ἀποτελέσουν ἐξαίρεση. Ὁ κύβος ἐρρίφη καὶ ὅλοι ἐφησυχάζουν. Πολὺ φοβᾶμαι, ὅτι οἱ συνέπειες ἀπὸ τὴν καθιέρωσιν τοῦ μονοτονικοῦ, δὲν εἶναι ἀκόμη ὁρατές. Βρίσκονται -- γιὰ νὰ μεταχειριστῶ μιὰ ἔκφραση τοῦ συρμού-- στὸ βάθος τοῦ τοῦνε. Θὰ γίνουν εὐδιάκριτες ἀργότερα, ὅταν ἡ παραφθορὰ καὶ ἡ στρέβλωσις τῶν ἱστορικῶν παραμέτρων τῆς γλώσσας θ' ἀποτελέσουν πραγματικότητα μὴ ἀναστρέψιμη, ἂν καὶ γνωρίζω ὅτι ἡ ἐπιστροφή -- μιᾶς γιὰ τὴν πολυτονικὴ γραφῆς -- εἶναι πλέον ἐκ τῶν πραγμάτων ἀνέφικτη. Ἡ καθιέρωσις τοῦ μονοτονικοῦ ὁδηγεῖ ὑποδορεῖς σὲ μιὰ ἐπικίνδυνον ἀποψίλωσιν καὶ ἐκβαρβαρισμὸν τοῦ γραπτοῦ λόγου, καθὼς ἀποκόπτονται καίριες ἀρτηρίαι τῆς γλώσσας.

Ἀνάμεσα στὴν ἀρχαία καὶ τὴ νέα ἑλληνικὴ δημιουργεῖται βαθύτατο ρῆγμα καὶ δὲν θὰ ὑπάρχει ἓνας ἀπὸ τοὺς βασικότερους ἀγωγούς πού τις συνδέει. Δὲν θέλω νὰ μῶ σὲ λεπτομέρειες. Ἐνδεικτικὰ μόνο ἀναφέρω τὶς ἀπροσπέλαστες δυσκολίες πού θὰ συναντοῦν μελλοντικὰ οἱ μαθητὲς στὴν ἐτυμολογία τῶν λέξεων, πού θ' ἀποτελοῦν γι' αὐτοὺς μετωρόλιθους ἢ *terra incognita*, χωρὶς νὰ ξέρει κανεὶς τὸν τόπο (τὴ ρίζα στὴν προκειμένη περίπτωση) τῆς προέλευσός τους. Πῶς θὰ ἐτυμολογεῖ π.χ. κανεὶς λέξεις ὅπως, *καθηγητής*, *ἀφαίρεσις*, *ἐφησυχάζω* κ.λπ., ἂν ἀγνοώντας τί θὰ περὶ δασυνόμενη λέξη, θ' ἀγνοεῖ κατ' ἐπέκτασιν καὶ τὴ μετατροπὴ τοῦ «τ» σὲ «θ» ἢ τοῦ «π» σὲ «φ», ὅταν οἱ δασυνόμενες λέξεις ἔπονται προθέσεων (κατά+ήγouμαι, ἀπό+αἴρεσις, ἐπί+ήσυχάζω);

Τὸ μόνο ἐπιχείρημα τῶν ὁπαδῶν τοῦ μονοτονικοῦ συστήματος --μονίμως ἐπαναλαμβανόμενο-- εἶναι ὅτι οἱ τόνοι καὶ τὰ πνεύματα ἀποτελοῦν ἐπινόηση τῶν γραμματοδιδασκάλων τῆς ἐποχῆς τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων, συνεπῶς μεταγενέστερη προσθήκη (μέχρι τότε οἱ λέξεις δὲν τονίζονταν). Τὸ ἐπιχείρημα αὐτό, βυθοσκοπούμενο ἐπαρκῶς, εἶναι ἐξαιρετικὰ ἔωλο καὶ δὲν θὰ ἐμπλακῶ σὲ ἐπιστημολογίας, τὴ στιγμὴ πού ἄλλοι προγενέστερα ἀπὸ ἐμένα τὸ ἔχουν ἐκμηδενίσει. Πολλοὶ εἰδήμονες γλωσσολόγοι ἔχουν διατυπώσει κατὰ καιροὺς σοβαρότατες ἀντιρρήσεις γιὰ τὸ ἂν στὸ βωμὸ τῆς ἀντίληψης αὐτῆς θὰ μπορούσε νὰ στοιχειοθετηθεῖ ἡ ἀναγκαιότητα ἐξοβελισμοῦ τῶν τονικῶν σημείων. Μὰ ἐπιτέλους, ἰσχυρίζονται οἱ μονοτονιστές, τί νόημα ἔχουν τὰ πνεύματα καὶ οἱ τόνοι, ἀφοῦ ἔτσι ἢ ἄλλιῶς οἱ λέξεις διαβάζονται μὲ τὸν ἴδιον τρόπο, εἴτε ὀξύνονται εἴτε περισπῶνται εἴτε ψιλοῦνται εἴτε δασύνονται; Πρέπει νὰ μάθουμε νὰ γράφουμε ὅ,τι διαβάζουμε. Εἶναι ὁμολο-

γούμενως λογικό τὸ ἐπιχείρημα, μόνο πού ἐγείρεται κατὰ τὸ δοκοῦν, ἀλλοῦ ἐπικαλούμενο καὶ ἀλλοῦ παραμεριζόμενο. Θὰ μπορούσε ἐξ ἴσου φυσικὰ νὰ διερωτηθεῖ κανεὶς, γιατί π.χ. νὰ χρησιμοποιούμε τόσα «ι» (η, ι, υ, ει, οι, υι), ἀφοῦ σὲ κάθε περίπτωση μὲ τὸν ἴδιο τρόπο διαβάζουμε τίς λέξεις. Γιατί ἐδῶ δὲν ἰσχύει τὸ ἴδιο ἐπιχείρημα; Κρίνουμε μὲ δύο μέτρα καὶ δύο σταθμά, κατὰ πῶς μᾶς ἐξυπηρετεῖ;

Ἡ λογικὴ αὐτὴ, τοῦ νὰ γράφουμε ὅ,τι διαβάζουμε, θὰ ὀδηγήσει ἐν καιρῷ τῷ μέλλοντι στὴν κατάργηση τῆς ποικιλίας τῶν ὁμόηχων φωνηέντων καὶ θὰ καταλήξουμε στὴ φωνητικὴ γραφὴ, ὅπως τὴν ὁραματίστηκε ὁ Βηλαράς. Τώρα γιατί οἱ Ἕλληνες, οἱ Γάλλοι, οἱ Γερμανοὶ κ.λπ. ἐπιμένουν νὰ διατηροῦν στὴ γλῶσσα τους τόνους ἢ σύμφωνα καὶ φωνήεντα πού δὲν προφέρονται, κανεὶς δὲν βρίσκεται νὰ μᾶς ἀπαντήσει. Ἴσως ἐκεῖνοι εἶναι ὀπισθοδρομικοὶ καὶ προγονόπληκτοι κι ἐμεῖς οἱ προοδευτικοὶ καὶ οἱ ρηξικέλευθοι. Οἱ γλωσσικὲς ἀλλαγὲς δὲν ρυθμίζονται μὲ ὑπουργικὲς ἀποφάσεις καὶ νομοθετικὰ διατάγματα. Ἡ γλῶσσα ἐξελίσσεται «ἀφ' ἑαυτῆς» μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου καὶ τόσο καίριες καὶ βίαιες μεταρρυθμίσεις στὴ δομὴ τῆς ναρκοθετοῦν τὸ οἰκοδόμημά της, ἰδιαίτερα τῶν γραπτῶν μνημείων τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γραμματείας, πού μελλοντικὰ θὰ δημιουργήσουν ἀπροσπέλαστα προβλήματα στὴν ἐρμηνεία της, τόσο στὴν ἱστορικὴ ὅσο καὶ στὴν αἰσθητικὴ τῆς διάσταση. (Εἶναι τερατῶδες νὰ διαβάζει κανεὶς τὸν "Ὀμηρὸ στὸ μονοτονικό). Καὶ φτάσαμε στὸ ὁμολογούμενως παράδοξο φαινόμενο, νὰ βλέπουμε ἕναν Ὑπουργὸ Παιδείας (ὁ κ. Ἀντώνης Τρίτσης), πολιτικό, ὑποτίθεται, θεματοφύλακα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μονοτονικοῦ, ἢ κυβέρνηση τοῦ ὁποῖου τὸ καθιέρωσε, νὰ στέλνει φωτοτυπημένα ιδιόγραφα κείμενά του στὰ Σχολεῖα, γραμμένα στὸ πολυτονικό!

Ἡ πολυσημία τῶν τόνων εἶναι, ὅπως προανέφερα, καὶ θέμα αἰσθητικῆς, πού ἀναφέρεται στὴν εἰκονοπλασία τῶν λέξεων. Εἶναι φορές, πού ἡ ὄραση ἐπαναστατεῖ βλέποντας ὀξεῖα ἐκεῖ πού ἀπαιτεῖ περισπωμένη. Δὲν θέλω ν' ἀναφερθῶ στίς πολυποικίλες δυσκολίες ἀνάγνωσης τῆς μονοτονικῆς γραφῆς, ὅπου ἡ ροϊκότητά της τροχοπεδεῖται καὶ ὅπου φαίνεται κανεὶς λιγώτερο νὰ διαβάζει τὸ κείμενο καὶ περισσότερο νὰ τὸ «ψάχνει». Μεγάλο ἐπίσης πρόβλημα δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν ἄρνηση πολλῶν συγγραφέων ν' ἀποδεχτοῦν τὸ μονοτονικό καὶ πού ἀναγκάζονται νὰ βλέπουν ἔργα τους περασμένα στὰ «Κείμενα Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας» τῶν σχολείων στὸ μονοτονικό, ἐκόντες ἄκοντες. Ὁ Ἑλύτης π.χ. εἶναι δεδηλωμένος πολυτονιστὴς καὶ ἡ ἀπόδοση τῶν ποιημάτων του στὸ μονοτονικό ἀποτελεῖ ἕνα εἶδος αἰσθητικῆς αὐθαιρεσίας ἐναντίον του, γεγονὸς πού σημαίνει ὅτι ὁ ποιητὴς λογοκρίνεται. Σὲ πρόσφατη συνέντευξή του στὴν «Καθημερινή» (Κυριακὴ, 21 Αὐγούστου 1988) σὲ σχετικὴ ἐρώτηση εἶπε: «*Ἐγὼ εἶμαι ὑπὲρ τοῦ παλαιοῦ συστήματος, ἐ ν α ν τ ὶ ο ν τ ο ὕ μ ο ν ο τ ο ν ι κ ο ὕ* (ἡ ἀραιογράφηση δική μου) καὶ ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν. Εἶναι ἡ βάση γιὰ νὰ ξέρεις τὴν ἐτυμολογία τῶν λέξεων. Ἡ σημερινὴ κακοποίηση τῆς γλώσσας μὲ ἐνοχλεῖ καὶ αἰσθητικά. Θέλω νὰ δῶ γραμμένο "καφενεῖον" κι ἂς μὴν τὸ προφέρουμε τὸ "ν". Τώρα ὅλες οἱ λέξεις ἔχουν μίαν τρύπα...».

Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ποιητὲς μας εἶναι ὁπαδοὶ τοῦ πολυτονικοῦ (Ρίτσος, Βρεττάκος, Βαρβιτσιώτης, Καρέλλης, Γλέζου κ.λπ.). Ἐπίσης ἡ μεγάλη πλειονότητα τῶν πεζογράφων καὶ δοκιμογράφων μας εἶναι θιασῶτες τῆς παλαιᾶς γραφῆς μ' ἐλάχιστες ἐπάνυμες ἐξαιρέσεις (Γ. Π. Σαββίδης, Φάνης Κακριδής, Κώστας Στεργιόπουλος κ.λπ.). Πρέπει ἀκόμη νὰ λεχθεῖ, ὅτι πολλοὶ ἀποφεύγουν νὰ πάρουν ὑπεύθυνα θέση, μολοντί πολυτονιστὲς, γιὰ νὰ μὴ θεωρηθοῦν ἀναχρονιστικοί. Πολλοὶ λίγοι εἶναι οἱ ἀδιάφοροι πού ἀποδέχονται ἐξ ἴσου καὶ τίς δύο γραφές. Τέλος, ἂν ληφθεῖ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ὁλότητα σχεδὸν τῶν Ἀκαδημαϊκῶν εἶναι ὑπὲρ τοῦ πολυτονικοῦ, διερωτᾶται κανεὶς, ποιοὶ εἶναι τελικὰ αὐτοὶ πού πῆραν τὴν ἀπόφαση ἐξοβελισμοῦ τῶν τόνων. Ἀποφασίζουν οἱ πολιτικοὶ γιὰ τίς μεταρρυθμίσεις τῆς γλώσσας ἢ οἱ πνευματικοὶ ταγοὶ τοῦ τόπου; Ἀπὸ πού στοιχειοθετεῖται τὸ δικαίωμα ὁ ἐκάστοτε Ὑπουργὸς νὰ ὀρίζει μιὰ ἐπιτροπὴ φιλόλογων (ὅσο ἔγκυροι καὶ ἂν εἶναι αὐτοὶ) καὶ ν' ἀποφασίζουν ἐρήμην τῆς ὁ λ ό τ η τ α ς, ἐπιβάλλοντας τίς δικές τους γλωσσικὲς ἀπό-

πεις; Οί αποφάσεις αυτές απαιτούν φοβερή περίσκεψη. Τά ἐρωτήματα αυτά μένουν από καιρό στη σκέψη μου αναπάντητα.

Νομίζω, ότι τὸ βαθύτερο κίνητρο τῆς καθιέρωσης τοῦ μονοτονικοῦ εἶναι ἡ οἰκονομία τοῦ χρόνου. Δὲν μπορῶ νὰ πεισθῶ, ὅτι εἶναι τόσο ἀνυπέρβλητη ἡ δυσκολία τῶν παιδιῶν στὸ νὰ μάθουν μερικοὺς στοιχειώδεις κανόνες τονισμοῦ. Ἡ μείωση τῶν ἐργασιῶν τῶν τυπογραφικῶν μηχανῶν εἶναι τὸ μόνο πλεονέκτημα τῆς καθιέρωσης τοῦ μονοτονικοῦ.

Ἄς ἔρθω ὅμως στὴν ἔνσταση τῆς ὑπογεγραμμένης. Τὸ μονοτονικὸ σύστημα, ὅπως γνωρίζουμε, καταργεῖ τὰ πνεύματα καὶ τὴν περισπωμένη καὶ εἶναι ἀτονικὸ γιὰ τὶς μονοσύλλαβες λέξεις (ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἐρωτηματικές). Ὑπάρχει ὅμως τὸ πρόβλημα τῆς ὑπογεγραμμένης. Ἡ ὑπογεγραμμένη εἶναι σημεῖο ποὺ τίθεται κάτω ἀπὸ μακρὸ φωνῆεν, ἀντὶ τοῦ γράμματός «ι» ποὺ ὑπῆρχε ἄλλοτε παράπλευρα σ' αὐτό. Οἱ τύποι α, η, φ, (μὲ ὑπογεγραμμένο ἰῶτα) εἶναι τρεῖς ἀπὸ τοὺς ἑνδεκα διφθόγγους τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς καὶ λέγονται καταχρηστικοί. Μὲ ἐξαίρεση ὠρισμένους ἀρχαιότατους τύπους, ποὺ βρίσκονται σὲ ἀχρηστία στὴ «νεοελληνικὴ» (π.χ. *ἄδης, ῥῶν* κ.λπ.) οἱ δίφθογγοι α, η, φ, ἂν τονίζονται στὸ ὑπογραμμιζόμενο φωνῆεν, ὑποχρεωτικὰ περισπῶνται (δοτικὴ, ὑποτακτικὴ κ.λπ.), ἐνῶ μὲ τὸ μονοτονικὸ (ἐφ' ὅσον δὲν προνόησε νὰ καταργήσῃ τὴν ὑπογεγραμμένη, ὡς στερούμενη οὐσίας) ὁ ἔξυονται. Αὐτὸ ἀσφαλῶς ἀποτελεῖ ἀνακάλυψη! Κατὰ τὸν ὀρισμὸ τοῦ Ed. Sievers «*δίφθογγος εἶναι ἡ σύναψη σὲ μιὰ συλλαβὴν δύο φωνηέντων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἓνα εἶναι ὁ ἀληθὴς φορέας τῆς συλλαβῆς (προτακτικὸ στοιχεῖο), τὸ δὲ ἄλλο συμπαρέρεται ὡς ἡμίφωνο (ὑποτακτικὸ στοιχεῖο)*». Ἐδῶ μᾶς ἐνδιαφέρουν οἱ δίφθογγοι αἰ, ηῖ, ωῖ, ποὺ ἀπὸ τὸν δωδέκατο αἰῶνα μ.Χ. γράφονται ἀντίστοιχα α, η, φ (μακρόφωνοι δίφθογγοι). Ἐφ' ὅσον λοιπὸν στὸ μονοτονικὸ καταργήθηκε ἡ περισπωμένη, θὰ ἔπρεπε ἀπὸ τὸν ἄλλοτε περισπώμενο δίφθογγο νὰ καταργηθεῖ καὶ ἡ ὑπογεγραμμένη. Στὴ δοτικὴ π.χ. ἡ συνύπαρξη ὀξείας καὶ ὑπογεγραμμένης δημιουργοῦν τραγέλαφο. Πῶς συμβαίνει νὰ καταργοῦνται τὰ πνεύματα καὶ ἡ περισπωμένη μὲ τὸ ἐπιχειρήμα ὅτι δὲν ἔχουν πλέον σημασία στὴ φωνητικὴ ἀπόδοσις τῶν λέξεων καὶ νὰ διατηρεῖται ἡ ὑπογεγραμμένη στὸ τονιζόμενο φωνῆεν, ποὺ ἐπίσης δὲν ἔχει καμμιά φθογγολογικὴ ὑπόσταση; Ἰσως κάποιοι μὲ χαρακτηρισμοὺς σχολαστικὸ καὶ διερωτηθοῦν σὲ ποιά κείμενα συμβαίνουν αὐτά. Συμβαίνουν στὰ μαθητικὰ βιβλία ποὺ εἶναι γραμμένα στὸ μονοτονικὸ. Θ' ἀναφερθῶ γιὰ παράδειγμα στὰ «*Κείμενα Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας*» Γ' Γυμνασίου τῶν Ν. Γρηγοριάδου - Δ. Καρβέλη - Κ. Μπαλάσκα - Γ. Παγανού (Κ.Α. 232, ἔκδοσις Ι' 1988). Τὸ πρόβλημα ἐστιάζεται σὲ κείμενα τῆς καθαρεύουσας ποὺ οἱ ἀρμόδιοι τοῦ ΚΕΜΕ («Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου» σήμερα) θεώρησαν σκόπιμο ν' ἀποδώσουν στὸ μονοτονικὸ. Ἰδοῦ: Στὸ διήγημα τοῦ Ἑμμανουὴλ Ροῖδου «*Τὸ ξεστούπωμα*» (σελ. 141) βλέπει κανεὶς τοὺς πῶς κάτω γλωσσικοὺς τύπους: «*ἐνῶ ἀνηρχόμην*», «*ἐνῶ ἐτύφλωνε*». Στὸ διήγημα τοῦ Γεωργίου Βιζυνοῦ «*Τὸ μόνον τῆς ζωῆς τὸν ταξίδιον*» (σελ. 179) τοὺς τύπους: «*χαμηλὴ τῇ φωνῇ*», «*κατησχυμένος*», «*ἐν πομπῇ*», «*αφηρημένος*» κ.λπ. Στὸ διήγημα τοῦ Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη «*Ἄνθος τοῦ γαλοῦ*» (σελ. 204) τοὺς τύπους: «*να ἐξηγή*», «*να κρυφθῇ*» κ.λπ. Ἄς ἐπιλέξουν λοιπὸν οἱ ἀρμόδιοι τοῦ ΚΕΜΕ μιὰ ἀπ' τὶς δύο λύσεις. Ἡ νὰ δίνουν τὰ κείμενα τῆς καθαρεύουσας στὸ πολυτονικὸ, διατηρῶντας ὅλα τὰ τονικά σημεῖα τῶν συγγραφέων (ὅπως ἔχουν χρὸς καὶ ὅπως ἡ δεοντολογία ἐπιτάσσει), ἢ, ἂν ἐπιμένουν νὰ τὰ δίνουν στὸ μονοτονικὸ, νὰ τ' ἀπαλλάσσουν ἀπ' ὅλα τ' ἄχρηστα τονικά τους σκαλαθύρματα καὶ φυσικά καὶ ἀπὸ τὴν ὑπογεγραμμένη, γιὰ νὰ μὴ βλέπει κανεὶς γλωσσικά ἐκτρώματα τῆς μορφῆς «*να μηχανορραφή*» κ.λπ.

Τόσο στὴν ἐπιλογὴ τῶν κειμένων ὅσο καὶ στὴν ἀπόδοσή τους διαπιστώνει κανεὶς μιὰ ἀπαράδεκτὴ προχειρότητα, γιὰ νὰ μὴν πῶ ἀνευθυνότητα. Γιὰ παράδειγμα στὸ διήγημα τοῦ Παπαδιαμάντη «*Τῆς Κοκκῶνας τὸ σπίτι*» (σελ. 192) ἓνα μέρος τοῦ εἶναι γραμμένο στὸ πολυτονικὸ καὶ τὸ ἄλλο στὸ μονοτονικὸ(!). Ὁ καημένος ὁ Παπαδιαμάντης! Ἐν ἔτει 1988 ἔγινε ἐρμαφρόδιτος. Μισὸς πολυτονικός, μισὸς μονοτονικός. Ἀπίστευτο καὶ ὅμως ἀλη-

θινό. Γιατί αυτή ή έλλειψη σεβασμοῦ στοὺς συγγραφείς μας; Ὑπάρχει κανείς ἀρμόδιος νὰ μοῦ ἀπαντήσει;

Δὲν θέλω νὰ ἐπιβαρύνω τὸ σχόλιο αὐτὸ μὲ ἄλλες ἐπισημάνσεις. Ὑπάρχουν πολλὲς ἀνακρίβειες, παραλείψεις καὶ λάθη στὴν ἐπιλογή τῶν λογοτεχνικῶν κειμένων, τόσο στὰ γυμνασιακὰ ὅσο καὶ στὰ λυκειακὰ βιβλία. Λάθη ἀνεπίτρεπτα καὶ ἐπικεικῶς ἀπαράδεκτα.

Γιὰ νὰ μὴ νομισθεῖ ὅτι ἐπιδίδομαι σὲ ἀτεκμηρίωτες ἢ ἀόριστες αἰτιάσεις, παραθέτω, ἐνδεικτικὰ μόνον, ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ —καὶ μάλιστα ἐπαναλαμβανόμενα— λάθη. Στὸ βιβλίο «*Κείμενα Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας*» Γ' Γυμνασίου (δ.π.), στὴ σελίδα 231, ἔχει καταχωρισθεῖ τὸ κείμενο τοῦ Παύλου Νιρβάνου «*Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία*», ὁ ὁποῖος (Νιρβάνος) ἀνάμεσα σ' ἄλλα ἔγραφε: «*Εἶχα τὴν ἀντίληψη πὺ εἶχε ὁ Σοῦτσος γιὰ τὸ Σολωμό: Ἰδέαι πλούσιαι πτωχὰ ἐνδεδυμένοι*». Ἰδοὺ πῶς σχολιάζουν οἱ ὑπεύθυνοι φιλόλογοι ἐπιμελητὲς τοῦ βιβλίου τὴν περικοπὴ αὐτὴ τοῦ Νιρβάνου: «*Σοῦτσος: Ὁ Παναγιώτης Σοῦτσος ἦταν ρομαντικὸς ποιητῆς. Αὐτὸς ἔγραφε γιὰ τὸ Σολωμό καὶ γιὰ τὸν Κάλβο πῶς εἶναι μὲν μεγάλοι ποιητὲς ἀλλὰ παραμέλησαν πολὺ τὴ γλῶσσα, δηλαδὴ τὴν καθαρεύουσα. Καὶ συνεχίζει:*

*Ἰδέαι ὅμως πλούσιαι πτωχὰ ἐνδεδυμένοι
δὲν εἶναι δι' αἰώνιον ζωὴν προωρισμένοι.*

Προφανῶς ἀπὸ ἄγνοια οἱ ἐπιμελητὲς μπερδεύσαν τοὺς Σοῦτσους. Δὲν πρόκειται ἐδῶ γιὰ τὸν Παναγιώτη Σοῦτσο, ἀλλὰ γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο Σοῦτσο. Ὁ τελευταῖος, ὅταν τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1849 ὁ βασιλεὺς Ὀθωνας ἀπένειμε στὸ Σολωμό τὸ Χρυσὸ Σταυρὸ τοῦ Σωτήρος, ἐπειδὴ θεώρησε ἀνάξια τὴν τιμητικὴ αὐτὴ διάκριση γιὰ τὸ ποιητικὸ ἀνάστημα τοῦ Σολωμοῦ (εἶναι γνωστὸ, ὅτι ὁ Σοῦτσος ἦταν ἀντιοθωνικὸς καὶ σφοδρὸς πολέμιος τοῦ Ὀθωνα, ἐναντίον τοῦ ὁποῖου εἶχε δημοσιεύσει πολλοὺς λιβέλους, γιὰ τοὺς ὁποῖους ἐπανεῖλημμένα εἶχε διωχθεῖ), τοῦ ἔγραψε τὸ ποίημα «*Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν βασιλέα Ὀθωνα*» (ποίημα στὸ ὁποῖο μόνον τὸ Ρῆγα ἀναγνωρίζει μεγάλο βάρδο τοῦ ἔθνους), ὅπου περιλαμβάνονταν καὶ οἱ πιὸ κάτω ἱστορικοὶ στίχοι:

*«Ὁ Κάλβος καὶ ὁ Σολωμός ψδοποιοὶ μεγάλοι
κ' οἱ δύο παρημέλησαν τῆς γλώσσης μας τὰ κάλλη,
ιδέαι ὅμως πλούσιαι, πτωχὰ ἐνδεδυμένοι
δὲν εἶναι δι' αἰώνιον ζωὴν προωρισμένοι».**

Δὲν νομίζω πῶς χρειάζονται σχόλια. Τὸ ἔχω πεῖ καὶ τὸ ἔχω γράψει ἐπανεῖλημμένα («*Βῆμα*», «*Καθημερινή*» κ.λπ.), ὅτι τὴν ἐπιλογὴ καὶ τὴ σχολιογράφηση τῶν λογοτεχνικῶν κειμένων στὰ βιβλία τοῦ Ὁργανισμοῦ πρέπει κατ' ἐξοχὴν νὰ κάνουν λογοτέχνες καὶ ὄχι φιλόλογοι (ἂν κάποιοι λογοτέχνες συμβαίνει νὰ ἔχουν καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ φιλόλογου, κανένας λόγος). Οἱ φιλόλογοι πρέπει νὰ ἐπεμβαίνουν μόνον σὲ ὅ, τι ἀφορᾷ στὸ καθαρὰ φιλολογικὸ, γλωσσικὸ καὶ γραμματικὸ μέρος τῶν κειμένων. Καὶ οἱ ἀνθολογήσεις νὰ γίνονται μὲ ἐντελῶς ἀπολιτικά κριτήρια. Μόνον ἔτσι πιστεύω ὅτι τὰ «*Κείμενα Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας*» θ' ἀνταποκρίνονται οὐσιαστικότερα, σφαιρικότερα καὶ ὑπευθυνότερα στὴν ἐκπαιδευτικὴ ἀποστολὴ τους.

* Σχετικὰ ὁ Μαρῖνος Σιγούρος μᾶς διηγεῖται καὶ τὸ πιὸ κάτω περιστατικόν. "Ὅταν μετὰ τὰ μέτρα ἐλευθεροτυπίας, πὺ ἐξήγγειλε ἡ νέα τότε κυβέρνησις, ὁ Ἀλέξανδρος Σοῦτσος βρέθηκε στὴν Κέρκυρα, ζήτησε νὰ ἐπισκεφεῖ τὸ Σολωμό. Πῆγε στὸ σπίτι του καὶ χτύπησε. "Ὅταν φάνηκε ὁ ὑπὸν ἡρέτης, τοῦ εἶπε:

— Πῆς πῶς ὁ ποιητῆς Σοῦτσος περιμένει κάτω.

"Υστερ' ἀπὸ λίγο ὁ Ζακυνθινὸς ὑπὸν ἡρέτης γύρισε καὶ τοῦ εἶπε μὲ εἰρωνικὴ ἀδιαφορία.

— Ὁ κόντες πρόσταξε νὰ σᾶς πῶ, πῶς δὲν ξέρει κανέναν ποιητὴ Σοῦτσο!!!

* Ἦταν μιὰ ἐκδίκηση...

Ἡ πρωταρχικὴ γενεσιουργὸς αἰτία τῶν σεισμῶν εἶναι ὁ συνδυασμὸς τῶν πλανητικῶν παραγόντων

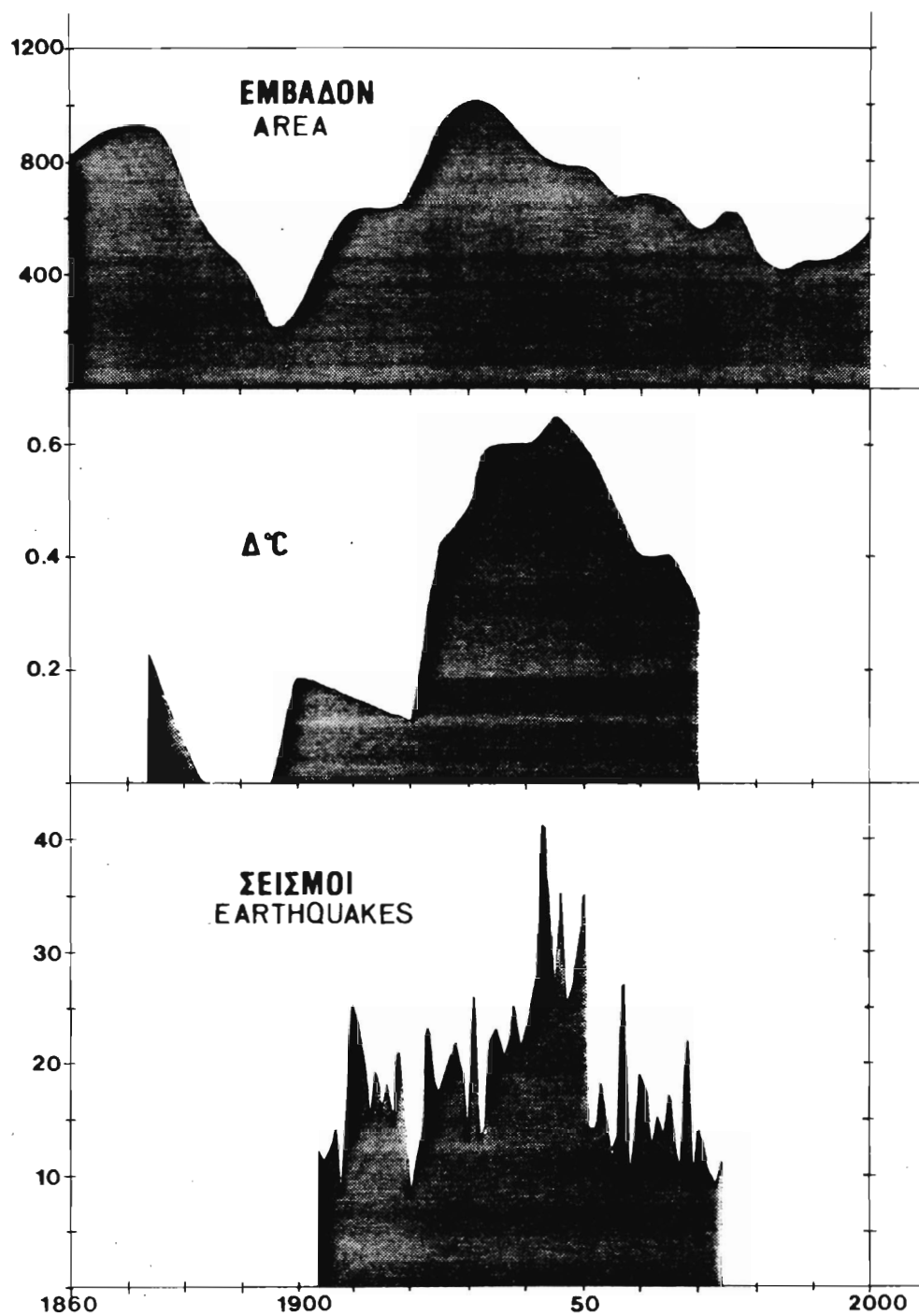
Παρά τὰ ἐκπληκτικὰ καὶ τεράστια ἄλματα τῆς σύγχρονης ἐπιστήμης ὑπάρχουν σήμερα ὀρισμένα ἐξαιρετικῆς σημασίας ζητήματα πού, εἴτε ἀπὸ ἄγνοια εἴτε γιὰ λόγους σκοπιμότητος, ἐρευνῶνται καὶ διδάσκονται λανθασμένα. Ἀπὸ τὰ πολυάριθμα παραδείγματα, πού θὰ μπορούσαν ν' ἀναφερθοῦν, ἐπιλέγουμε ἐδῶ τὴν περίπτωση τῆς σεισμικῆς (καὶ ἡφαιστειακῆς) δραστηριότητος τῆς Γῆς (πού ἔχουμε ἐρευνήσει περισσότερο).

Οἱ σύγχρονοι γεωφυσικοὶ καὶ σεισμολόγοι δέχονται σήμερα πὼς ἡ δραστηριότητα αὐτὴ ὀφείλεται εἴτε σὲ ἀποκαταστάσεις τῆς ἰσοστατικῆς ἰσορροπίας τοῦ γήινου φλοιοῦ, πού διαταράχθηκε ἀπὸ ἄλλα γεωλογικὰ γεγονότα, εἴτε σ' ἐλαστικές τάσεις, πού ἔχουν συσσωρευθεῖ ἀπὸ ἄργες καὶ μὴ ἀντιληπτές μετακινήσεις τεμαχίων τοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς. Οἱ ἀντιλήψεις αὐτὲς εἶναι ἐντελῶς ἐσφαλμένες. Ἐπειτα ἀπὸ κοπιαστικές ἐρευνες πολλῶν ἐτῶν καὶ παρὰ τὰ πενιχρὰ μέσα πού διαθέτουμε, δείξαμε (καὶ ἀποδείξαμε) γιὰ πρώτη φορὰ στὰ βιβλία μας καὶ τὶς ἄλλες ἐπιστημονικὲς ἐργασίες μας ὅτι ἡ πρωταρχικὴ γενεσιουργὸς αἰτία τῶν σεισμῶν, ὅπως καὶ πολλῶν ἄλλων φυσικῶν καὶ βιολογικῶν φαινομένων πού παρατηροῦνται στὴν Γῆ καὶ τὸν ἥλιο (βλ. βιβλιογραφία στὸ τέλος τοῦ ἄρθρου), ὅτι ἡ αἰτία ἐκείνη πού προκαλεῖ τὴν μετακίνηση τῶν τεμαχίων τοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς εἶναι ὀρισμένες «παράξενες» ἀλλὰ καὶ συγκεκριμένες πλανητικὲς θέσεις, πού ἔχουμε πλέον ἀποκρυπτογραφήσει. Οἱ θέσεις αὐτὲς εἶναι καθαρὰ γεωμετρικὲς καὶ σχετίζονται μὲ διάφορες εὐθυγραμμίσεις πλανητῶν, ἴσες ἀποστάσεις, ἴσες γωνίες, τὴν γωνία γ καὶ τὸ ἐμβαδὸν τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος.

Τὸ ἡλιακὸ μας σύστημα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα σχετικὰ μικρὸ ἄστρο στὸ κέντρο του, τὸν ἥλιο, γύρω ἀπὸ τὸν ὁποῖο περιφέρονται οἱ ἑννέα πλανῆτες, οἱ χιλιάδες ἀστεροειδεῖς καὶ οἱ κομήτες. Οἱ ἀστεροειδεῖς καὶ οἱ κομήτες δὲν θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν περισσότερο ἐδῶ, ὅχι βέβαια γιὰτὶ δὲν ἀσκοῦν καὶ αὐτοὶ κάποια ἀνάλογη ἐπίδραση στὰ διάφορα φαινόμενα πού παρατηροῦμε, ἀλλὰ γιὰτὶ εἶναι τόσες χιλιάδες, πού βρίσκονται διαρκῶς σὲ ὅλο τὸ μῆκος τῆς ἐκλειπτικῆς.

Τί εἶναι ἡ «ἐκλειπτική»; Ἄν μὲ μιὰ εὐθεῖα γραμμὴ συνδέσουμε τὸ κέντρο τῆς Γῆς καὶ τοῦ ἡλίου, τότε, καθὼς ἡ Γῆ περιφέρεται γύρω ἀπὸ αὐτὸν στὸ διάστημα ἑνὸς ἔτους, σχηματίζει ἓνα φανταστικὸ ἐπίπεδο, ἡ προέκταση τοῦ ὁποῖου τέμνει τὴν οὐράνια σφαῖρα στοὺς γνωστοὺς ἐκείνους ἀστερισμούς, πού ἀπὸ τὰ πάλαι χρόνια ὀνομάζονται ζῳδία. Ὅλοι οἱ πλανῆτες, ἂν καὶ κινοῦνται σὲ διαφορετικὲς ἀποστάσεις γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο, βρίσκονται λίγο-πολὺ σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο, τὴν ἐκλειπτικὴν, ὁπότε τὸ ἡλιακὸ σύστημα θυμίζει δίσκο καὶ εἶναι οὐσιαστικὰ δισδιάστατο.

* Ὁ κ. Α.Α. εἶναι φυσικός, ἐρευνητὴς τοῦ Κέντρου Ἑρεῦνης Ἀστροφυσικῆς καὶ Ἐφηρμοσμένων Μαθηματικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

ΣΧ. 1

Οί συγκεκριμένες θέσεις τῶν πλανητῶν κάποια δεδομένη στιγμή δίνονται ἀπὸ τὶς συνηθισμένες ἀστρονομικὲς ἐφημερίδες καὶ ἔτσι μπορούμε εὐκολὰ νὰ κατασκευάσουμε τὰ διάφορα διαγράμματα τῶν. Τὰ διαγράμματα αὐτὰ θὰ μπορούσαν νὰ εἶναι εἴτε γεωκεντρικά — ὅπως δηλαδὴ θὰ φαίνονταν οἱ πλανῆτες στὴν ἐκλειπτικὴ σ' ἓνα παρατηρητὴ στὴν Γῆ — εἴτε ἡλιοκεντρικά — ὅπως δηλαδὴ θὰ φαίνονταν σ' ἓνα παρατηρητὴ στὸν ἥλιο. Θὰ ἦταν δυνατό ἐπίσης νὰ κατασκευάσουμε καὶ ἄλλα διαγράμματα — σὰν παρατηρητὲς ὑπεράνω τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος —, γιὰ νὰ δείξουμε ἔτσι ὄχι μόνο τὶς σχετικὲς θέσεις τῶν πλανητῶν, ἀλλὰ καὶ τὶς ἀποστάσεις μεταξὺ τῶν (βλ. διαγράμματα 2β καὶ 2γ).

Στὴν προκειμένη περίπτωσι — ἐφ' ὅσον ἐξετάζουμε τὴν σεισμικὴ δραστηριότητα τῆς Γῆς — μᾶς ἐνδιαφέρουν περισσότερο τὰ γεωκεντρικά διαγράμματα. Μὲ τὴ βοήθεια αὐτῶν θὰ μπορούσαμε νὰ ἐρευνήσουμε ἀποτελεσματικὰ τόσο τὶς εὐθυγραμμίσεις ὀρισμένων οὐρανίων σωμάτων σὲ κάποια δεδομένη στιγμή, ὅσο καὶ τὶς ἴσες, γεωκεντρικά, γωνίες, ποὺ ὑπάρχουν σχεδὸν καθημερινά, τὶς ἴσες ἀποστάσεις κ.λπ. Στὰ διαγράμματα αὐτὰ θὰ πρέπει νὰ διακρίνονται καθαρά οἱ θέσεις καὶ τῶν δέκα οὐρανίων σωμάτων, ποὺ ὑπάρχουν γύρω ἀπὸ τὴν Γῆ, δηλαδὴ τοῦ ἥλιου, τῆς Σελήνης καὶ τῶν ὀκτῶ πλανητῶν.

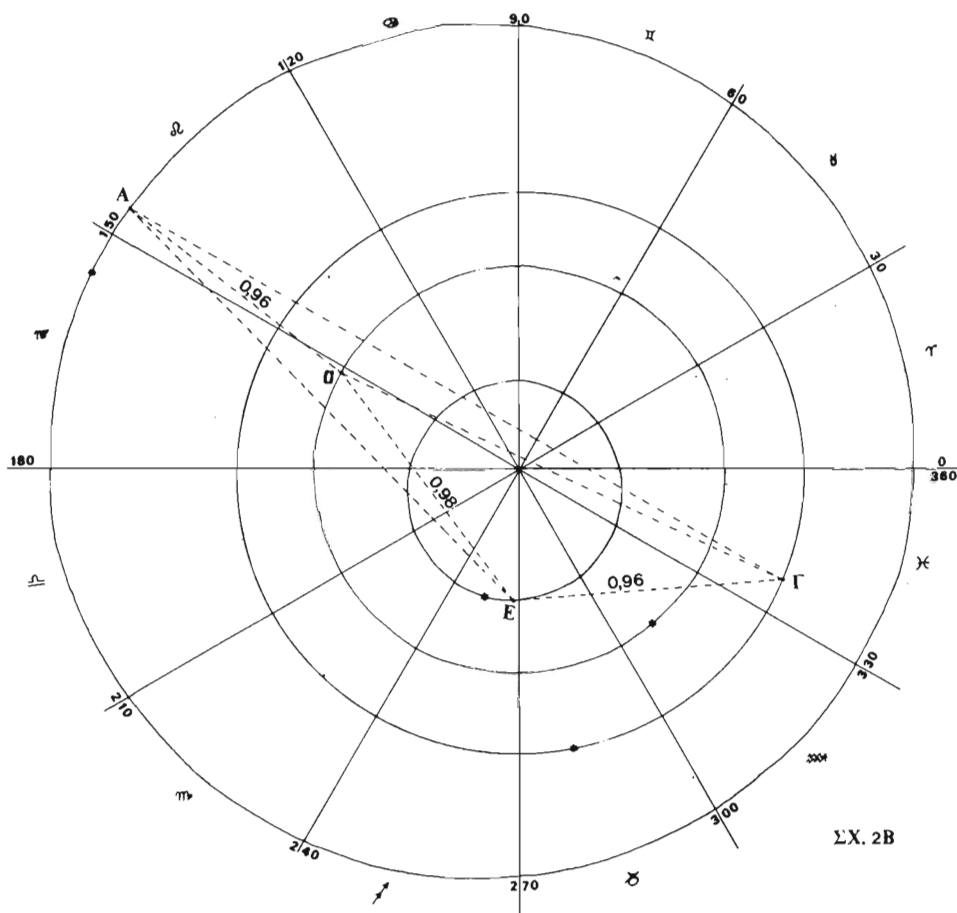
Τὰ δέκα αὐτὰ οὐράνια σώματα εἶναι ἀρκετά, ὥστε νὰ ὑπάρχουν καθημερινὰ ἴσες γωνίες καὶ εὐθυγραμμίσεις. Αὐτὸ ὀφείλεται περισσότερο στὴν Σελήνη, ποὺ κινεῖται πολὺ γρήγορα (καλύπτει τόξο 13° τὴν ἡμέρα περίπου) καὶ ἔτσι σχηματίζει συνέχεια ἴσες γωνίες ἢ εὐθυγραμμίσεις μὲ τοὺς ἄλλους πλανῆτες. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος ποὺ κάθε ἡμέρα γίνονται πολυάριθμοι σεισμοὶ διαφόρων μικρῶν μεγεθῶν. Σύμφωνα μὲ τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα, σὲ ὁλόκληρο τὸν πλανῆτη συμβαίνουν καθημερινὰ 15 περίπου σεισμοὶ μεγαλύτεροι τῶν 4,0 Ρίχτερ καὶ 5 σεισμοὶ μεγαλύτεροι τῶν 5,0 Ρίχτερ, κατὰ μέσον ὄρο. Οἱ μεγαλύτεροι ὅμως σὲ μέγεθος σεισμοὶ — αὐτοὶ ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρουν γιὰ εἶναι ἐπικίνδυνοι — συμβαίνουν σὲ πιὸ ἀραιὰ χρονικὰ διαστήματα (1 σεισμὸς $\geq 6,0$ Ρίχτερ κάθε 4 ἡμέρες, 1 σεισμὸς $\geq 7,0$ κάθε 20 ἡμέρες καὶ 1 σεισμὸς $\geq 8,0$ κάθε 430 ἡμέρες) καὶ ὀφείλονται στὴν συνδυασμένη ἐπίδρασις πολλῶν μαζὶ πλανητικῶν παραγόντων.

α) **Εὐθυγραμμίσεις:** σύνοδοι ἢ ἀντιθέσεις δύο ἢ περισσοτέρων οὐρανίων σωμάτων σὲ σχέσι μὲ τὴν Γῆ.

β) **Ἰσες γωνίες:** ἴσες γωνίες μεταξὺ τριῶν ἢ περισσοτέρων οὐρανίων σωμάτων, μὲ κορυφὴ γωνιῶν τὴν Γῆ.

γ) **Ἰσες ἀποστάσεις:** ἴσες ἀποστάσεις ἀνάμεσα στὴν Γῆ καὶ δύο ἢ περισσότερους πλανῆτες ἢ ἀνάμεσα σὲ πλανῆτες καὶ τὴν Γῆ.

δ) **Γωνία $\tilde{\gamma}$:** ἡ γωνία $\tilde{\gamma}$ εἶναι ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς δύο νέους δείκτες ποὺ ἀνακαλύψαμε καὶ σχετίζεται μὲ τὸ «ἀπλωμα» τῶν οὐρανίων σωμάτων στὴν ἐκλειπτικὴ. Ἐπειδὴ οἱ πλανῆτες ἔχουν διαφορετικὴ ἀστρική περίοδο, ὀρισμένες φορὲς συμβαίνει νὰ εἶναι συγκεντρωμένοι σ' ἓνα μικρὸ τμήμα τῆς ἐκλειπτικῆς, ἐνῶ ἄλλες φορὲς νὰ βρίσκονται διασκορπισμένοι σὲ διάφορα σημεία. Ἡ γωνία $\tilde{\gamma}$ εἶναι ὁ μέσος ὄρος τῶν 45 συνολικῶν γωνιῶν, ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τοὺς συνδυασμοὺς τῶν δέκα οὐρανίων σωμάτων ἀνὰ δύο κάποια δεδομένη στιγμή. Τὸ ἐλάχιστο τῆς $\tilde{\gamma}$ θὰ μπορούσε θεωρητικὰ νὰ εἶναι οἱ 0°, ἂν καὶ τὰ δέκα οὐράνια σώματα βρίσκονταν ποτὲ σὲ σύνοδο ὡς πρὸς τὴν Γῆ, ἐνῶ τὸ μέγιστο τῆς $\tilde{\gamma}$ εἶναι οἱ 100° καὶ συμβαίνει τακτικά. Συνήθως, λοιπόν, ἡ γωνία $\tilde{\gamma}$ κυμαίνεται ἀνάμεσα στὶς 60°-100° καὶ πα-

ρουσιάζει δύο κύκλους, που οφείλονται στην μηνιαία κίνηση της Σελήνης και την ετήσια (φαινομενική) του Ήλιου. Έχοντας ερευνήσει πλέον χιλιάδες περιπτώσεις σεισμών κατάληξαμε στο συμπέρασμα πως η σεισμική δραστηριότητα της Γης αυξάνει στα ελάχιστα και μέγιστα της καμπύλης αυτής. Το 40% περίπου των σεισμών συμβαίνει στα ελάχιστα και μέγιστα της μηνιαίας γ και το 50% εκείνων που είναι $\geq 8,0$ Ρίχτερ στα ελάχιστα του ετήσιου.

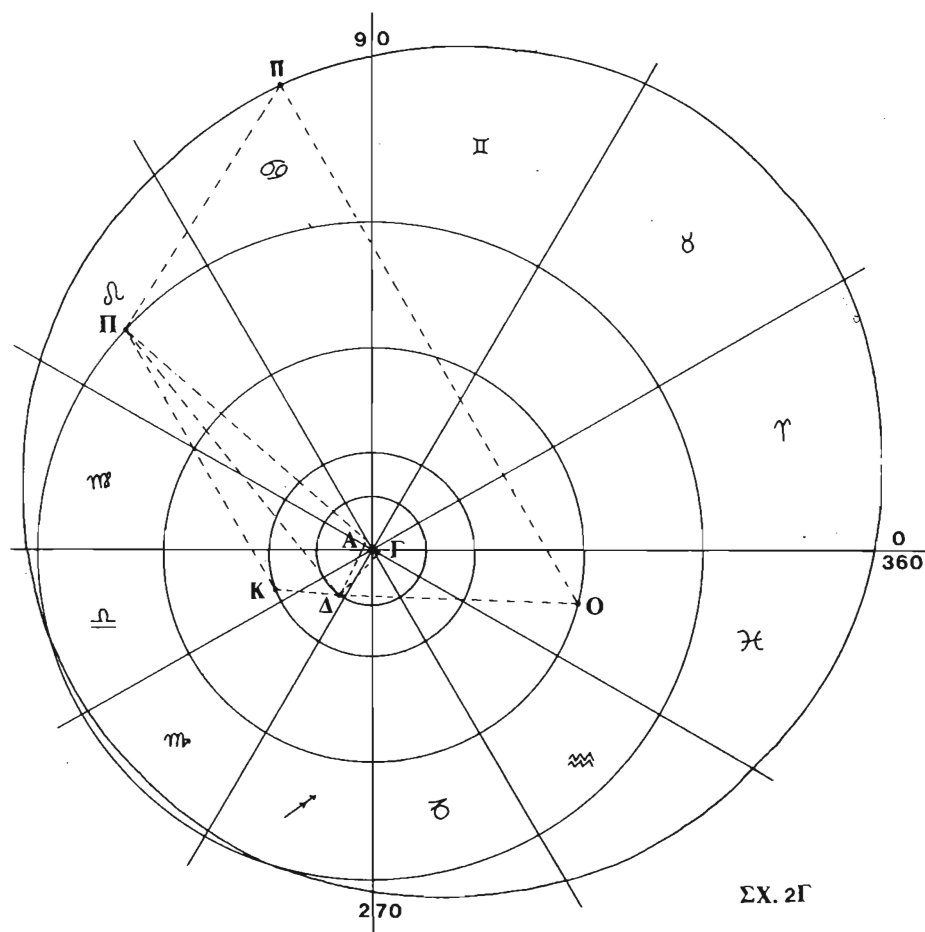
ε) Το **εμβαδόν (E)**: Το εμβαδόν (E) του ήλιακού συστήματος είναι ο δεύτερος δείκτης, που σχετίζεται με την επιφάνεια εκείνη που περικλείεται μέσα στο εξωτερικό περίγραμμα των ουρανίων σωμάτων. "Αν με μερικές ευθείες γραμμές συνδέσουμε όρισμένους πλανήτες έτσι ώστε όλοι οι υπόλοιποι να βρίσκονται μέσα στην επιφάνεια που σχηματίζεται, τότε το εμβαδόν αυξομειώνεται με την πάροδο του χρόνου, καθώς οι πλανητικές θέσεις μεταβάλλονται σιγά-σιγά.

Το πόσο σημαντικός είναι ο νέος αυτός δείκτης φαίνεται καθαρά στο σχήμα 1, όπου παρατηρούμε την θετική συσχέτιση που υπάρχει ανάμεσα σ' αυτόν, την μέση πενταετή παγκόσμια θερμοκρασία αέρα επιφανείας της Γης (Mitchell, 1963)

καὶ τὸν ἐτήσιο ἀριθμὸ σεισμῶν $\geq 7,0$ Ρίχτερ (Abe, 1981). Ἀπὸ τὰ διαγράμματα αὐτὰ διαπιστώνουμε πὼς τόσο ἡ θερμοκρασία ὅσο καὶ οἱ σεισμοὶ ἀκολουθοῦν τὴν καμπύλη τοῦ ἔμβადου καὶ ὅτι οἱ περισσότεροι σεισμοὶ καὶ ἡ ὑψηλότερη θερμοκρασία παρατηροῦνται ὅταν τὸ ἔμβადὸν εἶναι στὶς μέγιστες τιμές του.

Στὸ σχῆμα 2 παρουσιάζουμε τρία διαγράμματα μὲ τὶς πλανητικὲς θέσεις γιὰ τὸν σεισμὸ τῆς Ἰαπωνίας τὴν 1-9-1923, μεγέθους 8,2 Ρίχτερ, ποὺ συνέβη στὶς 02:58 BMT καὶ ἄφησε πίσω του 140.000 νεκρούς. Στὸ πρῶτο διάγραμμα δείχνουμε τὶς πλανητικὲς θέσεις, ὅπως θὰ φαίνονταν σ' ἓνα παρατηρητὴ στὴν Γῆ. Ἡ Σελήνη (Σ) βρίσκεται στὴν «θέση» τῆς, ἀνάμεσα δηλαδὴ στὸν Πλούτωνα (π) καὶ τὸν Οὐρανὸ (ο) καὶ σχηματίζει ἴσως γωνίες. Ἐπίσης, βρίσκεται «ἀπέναντι» ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν Δία (Δ). Ὁ Οὐρανός, πού, ὅπως εἶπαμε, σχηματίζει ἴσες γωνίες μὲ τὴν Σελήνη καὶ τὸν Πλούτωνα, εἶναι σὲ ἀντίθεση, περίπου, μὲ τὸν ἥλιο (8° διαφορὰ ἀπὸ τὴν τέλεια εὐθυγράμμιση) καὶ σχηματίζει ἴσες γωνίες μὲ τὸν ἥλιο-Ἄρη (Α). Ἔτσι, μὲ τὸ διάγραμμα αὐτὸ, δείξαμε τὸ φαινόμενο τῶν ἴσων γωνιῶν.

Ὁ σεισμός, βέβαια, αὐτὸς δὲν θὰ ἦταν τόσο ἰσχυρός, ἂν δὲν ὑπῆρχαν ταυτό-

χρονα και ίσες αποστάσεις μεταξύ πολλών πλανητών. Στο δεύτερο διάγραμμα, όπου φαίνονται οι τροχιές (υπό ακριβή κλίμακα) και οι θέσεις των τεσσάρων πρώτων, κατά σειρά απόστασης από τον Ήλιο, πλανητών, παρατηρούμε ότι υπάρχουν τρεις ίσες αποστάσεις. Ο Έρμης απέχει εξίσου από την Γη και την Αφροδίτη και η Αφροδίτη εξίσου από τον Έρμη και τον Άρη. Η απόσταση αυτή είναι 1,0 περίπου αστρονομική μονάδα (149,6 εκ. χλμ.), όση είναι δηλαδή η μέση απόσταση της Γης από τον Ήλιο.

Στο τρίτο διάγραμμα δείχνουμε τις τροχιές (υπό ακριβή, επίσης κλίμακα) των πέντε τελευταίων πλανητών (Δία, Κρόνου, Ουρανού, Ποσειδώνα και Πλούτωνα) και τις θέσεις τους την ώρα του σεισμού. Παρατηρούμε ότι, εκτός όλων των άλλων παραγόντων που προαναφέρθηκαν, ο Δίας απέχει εξίσου από την Γη, τον Άρη και τον Κρόνο, αλλά και ο Ποσειδώνας απέχει εξίσου από την Γη και τον Δία.

Για να γίνει, λοιπόν, μία ισχυρή σεισμική δόνηση, θα πρέπει τόσο οι εξωτερικοί πλανήτες, όσο και οι εσωτερικοί, να σχηματίζουν όρισμένες ίσες αποστάσεις ή / και ευθυγραμμίσεις, ενώ, ταυτόχρονα, η Σελήνη να βρίσκεται στην κατάλληλη θέση (ίσες γωνίες) με αυτούς και, ιδιαίτερα, με εκείνους που σχηματίζουν ίσες αποστάσεις.

Εξαιτίας του περιορισμού του χώρου είναι αδύνατο να παρουσιάσουμε περισσότερα διαγράμματα και παραδείγματα σεισμών ή να επεκταθούμε σε λεπτομέρειες. Στα δύο τελευταία βιβλία μας (1986, 1987) υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες τόσο για την σεισμική δραστηριότητα της Γης όσο και για τον καιρό, το κλίμα, την ήλιακή δραστηριότητα και όρισμένα βιολογικά φαινόμενα, όπως είναι η ανθρώπινη γέννηση και ευφυΐα. Στο έργο μου «Γεννήτριες του Διαστήματος» (σελ. 305 και 306) υπάρχουν, επίσης, δύο κατάλογοι με προβλέψεις σεισμών και καιρού για την τριετία 1988-90. Σύμφωνα με τα μέχρι στιγμής επίσημα στοιχεία για τους σεισμούς του 1988 ή επιτυχία μας ήταν έντυπωσιακή. Έτσι, αποδείξαμε και στην πράξη — για μία ακόμη φορά — ότι όλα αυτά τα φαινόμενα οφείλονται στις πλανητικές θέσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Abe, K., 1981, *Magnitudes of large shallow earthquakes from 1904 to 1980*. Phus. Earth Planet. Inter, 27:72-92.
2. Άγγελόπουλος, Α., 1986, *Τα μυστικά των πυραμίδων της ζωής*. Έκδόσεις «Σμυρνιωτάκης», Αθήνα.
3. Άγγελόπουλος, Α., 1987, *Οι γεννήτριες του διαστήματος*. Έκδόσεις «Σμυρνιωτάκης», Αθήνα.
4. Lamb, H.H., 1972, *Climate Present, Past and Future*. London.
5. Mitchell, J.M., *On the world-wide pattern of secular temperature change. In Changes of Climate; Proc. UNESCO/WMO, Rome 1961 Symp. (UNESCO Arid Zone Research Series, XX) Paris.*

ΔΕΙΝΙΑΣ ΕΚΡΗΓΝΥΟΜΕΝΟΣ

Ι. Για τὸν κ. Δημ. Σταμέλο («Ἡ Ρωμοσύνη κι ὁ Ρίτσος», «Ἐλευθεροτυπία» 10.5).

Ἀκοῦστε, κύριε. Δὲν μπορούμε νὰ ὑποθέσουμε πὼς μόνον μᾶς κοροϊδεύετε, δὲν γίνεται: ἀσφαλῶς κοροϊδεύεστε καὶ σεῖς. Σὲ περίπτωση ποὺ διαφωνεῖτε, ἀλλὰ κ' αἰσθάνεσθε ἔντιμος, δὲν ἔχετε παρὰ νὰ μᾶς παραπέμψετε σὲ διακόσιους-τριακόσιους καλοὺς ἢ ἄριστους στίχους τοῦ Ρίτσου. Ἔτσι δὲν θὰ ἰσχυρίζομεθα πλὴν γοῦστο σας τὶς περὶ Ρίτσου «κουτσουλιές» στὰ διάφορα ἔντυπα. Οὔτε θ' ἀδυνατοῦμε ν' ἀντιληφθοῦμε τί στὴν εὐχὴ ἔννοεῖτε μὲ τὰ περὶ «*συνεπείας*» τοῦ (Ρίτσου), τάχα πὼς δι' αὐτῆς «*γίνεται καὶ ὁδηγητὴς τοῦ λαοῦ του*», ὅπως λέτε. [Οἱ ἐπιθυμοῦντες τὸ Ρίτσον ὁδηγητὴ τῶν δικῶν τους παιδιῶν, χάρισμά τους, ἄς τὸν πάρουν, θὰ τὰ ὁδηγήσει σὲ καλὸν ἀνανισμόν καὶ πολλὰ ἄλλα!..]. Τὸ πόσο «*ὁδηγητὴς*» γίνεται, κ. Σταμέλο, θὰ τὸ ἰδῆτε *ὅταν πεθάνει* (νὰ ζήσει χίλια χρόνια ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ τὴν ἐκτίμησί μου δὲν τὴν ἔχει — καὶ στὰ δικά μου), *ὅταν τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα δὲν θὰ τὸν χρειάζεται ἄλλο*. Ὅταν θὰ ἔχει φτιάξει ἄλλον... «*ὁδηγητὴ*», ὥστε μὲ τὴ δική του πιά τὴν ὁδήγησι οἱ ἀφελεῖς ἐκ τῶν συντρόφων νὰ φτιάξουν τὰ πράγματα τῆς Γῆς ὅπως αὐτὰ τῆς Ρουσίας — γιὰ νὰ ἔρχεται, τώρα ποὺ ἡ χώρα δὲν περπατάει, ὁ ἄτιμος φασίστας Γκόμπι νὰ τὰ χαλάει...

Ὅχι, κ. Σταμέλο. Δὲν εἶναι «*συνέπεια*» ἡ κομματικὴ ἀγκίστρωσις τοῦ... «*ποιητῆ τῆς Ρωμοσύνης*» (τὴ ἔξαιρέσει ἐμοῦ). «*Συνέπεια*» εἶναι τὸ *ἀποτέλεσμα* (ἐπακολούθημα, παρεπόμενο) καὶ μόνον. Ποὺ θὰ εἰπεῖ, πὼς πλανᾶσθε μὲ τὸ νὰ ἰσχυρίζεσθε... ἀποτέλεσμα (καὶ μάλιστα... λυσιτελεῖς γιὰ τὴν Ρωμοσύνη) τὴν... αἰτία! Ἦτοι *τὴν ἀνάγκη τοῦ Ρίτσου* εἰς συνεχή, εἰς ἀδιάλειπτη ἔνταξιν, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ὑπάρχει (τουλάχιστον ὡς ποιητής) — δὲν ἔχει τρόπον ὑπάρξεως ἐκτὸς τῆς *ἐξουσιαστικῆς ἱεραρχίας*, δηλαδὴ χωρὶς νὰ ναι *δούλος*, χωρὶς νὰ 'χει *δούλους*. Μόνον ὑπὸ τὴν κάλυψιν συγκροτημένης ἰσχύος αἰσθάνεται κάποιος ἐπώνυμος προσωπικότης — διορισμένη ὥστόσο, πέρ φόρτσα, ἐπίβλητη, ὑπόβλητη... Ὁ Ρίτσος μπορεῖ νὰ ὑπάρχει μόνον ἐντεταγμένος σὲ «*ἰδεολογικὸ χῶρον*» [μποῦρδες, ἂν ἀφοροῦν στὸν πολικάντικο κομματισμόν — σκοτεινὸ ἢ γελοῖον γιὰ τὴν αὐθαιρεσίαν ἀκαδημαϊσμόν, δονκιχωτισμόν, οὐτοπία του...], ὅπως τὸν ἐκφράζει (ἀμυντικά, ἐπιθετικά, *συνωμοτικά*)¹ ἡ ἐξουσιαστικὴ ἔνδον διάθεσις. Ἡ ροπή, ἄλλως, εἰς σύμψηξιν πυρῆνος, «*ὀργάνωσις*» (συνδέσμου, κοινοπραξίας εἰς ἰδίαν κάλυψιν καί, ἀκολούθως, ἐπιβολήν...), κλίμακος, στὴν ὁποία οἱ Ρίτσοι τοῦ κόσμου σπεύδουν ν' αὐτοτοποθετοῦνται ἐξ *ὑπολογισμοῦ*: Τζόβενο ἀκόμα ὁ Ρίτσος, ἀνώριμος, ἀμαθής, ἄκριτος χορευτὴς σὲ μπουλούκια, σὲ οικονομικὸ ἀδιέξοδο ἀποφασίζει νὰ μᾶς σώσει καὶ μπαίνει στὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα... Ὁ Ρίτσος, κ. Σταμέλο, σπορὰ «*ἀρχοντικῆς*» (φεουδαλικῆς) γενιᾶς, ἔχοντας στὴ φλέβα αἷμα παλιῶν δυναστῶν (χωροδεσποτῶν...) δὲν ἀνεκάλυψε τώρα θαμπωμένος, βελουδομέταξο, γούνα, χλιδήν. Ἄν εἶναι ἀλήθεια ὅσα ἔχουν γραφεῖ, *ἐπιστρέφει σ' αὐτά* — στὸ «*Ἰωάννης Ρίτσος*» τῆς πόρτας του, ὅπως τὸν κοροϊδεύει (συντροφικότατη ὑπουλότης) ἀκόμα καὶ ὁ Βαλασκαντζής... Μόνο πού αὐτὴ τὴ φορά ἡ σπόντα πού τὸν ξεπερνάει δὲν εἶναι γαῖες καὶ καπιτάλια, μὰ ἡ μυστικοπάθεια τοῦ Κομμουνισμοῦ — στοὺς εὐθετοὺς καίρους ὁ Ρίτσος ἔγραψε ὅχι «*Χαῖρε, Ἑλλάδα*» (Ἀριστείδη, Φωκίωνα, Ξενοφῶντα), μὰ... «*Χαῖρε, Ρωσία*» (Μάρξ, Λένιν, Στάλιν). Ὅχι. Ὁ Ρίτσος θὰ ἦταν ἀνύπαρκτος, ἂν δὲν εἶχε πίσω του τὸν

1) Δὲν ἐλέγχουμε ἐδῶ τὴν συνωμοτικότητά, τὴν μετροῦμε *δικαίωμα ἐπιλογῆς*. Μόνον πού ἔτσι πάει περίπατο ἡ... εἰρηνοφιλία τοῦ ΚΚΕ: ὀφείλει νὰ ὁμολογήσει καὶ *δική του ἐπιλογὴ τὸν πόλεμο*...

(περιφερειακό και μητροπολιτικό) Κομμουνισμό, αυτή την σύμπνοια τῶν αἰώνιων ἱπο-
τῶν τῆς ἐλευθερίας μορφῆς. "Αν δὲν εἶχε πίσω του τὸν «ἥρωικό συνωμοτισμό», ποὺ περνάει
τὴν... ἱποσύνη «ρομαντικό μήνυμα» στοὺς ἄκριτους κι ἀμαθεῖς [στὸ «ἥρωικό στοιχείο»
τῆς ἐφηβείας κυρίως —οἱ συνεχίζοντες ἐθίζονται σὲ μιὰ συγκεκριμένη μορφήν «ἐπαγγελ-
ματισμοῦ», ὅπου νομίζουν πὼς ἐν μέσῳ ἀτέλειωτης σιέστας, διώξουν καὶ στερήσεων «κάτι
κάνουν»], θὰ ἦταν ἓνα ὀλοστρόγγυλο ποιητικό μηδενικό... Μόνον αὐτό.

...

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἡ ἀμετακίνητη προσήλωσις σὲ ἀρχές (ποὺ φέρει συνεπῆ δῆθεν τὸν
«ποιητὴ τοῦ Αὐνανισμοῦ» —ποιᾶς Ρωμιοσύνης καὶ πράσσειν ἄλογα!), μὰ ἡ ἀδήριτη ἀνά-
γκη τοῦ ἀγκίστρωσης-ἐξάρτησης σ' ἐξουσιαστική σύμπηξιν καὶ κλίμακα — μόνο τρόπον
γιὰ νὰ ὑπάρχει. Σ' αὐτὴ μόνην ὀφείλεται ἡ πίστι τοῦ στοὺς «ἰδεολογικοὺς προσανατολι-
σμοῦς του». Κι ὅσο γιὰ τὶς διώξεις, ἀστεία: Μετὰ τὰ «Χαῖρε, Ρωσσία», προστατευόμενος
τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ... προοδευτικοῦ τύπου, δὲν ἦταν εὐκόλο νὰ θιγῇ (ἄλλοι πληρώναν), οἱ...
ψιλοεξοριτοῦλες του ἦταν τὸ ἄλλοθι του γιὰ τὸ ὅτι ἔμεινε πάντοτε ἐκτὸς παραγωγῆς. Μὰ
καὶ νὰ μὴ εἶναι ἔτσι (εἶναι, δὲν ὑπάρχει λάθος ἐδῶ, δὲν ὑπάρχει κακὴ πίστις...), τί μπορού-
σε νὰ κάνει; Πῶς θ' ἀντιδρούσε; Μὲ δεδομένη τὴν ἀνάγκη νὰ εὐρίσκεται συνεχῶς «ἐντε-
ταγμένος», θὰ ἔμενε... μετέωρος: Κανεὶς δὲν τὸν ἤθελε —τί θὰ τὸν ἔκαναν τὰ ἄλλα κόμμα-
τα;..

— "Ὅσα δὲν φτάνει ἡ ἄλεπού.

— Ποιὸν ποιητὴ πατρωνεύει ἡ ΔΗΑΝΑ, ἡ Νέα Δημοκρατία —ὅ,τι καὶ νᾶναι, δὲν μετέρ-
χονται τοὺς τρόπους τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ²... Προσθέστε σ' ὅλ' αὐτὰ
τὴν γελοιοτητα ἢ γελοία σκοπιμότητα τῶν «διανοουμένων», τὸ φόβο τοὺς μὴ προκαλέσουν
τὴν ἐχθρότητα τοῦ ΚΚΕ, καὶ θὰ ἔχετε πλήρη εἰκόνα τῶν πραγμάτων... (μῆτε θὰ «πουλοῦ-
σαν» μῆτε πέρασι θὰ εἶχαν!).

Σ' ὅ,τι ἀποκλειστικά στὸ ἄτομό μας ἀφορᾷ, τὸ ἔχουμε δηλώσει ἀπὸ χρόνια: Δὲν μᾶς
ἀπασχολεῖ ἡ **προβολὴ τοῦ ὀνόματος ἢ τοῦ «ἔργου»** μας (δὲν ξέρουμε κἂν, ἂν ἀξίζει δεκάρα)
—ἀπόδειξις πὼς **κανένας ἀνθολόγος** δὲν ἀνθολόγησε **ποτέ πέντε στίχους μας**: Ὑπάρχει λό-
γος. Καὶ τὸν ξέρουν οἱ παροικοῦντες...

Ἀφήστε μας, συνεπῶς, κ. Σταμέλο. Γιατί πιθανὸν δαπανᾶτε ἄδικα τὰ προσόντα σας —
ἴσως δὲν θὰ χάσετε πολλὰ, ἂν ἀρνηθεῖτε νὰ προσφέρετε ἔτσι τὸν ἑαυτὸ σας...

II. "Ακου, γιαγιάκα...

Σ' ἐποχὴν ποὺ τὸ ἐλληνικὸ νιάτο χάνεται μὲ ρυθμὸ πέντε νέοι τὴν ἡμέρα (ἄ-
σφαλτος, αὐτοκτονίες, ναρκωτικό) ἀπὸ τὴν ἀμορφωσιά, ἀκρισία, σκοτεινότητα,
κι ἀπονία τῶν γονιῶν του (κι ὅχι πὼς εἶναι ἀνεύθυνο τὸ ἴδιο αὐτὸ —κάθε ἄλλο!!),
ὁ γράφων δὲν ἐνδίδω στὴ μπουρδα, στὴ σάχλα, στὶς ἀγαποειρήνες καὶ Μητέρες
τοῦ Χριστοῦ Μαρίες! Μόνε λέω τὰ πράγματα μὲ τ' ὄνομά τους —ἀκόμα κι ἂν μὲ
σουφλίσουν σὰν τὸν Ἀθανάσιο Διάκο! Δὲν ξέρω ποιά μοῖρα μὲ φέρει «κομμένον»
γιὰ πάντα, ἀπροσήγορον, ἀπροσέγγιστον, ἀγροῖκον, βάνουσο, σκαιό, πικρό-
γλωσσον —ἔτσι ἀνατινάζοντας ἄρδην ὅλες τὶς γέφυρες πίσω μου, ἔτσι γκρεμίζο-
ντας ἀμετάνιωτα κάθε δεσμό, φιλία, κοινωνικότητα, διακριτικότητα, κοσμιότητα.

2) Περίπου ὅλα τὰ ἐντυπα ἐλέγχουν τὸν κ. Ἀλέξη Μινωτῆ... συντηρητικὸν τάχα μου, ἐπειδὴ,
κληθεὶς νὰ εἰπῇ «δὺὸ κουβέντες» γιὰ τὸν Ρίτσο «*μὲ ἀφορμὴ τὰ ὀγδοντάχρονα τοῦ ποιητῆ*», ἀρνήθη-
κε. Αὐτοσεβασμός. "Ὅσο γιὰ τὸ «συντηρητισμό» του, τί νὰ εἰπῶ: αἰώνιος ἐπαναστάτης ὁ ταπεινὸς
γράφων, βλέπω ἑμαυτόν, ἀλίμονο, **ὅλο καὶ περισσότερο... κρυπτοφασίσταν**: ἂν μὲ κλείσουν ἄλλη μιὰ
φορὰ οἱ Λαρισινοὶ σὲ κύκλο καιομένων ἐλαστικῶν (ἄσε τὶς ἔξοχες ἀπεργίες γιὰ τὰ σερβίτσια, τὰ
κλεισίματα τοῦ Ἰσμοῦ καὶ τῶν ἐθνικῶν ὁδῶν...), θ' ἀρχίσω σίγουρα νὰ ψάχνω... λοχίαν...

“Ένα ξέρω: **ἡ πατρίδα μου χάνεται**, ὁ λαός μου χάνεται, τὰ παιδιὰ σας (ἡ ταπεινότης μου ἀρνήθηκα τὴν πατρότητα) χάνονται. Τοῦτο εἶναι κάτι πού **δὲν τὸ θέλω**, πού τὸ πολεμῶ καὶ θὰ τὸ πολεμῶ **πέρ’ ἀπ’ τὸ θάνατο**. Καὶ μὴ ρωτᾶτε γιατί. Δὲν ὑπάρχει ἀπάντησις. Ἔτσι μου.

Ὁ μεγάλος ἥθοποιός κ. Δημήτρης Χόρν⁽¹⁾ στὶς δύο Μαΐου (Τρίτη τοῦ Πάσχα) διαβάσει στὸ ιδιόκτητο «Ἴδρυμα Γουλανδρῆ-Χόρν» ποιήματα τῆς μεγάλης κ. Ζωῆς Καρέλλη-Ἀργυριάδου - τὸ γένος Πεντζίκη, βέβαια (πού στὴν εὐχὴ βρέθηκαν... **τρία ἐπώνυμα**);

Τὴν ἐπομένη 3 Μαΐου δημοσιογράφος («Τὰ Νέα») μᾶς πληροφορεῖ πὼς ἡ κυρία Καρέλλη «... **ἔχει χαρακτηρισθεῖ ἀπὸ μεγάλο μέρος τῆς κριτικῆς ὡς ἡ σημαντικότερη μεταπολεμικὴ ποιήτρια**» (2), πὼς τιμήθηκε δυὸ φορές μὲ «Κρατικό» καί, δυστυχῶς, μόνον μία μὲ τὸ Ἀλκαθρύλειον. Ἐπίσης πὼς εἶναι ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν -- κ’ ἕνα σωρὸ ἄλλα (3) ... Τέλος, ὁ δημοσιογράφος δὲν παραλείπει νὰ μᾶς ἐνημερώσει γιὰ τὴν κάργα εὐπατρίδεια πνευματικότης τῆς κ. σημαντικότερης ὑπαρξιστικῆς καί... ὑποκειμενικῆς γιὰγίς τῶν γραμμάτων μας —δῆτε μόνοι:

«Μὲ τὴν εὐγενικὴ (4) παρουσία της, θαρρεῖς ἀπ’ ἄλλες ξεχασμένες ἐποχές» (5) [Δεινίας: κίτς κίτς, καρδιά μου —πού λέει καὶ ὁ Ἀνώνυμος...] *«ἡ κ. Ζ.Κ. στὴ συνέχεια τῆς ἐκδήλωσης ἄρχισε ν’ ἀναφέρεται μὲ λόγια λιτὰ ἀλλὰ **μεστὰ νοημάτων** (6) στὴν ποίησί της: Εἶθε τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς οἰκουμένης νὰ βαπτιστεῖ ὅσο γίνεται περισσότερο (Δεινίας: μὴ μείνει καί... μισοβαπτισμένο!!! --ἐδῶ ἡ κυρία Καρέλλη βεβαιώνει (μεστὰ) ἐντασικὴν... κλίμακα τῆς βάπτισης!) **στὸ νόημα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἀνάστασής Του...**»* —μὴ μᾶς ξεφεύγει καὶ ἡ... ἐπικαιρότης! Αὐτὰ *«ὑπογράμμισε στὶς πρώτες φράσεις τῆς ὁμιλίας της...»*, μᾶς πληροφορεῖ βαρυσημάντως ὁ δημοσιογράφος κ. Παῦλος Κάγιος...

Ἐδῶ, ἐπειδὴ ὅσοι μὲ ξέρουν Μ.Κ. (Μεγάλο Κομμούνι -- συμμορίτη τοῦ κερατᾶ...), θὰ ὑποθέσουν ἐνδεχομένως πὼς ὑπερβάλλων (τάχα ἐκδικούμενος τὴν ἄτιμη κενωνία τῶν μπουρζουάδων πού μὲ ἀδίκησε...) κοροϊδεύω περὶ διὰ «καλὴ τάξι» καὶ ἀριστοκρατικότη ἀλλαντοποιῶν, παραπέμπω εὐθέως στὸ στίχο τῆς κ. Καρέλλη —πού ἄφησεν ἀναυδο τὸν συντάκτη:

«Κύριε, μὴ μοῦ δίνεις τὴν ὁδὴν πού περιέχω»...

Ἀκολουθῶς πληροφοροῦμεθα κεχνηνότες πὼς ἀκριβῶς πρόκειται γιὰ τὸν στίχον πού ἡ κ. Καρέλλη *«... ἔγραψε στὸ περιβάλλον τῆς προπολεμικῆς **ἀστικῆς τάξης** τῆς Θεσσαλονίκης...»*.

Αὐτά. Γιὰ νὰ ἰδῆτε πὼς μορφώνουν τὰ Ἑλληνόπουλα ποίησις καὶ δημοσιογραφία. Πὼς κοινωνοῦν (Ἑλληνόπουλα) νοήματα ὑψηλά, μεστότητα, εὐθύτητα, ἐπάρκεια, ὑπευθυνότητα, σοβαρότητα καί... σύνταξι —νὰ *«γράφουν στὸ περιβάλλον τῆς ἀστικῆς τάξης»!!*

Κανεῖς δὲν σκέφθηκε νὰ ἐρωτήσῃ τὴν εὐρισκόμενη στὸ βῆμα, **ποῖα ἀκριβῶς εἶναι ἡ ὁδὴν πού... περιέχει**. Τί εἶναι αὐτὸ πού τὴν πονεῖ δῆθεν. Ποῦ. Πῶς. Γιατί. Ἄκου, γιὰγίκα: Διόλου δὲν πονεῖς ἐσύ. Ἐσύ, καλὴ μου, φυσιοῦσαι παγῶνι καὶ διάνοσι! Ἐσύ διαθρύπτεσαι, κομπάζεις, κορδώνεσαι γύφτικο σκερπάνι --ὅ,τι βρῆκες **ἀπαραίτητο, πρώτιστο, κυρίαρχο**, ἦταν νὰ μᾶς γνωρίσεις (7) πῶς:

α. **κατάγεσαι ἀπὸ παλιὰ καὶ ἀρχοντικὴ οἰκογένεια,**

β. **τὰ γράμματα τὰ ἔμαθες σπίτι σου —μπὰς καί... κολλήσεις τὴν ὁδὴν πού περιέχεις στὰ μακάρια παιδάκια τῆς πλέμπας, πού, ὡς γνωστόν, δέν... περιέχουν οὔτε μιὰ τοσηδούλα ὁδυνίτσα..., καί,**

γ. **οἱ γονεῖς σου σοῦ εἶχαν δασκάλεις γιὰ τὴ μόρφωσι, τὴ μουσικὴ, τὴ ζωγραφικὴ καὶ τὴν ἐκμάθησι ξένων γλωσσῶν...**

Τὰ εἶδατε μόνοι οἱ ἐνδιαφερόμενοι, εἶδατε τὴν ὁδὺν ποὺ περιέχει ἡ κ. Καρέλλη, εἶδατε τί σημαίνει σημερινὸς ποιητὴς —τί κοτσάνα, ἐτσιμουγουσταριάν, ἀνακρίβεια, ἀκρισίαν... "Ἀκου, γιαγιάκα: Φτιάξε κάνα Θεσσαλονικιὸ γιαλαντζῆ καὶ παράτα μας ἐμᾶς, μὴν ἐπιμένεις νὰ μᾶς σώσεις μὲ τὴν ὁδὺν ποὺ περιέχεις, προτιμᾶμε νὰ πᾶμε στὸ διάολο χωρὶς τὴ βοήθειά σου! "Ἀκου, γιαγιάκα: Γιαλαντζῆ καὶ ἱμάμ εἶναι ἐξίσου ποίησις —ρώτα καὶ τὴ μαγειρίσά σου, τὸν μπάτλερ σου, τὸν "Ἀη Νεκτάριο. "Ἀφήστε τὸν Ἑλληνικὸ λαὸ ἡσυχον ἐπὶ τέλους... Μπᾶς καὶ ξυπνήσει καμμιά φορά, διάολε. Μπᾶς κ' ἐνδιαφερθεῖ γιὰ τὴ μοῖρα του. Μπᾶς καὶ πιάσει τὴ σανίδα ποὺ χρειάζονται βρεμένη κάποιοι (8)...

Μὰ ἄς γυρίσουμε στὰ διαδραματιζόμενα στὸ «Ἰδρυμα Γουλανδρῆ-Χὸρν» —ὅπως τὰ περνάει στὴν ἱστορία ἡ μεγάλη ἐφημερίδα. "Ὅλα ὅσα εἴπαμε πρὶ πάνων τὰ ἐπισκιάζει, δραματικὸ φινάλε, ὁ σπαραγμός: «*Ἡ στιγμή τῆς μεγάλης συγκίνησης ὅμως ἔρχεται ἀμέσως, ὅταν ὁ Δημήτρης Χὸρν (προηγηθείσης... ἱεροτραγωδίας) (9) τελειώνει τὴν ἀπαγγελία ἀπ' τὸ "Ποίημα γιὰ τὴ σύζυγο", καθὼς στὴ μνήμη του ἔρχεται ἡ πρόωρα χαμένη σύζυγός του "Ἄννα Γουλανδρῆ (10) καὶ τὸ κοινὸ (Δεινίας: Καμμιά ἑκατοστή... κλεφτοφάναρες σημαντικὲς —ἀν κρίνω ἀπ' τὶς φωτογραφίες...) ξεσπάει σὲ παρατεταμένα χειροκροτήματα κατανοώντας τὴν αἰτία τῆς συγκίνησης του, ἐνῶ ὁ ἴδιος σκύβει καὶ φιλάει τὸ χέρι τῆς Ζωῆς Καρέλλη...*» (ὅλα νοημῶς καὶ μὲ ὀλίγο ἀπὸ Καρολάιν —σηκώθηκε ἡ τρίχα μου, τόσο λεπτὸς εἶμαι)...

...

...

"Ὅ, τι ἰδιαίτερα πρέπει νὰ τονισθεῖ, εἶναι ἡ ἥς οὐκ ἄνευ πιά στὰ ἑλληνικὰ ἦθη σαχλότης, ἀνουςιότης, μηδενικότης, περιττότης. Αὐτὴ ποὺ ὁ ἀλησμόνητος Η.Ν. Ἀποστολίδης τόσο ξεβρακωτικὰ εἶχε περάσει στὰ *Ἐνάριθμά* του:

"Ὅχι περὶ τὸ ἔργο, στὸ ἔργο...

"Ὅτι κανεὶς πιά σ' αὐτὸ δὲν ντρέπεται —τόσην ἀνάλωσι γιὰ τὸ τίποτε, γιὰ μπλά-μπλά, μεστότητα, ἐτσιμουγουσταρία καὶ «ἀνακάλυψιν τῆς χαμένης Ἀτλαντίδας τῆς γλώσσας μας» (μπρρρρρ), ἐνῶ **παρалаίεται τὸ οὐσιῶδες**: Σὲ ὁλόκληρη σελίδα (τῆς ἐφημερίδας) νὰ μὴ περιέχεται οὔτε ἓνα ποίημα τῆς σημαντικότερης μεγάλης, εἴκοσι στίχοι (ἑκατὸ ἔπρεπε, μὰ τί νὰ εἰπείς!). Λὲς καὶ τὸ ἴδιο τὸ ἔργο δέ'ναι γιὰ μᾶς, γιὰ μᾶς εἶναι οἱ κρυοκωλίες περὶ τὸ ἔργο...

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐνταφιασταὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἄκου, γιαγιάκα: Τὸ νόημα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἀνάστασής Του δὲν «βγαίνει» μὲ τίποτε, στούμπωσε λὲς μπομπότα, ἀλφαβοῦ «Κρατικά», Ἀλκαθρύλεια ἔπαθλα, ἀκαδημαϊκὴ φάβα, ὑπαρξιστικὸ λαπᾶν, ὑποκειμενικὸν πλάφ... "Ἄντε, μὴ κατεβάσω τὸν "Ἀη Τζέρυ ἀπ' τὰ Ὁμαλά κι ἀρχίσει τὶς φάπες. "Ὅσο γιὰ τὸ σῶμα σου, ποὺ σ' ἐμποδίζει, ἡ συνταγὴ εἶναι γνωστὴ: κρῖο ντοῦς πρῶι, μεσημέρι, βράδυ — μετὰ ἀσπάραγον, ἀμανίτην, φασιανόν...

— Τέλειωνε, Δεινία. Μὰ πρὶν τελειώσεις, πέ μου: Γιατί, μωρέ, τόση κακία, τέτοιο ξετίναγμα γιὰ μιὰ ἡλικιωμένη, σεβάσμια κυρία...

— "Ἀκου, μουσιού: Οἱ σεβάσμιες κυρίες, ἂν δὲν θέλουν τὸν ἐλεγχον, **νὰ μὴ βγαίνουν σ' αὐτὸν** —νὰ σιωποῦν αἰδημόνως, ἐπαρκῶς, ἐν σοφίᾳ καὶ ὠραιότητι καὶ ταπεινοσύνη: Τὰ χάλια αὐτῆς τῆς χώρας **δὲν ἀντέχουν ἄλλο**, ἂς τὸ καταλάβουν σεβάσμιες καὶ μὴ σεβάσμιες. "Ὅσον **ὑπάρχει μπουρλοτιέρης**, μὴν ἀπορεῖτε **μὲ τὸ μπουρλότο**, ἀπὸ δῶ καὶ πέρα δὲν θά'χει σταματημό, δὲν θά'χει τέλος, θὰ ὑπονομεύεται ὁ **σάπιος λόγος**, ἡ διάβρωσι θὰ ξηλώνεται, ὥς νὰ φύγει τὸ μόλεμα, ὥστου φθάσουμε στὰ ὑγιᾶ κύτταρα...

"Ἀκου, μουσιού: ἡ ποίησις εἶναι αἷμα καὶ πόνος καὶ μόχθος. Βόλι στὸ δοξαπατρί εἶναι, στὸ νεφρὶ μαχαιριά, παλούκι ἐκεῖ ποὺ ξέρετε — νὰ βγαίνει ἀπ' τὸ στόμα. Δέ'ναι γιὰ ψυχοπόνια καὶ πρεπειότη καὶ τσιριμόνιες. Γιατί ἐδῶ, μ' αὐτὰ καὶ μ' αὐτὰ (ἂν δὲν κάνω λάθος — ἂν κάνω γιατί νὰ μὴ μὲ γελοιοποιήσουν ἡ κ. Καρέλλη καὶ οἱ χάσκοντες κριτικοὶ της;), **διεστράφη καὶ μονοπωλήθη ὁ λόγος** τόσο, ποὺ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς **ἀρνήθηκε νὰ διανοεῖται**, περιφρόνησε μὲ τὸ δίκιο του τὴ διανοήσι, τὴ ξεχώρισε ἀπ' τὸ σῶμα του, τὴν ἀπέρριψε, τὴν ἔγραψε στὰ φρύδια του... Κι ὅσο γιὰ μᾶς ποὺ πολεμᾶμε ἐδᾶ, σὲ τούτη τὴ ντάπια, δὲν **χαζέψαμε: τὸ ξέ-**

ρουμε πώς μάταια, τὸ ξέρουμε πὼς δίχως ὄφελος [τὸ ξέρουμε πὼς ἡ Ἴσχυς δὲν θὰ ἡττηθεῖ ποτέ, τὸ ποῖα εἶναι ἡ Ἴσχυς, σὲ τί μονέδα μετρεῖται εἶναι γνωστὸ — ἐδῶ ὁ νόμος τιμωρεῖ τὴν ἐξαγωγή συναλλάγματος ἔξω καὶ τὴν κάνουν οἱ... νομοθέτες, ὅλα τρελλά, κουφά, γιὰ θάνατο, γιὰ τέλος, ἀντίο Ἑλληνισμέ, ἀντίο φυλὴ μου, ἀντίο ράτσα ποὺ ἤσουνα μιὰ φορὰ, ἅει στὸ διάολο καὶ σὺ Δεινία, ποτὲ δὲν ἔπεισες ἕναν, καρκίνος νὰ σὲ μάσει, οὐστ]... Μὰ ποιὸς σᾶς εἶπε πὼς οἱ ποιεῖται πολεμᾶνε γιὰ τὸ μὴ μάταιο, γιὰ τὸ ἐπωφελές — πὼς θὰ ὑπῆρχεν ἡ ποίησις, ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ **χαμένο τὸ μάταιο**; Χωρὶς αὐτὰ ὑπάρχει βέβαια, μᾶστορας, δεξιότηχνης τῶν λέξεων, μάγος τῶν νοημάτων, ἀγύρτης ποὺ ὑπνωτίζει! Μὰ **ποιητὴς δὲν ὑπάρχει** — ὅχι ἄλλα, ὅποιος μπορεῖ, δέ'ναι γιὰ ὅλους τοῦτα...

...
Εὐχομαι νὰ ὑπάρξει ἀντίλογος σ' ὅλ' αὐτά, νὰ ὑπάρξει **ἀποστόμωσις**, νὰ ὑποχρεωθῶ νὰ ἰδῶ ὅτι κάνω λάθος, ὅτι ὑπῆρξα ἄδικος καὶ ἀγροῖκος. Τὸ θέλω, μὰ δὲν **τὸ ἐλπίζω!** Ἄνθρωπος εὐθύς κ' ἔντιμος, δὲν εἶναι ποὺ θὰ «καθάριζα» ἀμέσως (ἂν κάποιος μοῦ ἔδειχνε τὰ λάθη μου), ἀμέσως ζητώντας συχώρεσι γιὰ τὴν βαρβαρότητά μου, μὰ ποὺ θὰ ζοῦσα τὴν εὐτυχέστερη μέρα μου: θὰ μπορούσα νὰ κυττάζω τὴ νιότη μὲ **λιγότερη ντροπὴ**, ἐλπίζοντας πὼς δὲν τοὺς παραδίδω **νεκρὴ πατρίδα**, διεστραμμένο ἦθος, πλαδαρὸ φρόνημα, σαπισμένην ἀνάσα...

Σ' ὅ,τι ἀφορᾷ ἰδιαίτερα στὸ Μ. Παπαϊωάννου [ὑπεύθυνον γιὰ τὸ «βιογραφικὸ» τῆς κ. Καρέλλη — σέ... προοδευτικὴ ἀνθολογίαν!], ἄς προσέξει τὰ «βιογραφικά» τῆς «*Ἐτήσιας Ἀνθολογίας*» τοῦ «Δαυλοῦ». Γιὰ νὰ ἰδεῖ πὼς ἡ **ἐπιτελικὴ εὐθύτητας** **κι ἀδολία** φέρουν στὸ χῶρον τῆς διανόησης (μὲ πρόγραμμα καὶ μέθοδον) τὴν σοβαρότητα, ἐγκυρότητα, ἀντίληψιν εὐθύνης.

Τέλος, πρὸς τὸ σκοπὸν ὅπως ὁ ἀναγνώστης μορφώσει γνώμην σκεπτόμενος, ὅχι ὑπενδίδων στὸ βρώμικο κανονάρχισμα, παραθέτω τὸ μόνο ποίημα ποὺ τῆς ἀνθολογεῖ ὁ Μιχάλης Περάνθης:

ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ

*Τὸ σῶμα μου εἶναι μιὰ λύπη
γύρω ἀπ' τὴν ψυχὴ μου.
Γύρω ἀπ' τὴν ψυχὴ μου τὴν ἐμποδίζει.
Εἶναι μιὰ σφιχτὴ ἀγκαλιὰ τὸ σῶμα
κ' εἶναι τὸ αἷμα
ποὺ ξύπνησε καὶ περπατάει
ἀπάνω στὴν ψυχὴ μου
μὲ βήματα βαρεῖα ποὺ ὅλο ξανάρχονται.
Γίνεται πικρὸ τὸ αἷμα μου
καὶ μ' ἄρρωσταίνει· εἶναι ἕνας καημὸς
ποὺ περιμένει βοήθεια.
Σηκώθηκα, καθὼς στὸν ὕπνο μου
ὄνειρευόμουν, κύτταξα γύρω μου
καὶ τίποτα δὲν εἶδα,
τὸ αἷμα μου μ' ἐμπόδιζε
τὸ σῶμα μου μ' ἐμποδίζει,
δὲν κοιμοῦμαι πιά νὰ ὄνειρευτῶ,
γιατί μ' ἐμποδίζει τὸ σῶμα μου.*

Ἐμπόδια, σώματα, αἵματα, ψυχές, ὕπνοι, ὄνειρα. Χορτᾶστε ποίησι. Καί, προσοχή: Μὴ αὐτοκτονεῖτε, ὅσοι δὲν κατάγεστε ἀπὸ παλιὰ κι ἀρχοντικὴ οἰκογένεια... Δὲν χάλασε ὁ κόσμος, ἀδερχέ...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Γόνος σημαντικής οικογένειας — γεννήθηκε διορισμένος πρωταγωνιστής. Μου ἄρεσε μόνον ὡς Βενέδικτος στὸ «Πολὺ κακὸ γιὰ τίποτα» — μὰ κάποτε πού μιλήσαμε γι' αὐτό, δέν... θυμόταν νὰ ἔχει παίξει τὸ ρόλο!

2. Καὶ μεῖς πού (τακτικοὶ ἀναγνώστες τῶν ΝΕΩΝ) νομίζαμε πὼς ἡ σημαντικότερη μεγάλη εἶναι ἡ κ. Κικὴ Δημουλά!

3. Λὲς καὶ δέν εἶναι γνωστό, πὼς τὰ Κρατικὰ δίδονται... οἰκογενειακῶς — μέχρι... πενθερά! Πὼς τὰ Ἀλκαθρύλεια ἔπαθλα δέν εἶναι ἐπίσης οἰκογενειακὴ ὑπόθεσις ἢ πὼς δέν εἶναι ἀκαδημαϊκὸς κι ὁ κ. Βρεττάκος, ἢ πὼς δέν θὰ γίνηι κι ὁ κ. Ρίτσος — πού ἱερὸ νόημα τὸν φέρει νὰ τρέφεται παίρνοντας στὸ στόμα τὸν... βαρδαλοπούμπα (ἀντίχειρα).

4. Εὐγενικὴν... εὐπατρίδικα, χαίλαφικά — ὅχι καθωσπρεπειότη καὶ τσιριμόνιες...

5. Ὁλοφάνερο: ὁ λόγος ἐδῶ γιὰ ἐποχὲς πού ὑπῆρχαν αὐθεντικοὶ (ἀληθινοὶ-πραγματικοὶ)... ἄρχοντες (ὅχι οἱ σημερινοί... κιτς!), μὲ γαῖτες, προνόμια, κολλήγους, δούλους — πράγματα ἀλίμονον, κ. Κάγιο μου, χαμένα ὀριστικά, γιὰ πάντα, ἀγύριστα...

6. Τώρα κ' ἐσεῖς, ἐλλείποντος τοῦ ξεβρακωτικοῦ... «μεστομέτρου», μὴ τὰ δένετε κόμπο αὐτά...

7. Βλέπε τὸ «βιογραφικὸ» τῆς κ. Ζωῆς Καρέλλη στὴν Ἀνθολογία τῶν Αὐγέρη, Ρῶτα, Σταύρου, Παπαϊωάννου (προοδευτικὴ, ἀντιστασιακὴ, δημοκρατικὴ τὴ θέλουν οἱ πολλοί...), σελίδα 542.

8. Ἀς προσέξουν ἰδιαίτερα οἱ νέοι ποιηταί. Ἀς σκεφθοῦν πόσην ἐχθρότητα ἐπισύρουν, πόσο μῖσος, ἀνάλογα τοῦ παρόντος κείμενα. Ἀς μετρήσουν τίς βέβαιες συνέπειες πού συνεπάγεται τέτοιο **κόψιμο γεφυρῶν**, τὴν ἐκδικητικότητά ἐνὸς ὁλόκληρου κόσμου, πού θ' ἀναγνωρίσει τὸν ἑαυτὸ του ἀσήμαντο, μηδαμινόν, πού θὰ τὸν ἰδεῖ ν' ἀποκαλύπτεται σκοτεινός, ἰδιοτελής, ἐξουσιαστικός. Γιατὶ δέν νομίζω πὼς θὰ ὑπάρξει κάποιος, πού θὰ τολμήσει ν' ἀναλύσει καὶ ὑπερασπισθεῖ τὴν «μεγαλωσύνη» τοῦ ποιήματος πού θ' ἀκολουθήσει εὐθέτως.

Ἀς ἐνθυμοῦνται ὅλ' αὐτὰ οἱ νέοι, λέγω. Κι ὅταν ἀκοῦν πὼς ὑπῆρξα ἄδικος μὲ τὴν κ. Καρέλλη ἢ ὁ **ποινδότης ἄλλον**, νὰ ὑπογραμμίζουν πὼς ὁ «Δαυλός» εἶναι... φιλόξενος — ἀνοικτός σὲ κάθε ἀντίθετη ἄποψιν... Ἀς μὴ ξεχνοῦν ὅτι ὁ εὐθυγραμμιζόμενος μὲ τὴ **σάπιαν ἐποχὴ μας δέν κάνει ἐχθρούς**, δέν κινδυνεύει, ἀκόμα καὶ «μὴ δικὸς μας» ἀφήνεται νὰ ὑπάρχει! Πὼς, ἀντίθετα, κυνηγιέται ἕως **ἐξόντωσης** ὁ μὴ εὐθυγραμμιζόμενος, ὁ ἐναντιούμενος, ὁ πού ξεσκεπάζει τὴ **σάπιαν ἐποχὴ** — ὑπόχρεος ἐν τούτοις. ἀφοῦ εἶναι **καὶ δική του!** Πὼς μόνον τοῦτος ἐπισύρει τὸ γενικὸ μῖσος... εὐλόγως (!), τὴν καθολικὴ κατακραυγὴ κ' αἰτίασιν καὶ καταφοράν. Μὴ ξεχνοῦμε: ἐνοχλεῖ ὁ προδρομικὸς λόγος ὅχι τὴν ὑγεία, μὰ τὴ **σαπίλα** οἱ ἐγκαλούμενοι εἶναι **μέρος τῆς σαπίλας** ἢ ἀφελεῖς, ἐν πλάνῃ, ἐν συγχύσει...

— Καὶ σύ; Ἀποκλείεται νὰ εἶσαι ἐν πλάνῃ, ἐν συγχύσει;

— Διόλου, μὰ δεῖξτε. Δεῖξε **μας** πού!

9. Ὡς ἰντερμέδιο λές, παρενεβλήθη ἱλαροτραγωδία στὰ πλαίσια τῆς ὁποίας ὁ κ. Χόρν διέπραξε τὴν κρυάδα («*Τῆς ἔβαλα τὰ γυαλιά*» — φρίκη μὰ τὴν ἀλήθεια)... Παρεπιμπτόντως: Δέν θ' ἀμφισβητήσω ὅλα τοῦ γνωστότατου πρωταγωνιστοῦ. Μὰ μεγαλωσύνη καὶ θαλασιεὺς χάντρες δέν συνυπάρχουν. «Μεγάλος» εἶχε ἐπιβληθεῖ στὸν Ἑλληνικὸ λαὸ καὶ ὁ Κατράκης. Μὰ τί μεγαλωσύνη εἶναι αὕτη, πού, ἐνὼ δῆθεν δέν ἔχει στὸ νοῦ της πᾶρεξ Ἀμλετ καὶ Λήρ, καταδέχεται νὰ ἀποβλακώνει τὸ λαὸ σὲ ὅλη τὴ σειρά τῶν ἐλληνικῶν ταινιῶν — γνωστὴ μὲ τὸν παροιμιώδη τίτλον «Ἀμάρτησα γιὰ ἑφτά σουβλάκια»;

10. Ἡ κ. Καρέλλη, ἐν ὧν τῆς «ἐκδήλωσης» προφανῶς, εἶχε γράψει **εἰδικὸ ποίημα** — γιὰ τὴν... περρίστασι. Μεγαλωσύνη, μ' ἀκοῦς;

Αὐτά. Καὶ μὰ τὴν πίστι μου δέν ἦταν λίγα.

Δεινίας Δικαῖος

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Μιά φωνή από την Μεγάλη 'Ελλάδα

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1988 μοῦ ἔφερε ὁ υἱός μου ἐδῶ στὸ Μαρτᾶνο, τὸ περιοδικό σας «Δαυλός». Ἀπὸ τότε ἀνοιξα ἕνα καινούργιο παράθυρο. Μπαίνει τὸ φῶς καὶ ὅλα παίρνουν τὶς διαστάσεις τους. Χαίρομαι γι' αὐτὴν τὴν προσπάθεια, ποὺ εἶναι «αἷμα» γιὰ τὴν γλῶσσα μας.

Στὴν Μεγάλη Ἑλλάδα (περιοχὴ Σαλέντου) ἐδῶ καὶ τέσσερα χρόνια ἔχω ἀνοίξει ἐλληνικά Σχολεῖα. Προσπαθῶ νὰ μὴν πεθάνει ἡ γλῶσσα, ἡ Γrica, τὰ οἰκονομικά μου εἶναι σὲ ἄθλια κατάσταση καὶ ἡ βιβλιοθήκη μας χρειάζεται τὸ «Δαυλό».

Δὲν εἶμαι δάσκαλος. Δὲν εἶμαι καθηγητής. Δὲν εἶμαι λογοτέχνης. Εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς σκαφιᾶδες τῆς Τσακωνιάς, ποὺ ἀγαπῶ τὴν γλῶσσα μου. Ἄν καὶ ἀπέχω πολὺ ἀπὸ τὶς πηγές καὶ ὁ χρόνος δὲν μοῦ δίνει περιθώρια, προσπαθῶ. Προσπαθῶ ὅσο φῶς ὀσόδιασα, νὰ τ' ἀφήσω στὴν γῆ. Ἄν τὴν Λαμπρὴ ἔρθω στὴν Ἑλλάδα, θὰ προσπαθῶ νὰ σᾶς συναντήσω.

Σᾶς ἀποστέλλω μερικὲς «ἀνησυχίες»

μου. Τὴν ποίηση δὲν τὴν ἔχω ἐπάγγελμα. Τὴν ἔχω Ζωή. Δίχως νερό, δίχως φῶς, δίχως ψωμί δὲν ζῶ. Μὰ οὔτε καὶ δίχως ποίηση. Εἶμαι τυχερὸς τῆς μοίρας, ἔστω κι ἂν γράφω χοντροκομμένους στίχους. Ξυπνῶ. Παίρνω κομμάτι ψωμί, πᾶω στὴν πηγὴ, βλέπω τὸν ἥλιο. Τοὺς τραγουδῶ.

Τὴν ἀπόσταση ποὺ μὲ χωρίζει ἀπὸ τοὺς πραγματικοὺς ποιητὲς τὴν γνωρίζω. Γι' αὐτὸ δὲν τολμῶ νὰ ἐκδῶσω ἕνα βιβλίο ἀπὸ τὰ εἴκοσι τῶν 7.000 ποιημάτων τῆς δεκάχρονης ἐργασίας μου. Ἄν ἀποστέλλω ποιήματα σὲ σᾶς, τὸ κάμω γιὰ νὰ σᾶς παρουσιάσω ἕνα μέρος τῆς ζωῆς ἐδῶ στὸ Σαλέντο καὶ ὅχι γιὰ τὴν πληρότητα τῶν ιδεῶν μου ἢ τῆς ποιητικῆς μου ἱκανότητος. Μοῦ ἀρκεῖ ποὺ συντροφιάζομαι μαζί της.

Μὲ ἀγάπη

Παναγιώτης Πιτσελό

Parrocchia "Maria SS. Assunta"

73025 Martanc

Ἰταλία

Οἱ ἀκαδημαϊκοὶ μας ἄς τὸ προσέξουν

Κύριε Λάμπρου,

Ὅταν ἡνοίγετο ὁ ἀμαξιτὸς δρόμος διὰ νὰ ἐνώση τὸ χωρίον Ἀρκάσα (καθ' Ὁμηρον Ἀρκεσία) πρὸ πεντηκονταετίας μετὰξὺ ἄλλων ἠκούσαμεν τὰ ψάρια νὰ τὰ λένε «ψάρζα». Ὅταν πρὸ τριακονταετίας περὶπου ἡνοίγετο ὁ δρόμος πρὸς τὸ βορειότερον χωρίον τῆς Καρπάθου, τὴν Ἑλυμπον, οἱ κάτοικοι ὠμίλουν ἀρχαῖα ἐλληνικά: *ἀπολύκασε τᾶν, τὸ κουλοῦκι γυάνζει*, δηλαδή, ὁ σκυλὸς γαυγίζει, οὐρλιάζει. Σήμερον λέμε *«βάζει»*, δηλ. τὸ ἀντίθετον τοῦ *«γυάνζει»*. Ποῦ πηγαίνομεν; Ὁ συνεργάτης σας Ἀπόστολος Γάτσας εἰς τὸ τεῦχος 84 Δεκεμβρίου 1988 καὶ σελίδα 4763 γράφει: «Ἄν ὁ πνευματικὸς δαυλὸς τῆς Ἑλλάδος

σβῆση, ἡ Εὐρώπη θὰ τυφλωθῇ». Ὁ Καμπούρογλου εἶπεν, ὅτι ἂν ἡ Ἑλλὰς δὲν γυρίσῃ στὴν ἀρχαιότητα, θὰ ἀφανισθῇ. Εἰρήσθω δ' ὅτι καὶ τὴν λέξιν *δαῦλος* ἐκεῖ τὴν ἀκούσαμεν, ἐνῶ ἐμεῖς στὰ Κάτω Χωρὶά λέμε *δαδὶ ἢ βαῖ*. Εὐτυχῶς ὁ «Δαυλός» ἀποτελεῖ ἕνα σπάνιο καὶ ἱκανώτατον προπύργιον τῆς γνησίας γλώσσης μας καὶ χαλινὸν εἰς τὴν παραφθοράν της. Οἱ ἀκαδημαϊκοὶ μας τί κάνουν; Μία παροιμία λέγει: «Ζάμπα δούλευε, ἀλλὰ ζάμπα μὴ κάθεται».

Μετὰ πάσης τιμῆς

Ἡλίας Λαδῆς

Συμβολαιογράφος

Τηλ. 22526, Κάρπαθος

Τεχνική και άνθρωπιστική μόρφωση

Ἀξιότιμε κ. διευθυντά,

Μὲ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον διάβασα τοὺς «Ἀκροβολισμούς» τοῦ «Δαυλοῦ» στὸ τεῦχος τοῦ Ἀπριλίου 1989. Συμφωνῶ δὲ ἀπολύτως στὸ ὅτι «*ἡ πιὸ σατανικὴ ἀπειλὴ εἶναι ἡ περιθωριοποίηση τοῦ λόγου*». Σὲ διεθνή κλίμακα ἡ ἐπικοινωνία διὰ τοῦ λόγου, ἡ συζήτησις, ὁ διάλογος σιγά-σιγά πᾶνε νὰ καταργηθοῦν πρὸς ὄφελος βεβαίως τῆς εἰκόνας, τῆς διαφημίσεως, τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν. Σὲ διεθνή κλίμακα πλέον ἐπιβάλλεται σιγά-σιγά ἡ ἀγλῶσσία. Ἡ παιδεία παραχωρεῖ γοργὰ τὴν θέσιν τῆς στὴν video-παιδεία, στὴν λατρεία τῶν εἰκόνων καὶ τῶν χρωμάτων. Καὶ φυσικὰ μαζὶ μὲ τὴν ἐξαφανιζόμενη παιδεία ἐξαφανίζεται λίγο-λίγο καὶ τὸ κριτικὸ πνεῦμα καὶ ἡ πραγματικὴ ἐλεύθερη προσωπικότης. Τὴν θέσιν τὴν παίρνουν ἡ ἀγλῶσσία καὶ τὸ ἀγελαῖο ἔνστικτο. Τὴν θλιβερὴ αὐτὴ πραγματικότητα τὴν ἀντιμετωπίζουν δυστυχῶς ὅλες οἱ χώρες.

Ἀπὸ προσωπικὴ ἐμπειρία (σὲ πανεπιστήμια τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ὁλλανδίας) ἀλλὰ καὶ ἀπὸ διάφορα ἄρθρα σὲ ἔγκυρες ἐφημερίδες τοῦ ξένου Τύπου πρέπει νὰ τονίσω πῶς ἡ ἀγλῶσσία δὲν εἶναι ἴδιον μόνο τῆς μεγάλης μάζας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τείνει νὰ γίνῃ χαρακτηριστικὸ ἀκόμη καὶ πολλῶν φοιτητῶν καὶ ἐπιστημόνων τῶν θετικῆς κατευθύνσεως κλάδων. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀγλῶσσας αὐτῆς; Μᾶς τὸ λέει καθαρά ἡ «Ἐρινὺς» στὸ τεῦχος τοῦ Ἀπριλίου '89: «*Ἡ συρρίκνωση τῆς γλώσσας εἶναι ἡ συντριβὴ τῆς ἱκανότητος γιὰ ἐρμηνεία αὐτῶν πού συμβαίνουν*». Ἄν συνεχισθῇ ἡ κατάστασις αὕτη, τότε ἴσως δοῦμε τὸ ἐξῆς κωμικοτραγικόν: οἱ ἐπιστήμονες αὐτοὶ νὰ μὴν εἶναι εἰς θέσιν νὰ περιγράψουν φαινόμενα, τὰ ὁποῖα ὑποτίθεται πῶς ἀποτελοῦν αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀντικείμενο τῆς ἐρεύνης των!

Πῶς καὶ γιατί ἔχουμε φθάσει στὸ ναδίρ; Πιστεύω, ὅτι μὲ τὴν αὐθαίρετη ὀριοθέτηση τεχνικῆς-ἀνθρωπιστικῆς μορφώσεως μῆ-καν οἱ βάσεις γιὰ τὸ σημερινὸ κατάντημα. Λὲς καὶ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἔχουμε ἀρτίους

τεχνικοὺς, χωρὶς αὐτοὶ νὰ ἔχουν μιὰ γενικὴ μόρφωση. Ἡ προσπάθεια πού κατεβλήθη σὲ πολλὰ μέρη τῆς ὑψηλίου γιὰ ὀλοκληρωτικὴ ἔμφαση στὴν τεχνικὴ γνώση δὲν φαίνεται νὰ καρποφόρησε: ἤδη κορυφαῖα ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα, ὅπως τὸ Τεχνολογικὸ Ἰνστιτοῦτο τῆς Μασσαχουσέτης (M.I.T.), ἔχουν ἐπανεισαγάγει ἀνθρωπιστικῆς κατευθύνσεως μαθήματα σὲ τεχνικοὺς κλάδους (ἶδε γιὰ περισσότερες λεπτομέρειες τὸ τεῦχος τοῦ Ἰανουαρίου 1988 τῆς ἔγκυρης ἐπιθεωρήσεως *IEE Spectrum*). Ἀλλὰ πάλι κορυφαῖα πανεπιστήμια, ὅπως τὸ Χάρβαρντ, ἔχουν αὐξήσει τίς ἀπαιτήσεις τῶν σὲ μαθήματα ἀνθρωπιστικῆς κατευθύνσεως ἀπὸ τοὺς φοιτητὲς τῶν τεχνικῶν κλάδων. Τί ἄλλο μαρτυροῦν τὰ ἀνωτέρω παρὰ τὴν ἀποτυχία τῆς καθαρὰ τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως;

Οἱ σημερινοὶ φοιτητὲς καὶ ἐπιστήμονες τῶν θετικῶν κλάδων —κατὰ ἓνα μεγάλο ποσοστὸ ἀγλῶσσοι— εἶναι θύματα τῆς αὐθαίρετης ὀριοθετήσεως μεταξὺ τῆς τεχνικῆς καὶ ἀνθρωπιστικῆς παιδείας, γιὰ τὴν ὁποία μιλήσαμε πρὶν πάνω. Ἀλλ' ἡ τεχνικὴ ἐκπαίδευσις δὲν ἀντιτίθεται στὴν ἀνθρωπιστική. Ἡ μιὰ χρειάζεται τὴν ἀρωγὴ τῆς ἄλλης. Ἐνας ἄνθρωπος ἄμοιρος τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως δὲν συμβαδίζει ἴσως μὲ τίς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν μας. Ἀλλὰ καὶ ἓνας ἄμοιρος ἀνθρωπιστικῆς παιδείας «... δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφρασθῇ, δὲν ἔχει κανένα ἔργον, δὲν καταλαβαίνει τίποτα», ὅπως σωστὰ γράφει ἡ «Ἐρινὺς».

Ἡ «συμφιλίωση» τῆς τεχνικῆς μὲ τὴν ἀνθρωπιστικὴ μόρφωση εἶναι σὲ θέσιν νὰ μᾶς προσφέρει μιὰ νεολαία ἐνήμερη τῆς τεχνικῆς προόδου ἀλλὰ καὶ μὲ ψυχικὴ καλλιέργεια, ἰδανικὰ καὶ ἱστορικὴ συνείδηση. Ἐν τέλει τὸ ἐρώτημα πού ἀνακύπτει εἶναι τὸ ἐξῆς: Κατὰ πόσο ἡ ἀγλῶσσία μπορεῖ νὰ ἐκφυλίσει ἐπιστήμονες καὶ τεχνικοὺς καὶ κατ' ἐπέκταση ἓνα ἔθνος; Καὶ τὸ ἐρώτημα αὐτὸ φέρνει κι' ἄλλα: εἶναι ἄραγε τυχαῖο τὸ ὅτι στὴν ἐποχὴ μας, ἐποχὴ κατ' ἐξοχὴν τῆς ἀγλῶσσας, παρατηροῦνται φαινόμενα ἀπωλείας τῆς ἱστορικῆς συνει-

δήσεως; Ποιά είναι ή έννοια τής «ἐλίτ» στην εποχή μας, όταν βλέπουμε ότι καί αυτή ἐμφανίζει τὰ ἴδια συμπτώματα τής ἀγλωσσίας-ἀλογίας με τήν λοιπή μᾶζα; Κατά πόσο ή ἀνθρωπιστική παιδεία πλέον μπορεῖ νά ἀνατρέψη τόν ροῦν τής ἀγλωσσίας, πού κινδυνεύει νά ἐξελιχθῇ σέ ροῦν τής ἱστορίας; Ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν θεμά-

των σκοπεύω νά ἐπανέλθω σύντομα μέσα ἀπό τίς στήλες τοῦ καλοῦ σας περιοδικοῦ.

Μετά τιμῆς

Μιχαήλ Γ. Δανίκας

Δρ. Ἡλεκτρολόγος Μηχανικός
τοῦ Τεχνολογικοῦ Πανεπιστημίου
Eindhoven - Ὁλλανδία

Ἡ οἰκουμενικότητα τῆς Ἑλληνικῆς

Ἀγαπητέ Κύριε Λάμπρου,

Θέλω πρωτίστως, νά εὐχαριστήσω μέσα ἀπό αὐτές τίς λίγες γραμμές τόν φίλο μου, τόν Κώστα Γεωργανᾶ, γιά τήν γνωριμία μου μέ τό περιοδικό σας.

Γιά μένα, σάν καλλιτέχνης πού εἶμαι, ὁ «Δαυλός» εἶναι μιᾶ ὁαση στη βέβηλη κοινωνικοοικονομικοπολιτική εποχή πού ζοῦμε. Καί ὄχι μόνο.

Παρ' ὅλα αὐτά θέλω νά σᾶς γνωρίσω σχετικά μέ τό ἄρθρο σας «Ἡ οἰκουμενικότητα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας» τὰ δύο κεί-

μενα-λόγους τοῦ σοφοῦ Ξενοφώντα Ζολώτα, πού ἐκφώνησε στό Διεθνές Νομισματικό Ἰδρυμα, πολλὰ χρόνια πᾶνε, ὅπου νομίζω ὅτι τό μεγαλεῖο τῆς γλώσσας μας παίρνει ἄλλες διαστάσεις. Τά δύο αὐτά κείμενα σᾶς τὰ ἐπισυνάπτω. Ἄν τὰ ἔχετε, δέν πειράζει. Πάλι πιστεύω, ὅτι ἀξίζουν τήν ἀναφορά σ' αὐτά.

Μέ φιλικούς χαιρετισμούς

Γιῶργος Β. Παπακωνσταντίνου

Ἀριστίππου 34
Κολωνάκι

ΣΗΜ. «Δ»: Ὁ «Δαυλός» ἔχει δημοσιεύσει στό τεῦχος 29, Μαῖος 1984, σ. 1418 τὰ δύο αὐτά καταπληκτικά ἐλληνικά κείμενα πού ὁ Ξ. Ζολώτας ἐξεφώνησε τό 1959 ἀπευθυνόμενος πρὸς μὴ ἐλληνομαθεῖς ξένους! Ὅμως ἐκμεταλλεζόμενοι τήν ὑπόμνηση τοῦ φίλου κ. Γ.Β.Π. θεωροῦμε ὅτι ἀξίζει νά τὰ ξαναδημοσιεύσουμε ἐδῶ, γιά τοὺς καινούργιους ἀναγνώστες:

1. ON NUMISMATIC PLETHORA

Kyrie,

I eulogize the archons of the Panethnic Numismatic Thesaurus and the Oecumenical Trapeza for the orthodoxy of their axioms, methods and policies, although there is an episode of cacophony of the Trapeza with Hellas.

With enthusiasm we dialogue and synagonize at the synods of our didymous Organizations in which polymorphous economic ideas and dogmas are analyzed and synthesized.

Our critical problems such as the numismatic plethora generate some agony and melancholy. This phenomenon is characteristic of our epoch. But, to my thesis, we have the dynamism to program therapeutic practices as a prophylaxis from chaos and catastrophe.

In parallel, a panethnic unhypocritical economic synergy and harmonization in a democratic climate is basic.

I apologize for my eccentric monologue. I emphasize my eucharistia to you, Kyrie, to the eugenic and generous American Ethnos and to the organizers and protagonists of this Amphictyony and the gastronomic symposia.

2. POLITICAL MAGIC AND CRYPTOPLETHORISM

Kyrie,

It is Zeus' anathema on our epoch for the dynamism of our economies and the heresy of our economic methods and policies that we should agonize between the Scylla of numismatic plethora and the Charybdis of economic anaemia.

It is not my idiosyncrasy to be ironic or sarcastic but my diagnosis would be that politicians are rather cryptoplethorists.

Although they emphatically stigmatize numismatic plethora, they energize it through their tactics and practices.

Our policies should be based more on economic and less on political criteria.

Our gnomon has to be a metron between economic, strategic and philanthropic scopes. Political magic has always been antieconomic.

In an epoch characterized by monopolies, oligopolies, monopsonies, monopolistic antagonism and polymorphous inelasticities, our policies have to be more orthological. But this should not be metamorphosed into plethorophobia which is endemic among academic economists.

Numismatic symmetry should not hyper-antagonize economic acme.

A greater harmonization between the practices of the economic and numismatic archons is basic.

Parallel to this, we have to synchronize and harmonize more and more our economic and numismatic policies panethnically.

These scopes are more practicable now, when the prognostics of the political and economic barometer are halcyonic.

The history of our didymous organizations in this sphere has been didactic and their gnostic practices will always be a tonic to the polyonymous and idiomorphous ethnical economies. The genesis of the programmed organization will dynamize these policies. Therefore, I sympathize, although not without criticism on one or two themes, with the apostles and the hierarchy of our organizations in their zeal to program orthodox economic and numismatic policies.

I apologize for having tyrannized you with my hellenic phraseology.

In my epilogue, I emphasize my eulogy to the philoxenous autochthons of this cosmopolitan metropolis and my encomium to you, Kyrie, and the stenographers.

Ἐξωβελίσθηκε καὶ ὁ Ὀρκὸς τοῦ Ἱπποκράτους

Κύριε διευθυντά,

Στὸ 88ο τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ» περιέχεται ἡ μελέτη τοῦ δρος Κ. Μητρόπουλου μὲ θέμα «Ἡ ἐλληνικὴ ἀντίληψη περὶ Ἱατρικῆς». Παρατίθεται δὲ αὐτοῦσιος ὁ ὄρκος τοῦ Ἱπποκράτους. Ἐξ ἀφορμῆς αὐτῆς τῆς ἀναφορᾶς περὶ τὴν ἱατρικὴν τῶν προγόνων μας θὰ ἤθελα νὰ γνωρίσω εἰς ὅλους τοὺς ἀρμοδίους καὶ νὰ διαμαρτυρηθῶ συγχρόνως ὡς Ἕλληνας, μέσω τοῦ «Δαυλοῦ», γιὰ τὴν πρωτοφανῆ καὶ βάνανση προσβολὴ τοῦ πατρὸς τῆς Ἱατρικῆς ἀπὸ τὸ ἐπίσημο Κράτος. Ὁ ὄρκος τοῦ Ἱπποκράτους δὲν

δίδεται ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνες τελειοφοίτους τῆς Ἱατρικῆς! Οἱ πτυχιούχοι τῆς Ἱατρικῆς δὲν ὀρκίζονται στὸν περίφημο αὐτὸ ὄρκο, ἀλλ' ἄρκοῦνται στὴν συνήθη καὶ ὁμοία «καθομολόγηση» ποὺ δίνουν οἱ ἀπόφοιτοι ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν σχολῶν.

Ὁ ἐπίτιμος καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἀλέξ. Καββαδίας παρουσιάζοντας στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν τὴν 1-2-1968 τὸν πρῶτο τόμο ἐκδόσεως ὑπὸ τοῦ Ἀθ. Μαρτίνου τῶν ἀπάντων τοῦ Ἱπποκράτους, ἐτόνισε ὅτι ὁ ὄρκος αὐτὸς ἀποτελεῖ «ἀριστούργημα ἠθικοῦ καὶ θρησκευ-

τικοῦ μεγαλείου, τὸν ὁποῖον, ἐὰν θέλωμε νὰ τηρήσωμε τὴν παράδοσιν τοῦ Ἱπποκράτους, πρέπει νὰ ὀρκίζονται ὅλοι οἱ ἱατροὶ εἰς ἐορτάσιμον τελετὴν καὶ ὄχι, ὅπως δυστυχῶς εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Ἱπποκράτους, μόνον οἱ διδάκτορες δίδουν, ἐνῶ οἱ πτυχιούχοι ἀρκοῦνται εἰς μίαν καθαρὰν καθομολόγησιν».

Ἐνῶ εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ κράτη δίδεται ὁ ὅρκος τοῦ Ἱπποκράτους, οἱ Ἑλληνικὲς ἱατρικὲς σχολὲς τὸν ἀγνοοῦν. Ὁ ὅρκος αὐτός, ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι ἀριστούργημα τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πνεύματος, οὐσιαστικῶς ἀποτελεῖ νόμον, διότι περιέχει κα-

νόνες καὶ προσταγές. Ἡ ἱατρικὴ δεοντολογία ποῦ ἐνσαρκώνει, ἀποτελεῖ χρονικῶς καὶ τοπικῶς πανανθρώπινο μνημεῖο, γι' αὐτὸ καὶ πρέπει τὰ συναρμόδια ὑπουργεῖα (Παιδείας καὶ Ὑγείας) ἀλλὰ καὶ τὰ Ἑλληνικὰ Πανεπιστήμια νὰ τὸν ἐπιβάλλουν στοὺς ἀποφοίτους τῶν ἱατρικῶν σχολῶν. Ἔτσι ὄχι μόνον θὰ διατηρηθῇ ἡ ἑλληνικὴ παράδοση στὴν Ἱατρικὴ, ἀλλὰ θ' ἀναβαθμισθῇ τὸ λειτουργήμα τοῦ ἱατροῦ.

Μετὰ τιμῆς

Ἑμμανουὴλ Γ. Καραμανώλης

Δικηγόρος

Λάρισα

Ἔνας λαμπρὸς νεαρὸς Ἕλληνας

Ἀξιότιμε κύριε Δ. Ι. Λάμπρου,

Ὅπως τυχαίως ἔπεσε στὰ χέρια μου τὸ τοῦ Φεβρουαρίου τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ» καὶ βλέποντας ὅτι εἶναι ἕνα περιοδικὸ τὸ ὁποῖο καιρὸ περίμενα νὰ διαβάσω, λόγῳ τοῦ Ἑλληνοκεντρικοῦ χαρακτῆρα του σκέπτομαι νὰ τὸ ἀγοράζω ἀπὸ δῶ καὶ στὸ ἐξῆς ὡς ἐλεύθερος ἀναγνώστης.

Ἀγαπῶ πολὺ τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ εἶμαι μαγεμένος ἀπ' τὸ μεγαλεῖο της, πρᾶγμα ποῦ μὲ κάνει ν' ἀγανακτῶ καθημερινὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο ἐναντίον της καὶ ἀπὸ τὸν πολὺπλευρο βιασμό της, μὲ ἀποτελέσματα νὰ ξενίζω —δυστυχῶς— τοὺς συνομήλικούς μου (εἶμαι 19 ἐτῶν) μ' αὐτὸ μου τὸ ἐνδιαφέρον.

Θά'θελα νὰ σᾶς ρωτήσω δύο πράγματα τὰ ὁποῖα μ' ἀπασχολοῦν καὶ μὲ προβληματίζουν, καὶ θά'μουν εὐνῶμων, ἐὰν μοῦ ἀπαντούσατε δι' ἀλληλογραφίας ἢ μέσῳ τοῦ «Δαυλοῦ», ὡς ἀπ' τοὺς ἐλάχιστους —πιστεύω— γνῶστες των:

α) Νιώθοντας πικρία καὶ ἀγανάκτηση, ὅταν βλέπω τὸν συνεχῆ διασυρμὸ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, θέλησα ν' ἀντιδράσω, νὰ μιλήσω, νὰ διορθώσω κάτι. Συνέταξα ἕναν κατάλογο ξένων λέξεων, τὶς ὁποῖες

μποροῦμε νὰ τὶς ποῦμε καὶ Ἑλληνικά, τὸν ὁποῖο μοιράζω σὲ φίλους καὶ γνωστούς. Κολλῶ ἐπίσης σὲ τοίχους χαρτιά μὲ τὸ σύνθημα «ΟΧΙ ΣΤΟ ΒΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ». Κρυφὰ καὶ ὡς παράνομος. Παρ' ὅλ' αὐτά, νιώθω μόνος καὶ φωνάζω ἐν τῇ ἐρήμῳ!!! Θά'θελα λοιπὸν νὰ μὲ πληροφορήσετε: Ὑπάρχει κάποια ὀργάνωση, κάποιος ὄμιλος ἢ λέσχη ἢ κίνημα γιὰ τὴν Προστασία τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας; Θέλω ὅπωςδήποτε νὰ ῥθω σ' ἐπαφὴ μ' ἕνα τέτοιο σωματεῖο.

β) Μιᾶς καὶ ἔχω ὀρεξί, θέληση καὶ καὶ μὸ γιὰ τὴν Ε. Γ., ἀναρωτιέμαι ἂν θά'ταν δυνατόν νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὴν συγγραφὴ ἀναλόγων ἄρθρων, μὲ σκοπὸ τὴν ἐντὸς τοῦ «Δαυλοῦ» δημοσίευσή τους. Ἡ κρίση, βέβαια, τέτοιων ἄρθρων γίνεται ἀπὸ σᾶς καὶ —ἂν καὶ μικρὸς στὴν ἡλικία— ἐὰν μοῦ δίνετε μιὰ τέτοια εὐκαιρία, θά'βαζα τὰ δυνατά μου γιὰ τὸ καλὺτερο ἀποτέλεσμα.

Εὐχαριστῶ γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον σας νὰ διαβάσετε τὴν ἐπιστολή μου.

Μετὰ τιμῆς

Μιχάλης Γ. Κοντογιάννης

Ἀπόφοιτος Λυκείου

Σκύρου 95-97 Κυψέλη

113 63 Ἀθήνα

ΣΗΜ. «Δ»: *Κι ἐμεῖς συγκινούμεθα ἀπὸ τὶς ιδέες καὶ τὶς πράξεις τοῦ λαμπροῦ νεαροῦ ἀναγνώστη: Δημοσιεύουμε ἐδῶ τὸν ἐξαίρετο κατάλογο ἐξελληνισμένων ξένων λέξεων ποῦ μᾶς ἀπέστειλε.*

Ἀβαρία= ἡ ζημιὰ, ἡ ὑποχώρηση
 Ἄλμπουμ= ὁ δίσκος ἢ τὸ λεύκωμα
 Βεστιάριο= ἡ ἱματιοθήκη
 Βέτο= ἡ ἀρνησικυρία
 Βίλλα= ἡ ἔπαυλη
 Βίντεο= τὸ μαγνητοσκόπιο
 Βίντεο Κλάμπ= ἡ ταινιολέσχη
 Γιώτ= ἡ θαλαμηγός
 Γουίντσερφ= ἡ ἱστιοσανίδα
 Ἐξπρές= ἡ ταχεῖα
 Ἐκουαλίζερ= ὁ ἰσοσταθμιστής
 Ἐξτρεμιστής= ὁ ἀκροτασικός
 Κάμεραμαν= ὁ εἰκονολήπτης
 Κέτσαπ= ὁ τοματοπολτός
 Κόμπλεξ= τὸ σύμπλεγμα
 Κομπιούτερ= ὁ ὑπολογιστής
 Κομπλιμέντο= ἡ φιλοφρόνηση
 Κομπλέ= πλήρης
 Κονσέρτο ἢ Ρεσιτάλ= ἡ συναυλία
 Κομφόρ= ἡ ἄνεση
 Λίστα= ὁ κατάλογος
 Μάξι Σίνγκλ= τὸ δωδεκάιντσο, 12/ιντσο
 Μάτς= ὁ ἀγώνας, τὸ ἀγώνισμα

Μενού= τὸ ἐδεσματολόγιο
 Μοτέρ= ὁ κινητήρας
 Μπανιέρα= ὁ λουτήρας
 Μπαλκόνι= ὁ ἐξώστης
 Μπλόφφα= τὸ τέχνασμα
 Μπουζί= ὁ σπινθηριστής
 Μπόξ= ἡ πυγμαχία
 Μποτίλλια= ἡ φιάλη
 Μπρίο= ὁ ἐνθουσιασμός
 Μπουκοτάξ= ἡ ἀντίδραση, παρεμπόδιση
 Ντράμς= τὰ τύμπανα, τὰ κρουστά
 Ὁμπρέλλα= τὸ ἀλεξιβρόχιο
 Παρκάρω= σταθμεύω
 Πάρκινγκ= ἡ στάθμευση, σταθμευτήριο
 Κουλτούρα= ὁ πολιτισμός

Στρουκτούρα= ἡ δομὴ
 Ταμπέλλα= ἡ πινακίδα

Πάρλα= ἡ φλυαρία
 Πάσσα= τὸ πέρασμα, ἡ μεταβίβαση
 Παρμπρίζ= ὁ ἀνεμοθώρακας
 Πλάξ= ἡ ἀκρογιαλιά, ἀκτή, ἄμμουδιὰ κ.ἄ.
 Πρὲς Κόμφερανς= συνέντευξη Τύπου
 Προσπέκτους ἢ Μπροσσούρα= φυλλάδιο
 Πουρμπουάρ= τὸ φιλοδώρημα
 Πινέλλο= ὁ χρωστήρας
 Ρεπορτάζ= ἡ ἔρευνα, εἰδησιοσυλλογὴ
 Ρατσισμός= ὁ φυλετισμός
 Ρεφραίν= ἡ ἐπωδός
 Ρεαλισμός= ὁ πραγματισμός
 Σαμποτάζ= ἡ δολιοφθορά
 Σήριαλ= (τηλεοπτική) σειρά
 Σκόντο= ἡ ὑποτίμηση, ἡ ἔκπτωση
 Συνθεσαίζερ= ὁ συνθετητής
 Σίνγκλ-Σουξέ= τὸ δισκάκι — ἡ ἐπιτυχία
 Σουῖπερ Μάρκετ= ἡ Ὑπερ-Ἀγορά
 Σπόρ= τὸ ἄθλημα
 Σούτ= ἡ βολή, ἡ ρίψη
 Σλίπινγκ Μπάγκ= ὁ ὑπνόσακκος
 Στύλ= τρόπος, ὕφος, προσωπικότητα, τύπος, ἐμφάνιση, μορφὴ κ.ἄ.
 Σουβενίρ= τὸ ἐνθύμιο
 Τσοῦρμο= τὸ πλῆθος
 Τζάκι= ἡ ἐστία
 Τηλεκοντρόλ= τὸ τηλεχειρίστρο
 Τέλεξ= τὸ τηλέτυπο
 Τσεκάπ= ὁ ἐλεγχος
 Τσατσάρα= ἡ χτένα
 Τσέκ= ἡ ἐπιταγὴ
 Φορτσάρω= δυναμώνω, ἐντείνω
 Φορμαλισμός= ἡ τυποκρατία
 Φόρμα= ἡ μορφή, μήτρα, σχῆμα, πρότυπο
 Φουντωτός= ὁ θυσανωτός
 Φουγάρο-Τσιμινιέρα= καπνοδόχος
 Χαρμάνι= τὸ μείγμα
 Στούντιο= ὁ τηλεθάλαμος ἢ ἡχοθάλαμος ἢ φωτοθάλαμος ἢ ραδιοθάλαμος (κατὰ περίπτ.)

Περὶ δουλείας καὶ δούλων

Κύριε διευθυντά,
 Πολλὲς ἱστορικὲς γνῶμες καὶ δοξασίαι
 τῶν ἀνθρώπων μοιάζουν πράγματι μὲ τὸ

Νεῖλο ποταμό, καθὼς θὰ ἔλεγε κι ὁ Ε. Ροῖ-
 δης· κι ὅπως δὲν ἤξερε κανεὶς πόθεν πηγάζει
 ἐκεῖνος, ἔτσι κι αὐτὲς εἶναι ἀγνωστο α-

πό ποιά ιστορικά κείμενα εκπηγάζουν και σε ποιές πηγές βασίζονται. Κι όμως έχουν επικρατήσει και θεωρούνται ως αδιαμφισβήτητες αλήθειες, που ούτε έλεγχο χρειάζονται ούτε κι απόδειξη επιδέχονται.

Παραταῦτα δὲν εἶναι ἄσκοπες οὔτε τυχαῖες, ἀφοῦ συστηματικὰ διοχετεύονται ἀπὸ κάποια κέντρα μὲ στόχο τὴν ἑλληνικότητα, πού τὴ συκοφαντοῦν, ὥστε οἱ ἄνθρωποι ποτὲ νὰ μὴν μποροῦν νὰ μελετήσουν χωρὶς προκατάληψη τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα καὶ τὰ ἑλληνικὰ πρότυπα, τὰ ὁποῖα ὁ Κικέρων συνιστοῦσε στοὺς μαθητές του μέρα καὶ νύχτα νὰ ἀναδιφθοῦν, γιὰ νὰ βελτιώωνται καὶ νὰ προάγωνται.

Ἄφορμὴ γιὰ τοὺς στοχασμοὺς μου αὐτοὺς μοῦ ἔδωσε τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Σαράντου Παν. «Περὶ δουλείας καὶ δοῦλων», («Δαυλός», τ. 88)· ἓνα πρόβλημα τὸ ὁποῖο ἀντιμετώπιζα, ὅπως κι ὅλα τὰ ἄλλα, σύμφωνα μὲ τὶς κατεστημένες γνῶμες καὶ δοξασίες. Κι ὅπως ποτὲ δὲν ἀμφέβαλλα γιὰ τὴν «φοινικικὴ καταγωγὴ» τοῦ ἑλληνικώτατου Ἀλφαβήτου ἢ γιὰ τὶς μοναδικὲς ἐπιδόσεις τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων, δηλαδή τὶς «ομοφυλοφιλικές» (!), ὥσπου ὁ «Δαυλός» μὲ τὶς συντριπτικὲς ἐρευνές του γιὰ τὰ θέματα αὐτὰ νὰ ἀνατρέψῃ ἐκ θεμελίων τὶς ἐπιστημονικὲς ἀπάτες μὲ τὶς ὁποῖες τὰ εἶχαν διαστρεβλώσει, ἔτσι κι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ποτὲ δὲν μοῦ πέρασε ἡ ἰδέα ὅτι καὶ τὰ «περὶ δουλοκτησίας» καὶ «δουλοκτητικῶν κοινωνιῶν» τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀποτελοῦν μυθεύματα καὶ δολερὰ πλάσματα τῆς ἐξουσιαστικῆς λογοκρατίας, πού δουλικά ὄργανά τῆς διοχετεύουν στὶς ἀγορὲς πνεύματος συνειδητὰ ἢ ἀσυνειδητὰ.

Εἶναι πράγματι θλιβερὸ αὐτὸ πού συμ-

βαίνει στὸν κόσμον κι ἰδιαίτερα στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρον, ὅχι ὅμως κι ἀνεξήγητο. Ὁ Πλάτων, ὁ φιλόσοφος πού ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του στὴ μελέτῃ καὶ τὴν ἔρευνα, τὰ προέβλεψε μ' ἀπόλυτὴ ἀκρίβεια, καὶ στὴν «Πολιτεία» του (496 Α) γράφει: «... Μετὰ ἀπ' τὴ μακροχρόνια καὶ δραματικὴ ἐπιχείρηση ἐξόντωσης τῶν φύσει φιλοσόφων καὶ ἐπιστημόνων ὁ κόσμος θὰ μεταβληθεῖ σὲ παλαίστρα ἀνταγωνισμοῦ τῶν σκοτεινῶν ἐνστίκτων τῆς ἀνθρώπινης κατωτερότητας. Στοὺς ὀρφανεμένους χώρους τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν θὰ εἰσχωρήσουν δοῦλοι μὲ τσακισμένες ἀπ' τὴ βαναυσότητά ψυχές καὶ σωματικὴ παράσταση πού ἐμφανίζει τὴν ἀνελευθερίά κάποιου στιγματισμένου παρελθόντος. (...)» Ἀπ' τὸ γὰρ ὅμως αὐτὸ τοῦ «καζαντισμένου γύφτου» μὲ τὴν ὁμορφὴ ἀρχοντοπούλα δὲν πρόκειται νὰ γεννηθοῦν παρὰ μόνο νόθα καὶ πανάθλια γεννήματα, ἄσχετα μὲ τὴ φρόνηση καὶ τὴν ἀλήθεια.

Νά, λοιπόν, οἱ καζαντισμένοι γύφτοι φιλόσοφοι, οἱ ταπεινοὶ πού «δοῦλον ἔσχουσι βίον», οἱ «δοῦλοι γαστρί, ὕπνῳ, λαγνείᾳ» ἐπιστήμονες, οἱ «δοῦλοι χρημάτων ἢ τῇ κτήσει αὐτῶν» τῆς πολιτείας φύλακες κι οἱ ἅπληστοι οἰκονομιστὲς νομοθέτες. Ἐπόμενο εἶναι νὰ συκοφαντοῦν τὴν ἑλληνικότητα καὶ τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἀφοῦ ἢ κατῖσχυσις τῶν ἑλληνικῶν ἰδεῶν καὶ ἀξιῶν προϋποθέτει τὴν αὐτοκατάργηση κι αὐτοκαταστροφὴ τους. Ἄς συνεχίσουν λοιπόν...

Μέ τιμὴ
Σπῦρος Νίκογλου
Θεσσαλονίκη

- Στὴν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Φ. Μπουζάνη, πού δημοσιεύθηκε στὸ προηγούμενο 89ο τεῦχος, σ. 5125-7, ἀποδίδεται ἡ πατρότητα τῶν κρίσεων γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνες, πού ἀναφέρει στὸ ὑπὸ τὸν τίτλο «*Ὁξυρρύγχιοι πάπυροι*» κείμενό του ὁ ἀείμνηστος πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Κωνσταντῖνος Τσάτσος, στὸν «*Ρωμαῖον συγκλητικὸν Μενένιον Ἀππιον*». Πρόκειται γιὰ παρανόηση τοῦ ἐπιστολογράφου: Οἱ κρίσεις καὶ οἱ χαρακτηρισμοὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι τοῦ ἰδίου τοῦ ἀειμνήστου προέδρου, ὁ ὁποῖος ἀπλῶς ἐπενόησε τὸ φιλολογικὸ εὑρημα νὰ ἀποδώσῃ τοὺς στοχασμοὺς του ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐνὸς φανταστικοῦ Ρωμαίου. (Βλ. Κ. Τσάτσου, «*Αφορισμοὶ καὶ Διαλογισμοί*», τόμος Β', σελ. 243).

“Ολοι τὸν ἤξεραν τὸν Πέτρο τὸν Πανούλη, τὸν εὐτυχή. “Ολα τὰ εἶχε πληρωμένα, ἐκτὸς ἀπὸ λίγα ποῦ «ἐχρῶσταγε τῆς Μιχαλοῦς». Ἀπὸ τὰ χαράματα ἐβγαίνει στοὺς δρόμους καὶ στὶς γειτονιές, τραγουδώντας μονότονα καὶ ἀσυνάρτητα μὲ δυνατές καὶ ἀναρθρες φωνές. Ζοῦσε μὲ ἔξοδα καὶ φροντίδα τοῦ Γιάννη, τοῦ ἀδελφοῦ του, ποῦ ἦταν διορισμένος στὸ ταχυδρομεῖο τηλεγραφετῆς ἀπὸ τὸ Βουδούρη, τὸ βουλευτή.

“Ομως δὲν ἦταν ἀνεργος ὁ Πέτρος. “Ο-παιος τὸν φώναζε, ἔτρεχε πρόθυμα καὶ τὸν ἐξυπηρετοῦσε γιὰ διάφορα θελήματα. Ἀλλοτε γιὰ νὰ πᾶει τὰ ψώνια, ἄλλοτε νὰ μεταφέρει μιὰ παραγγελία στοὺς σκόρπιους μαχαλᾶδες τῆς κωμόπολης, μὲ τὸ ἀζημίωτο. Οἱ νοικοκυρὲς τὸν φίλευαν μὲ κανένα κουλούρι ἢ κουραμπιέ καὶ ὥς τὸ βράδυ μάζευε κάμποσα δίφραγκα ἢ μανά.

Τὰ βράδια τὸ καφενεῖο ἦταν γεμᾶτο ἀπὸ θαμῶνες. Ντόπιους καὶ δημοσίους ὑπαλλήλους. Ἦταν ἔδρα ἐπαρχίας μὲ πλήρη ἐπιτελεῖα τῶν δημοσίων Ἀρχῶν. Μέσα στὸ μισοσκοτάδο τῆς βενζινόλαμπας καὶ στοὺς καπνοὺς τῆς σόμπας, τῶν τσιγάρων καὶ τῶν ναργιλέδων ὅλοι περιμέναν ὥς ἄργα, νὰ τοὺς φέρεῖ ὁ Πέτρος ἀπὸ τὸ πρακτορεῖο τῆς ἐφημερίδας τῆς Ἀθήνας, ποῦ ἔρχονταν μὲ τὸ «ταχυδρομικό». Ἐφημερίδες διάφορες. Ἀνάλογα μὲ τὰ φρονήματα τοῦ καθενός. Καὶ τὶς ἐμοίραζε ὁ Πέτρος ἰδιοχείρως, ἀντὶ νὰ περιμένουν ἔξω ἀπὸ τὸ περίπτερο τοῦ Μάρμπα-Γιώργη, τοῦ φουστανελλᾶ, μὲ τὴ βροχή, τὸ κρῦο καὶ τὸ χιόνι. “Οταν ὁ Πετράκης ἔμπαινε στὸ καφενεῖο κατακόκκινος ἀπὸ τὸ κρῦο, τοῦ γινόταν θριαμβευτικὴ ὑποδοχή, ἀλλὰ δὲν ἄρχιζε τὴ διανομή, ἀν δὲν τοῦ ἔδιναν νὰ πει ἔνα, δυὸ ποτηράκια μὲ κονιάκ, γιὰ νὰ συνέλθει. “Ολοι ἤθελαν νὰ πάρουν ἀμέσως τὴν ἐφημερίδα καὶ νὰ φύγουν γιὰ τὰ σπίτια τους.

Τὰ πάθη τὰ πολιτικὰ ἦσαν ζωνηρά καὶ ὅλοι ἤθελαν ἀποκλειστικὰ τοῦ δικοῦ τους κόμματος ἐφημερίδα νὰ διαβάσουν. Καὶ ὁ Πέτρος, ἄς μὴν ἤξερε διόλου γράμματα, ἤξερε νὰ δίνει στὸν καθένα τὴ δική του ἐφημερίδα. Ἄν ἔκανε κανεὶς, γιὰ ἄστεϊο, ἀ-

πόπειρα νὰ τοῦ τραβήξει ἀπὸ τὴ μασχάλη ἐφημερίδα ξένη, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ δική του, μπορούσε ὁ Πέτρος νὰ τὴν κομματιάσει, ὥς ποῦ νὰ βγεῖ νικητὴς καὶ νὰ τὴ δώσει, πολλὲς φορές, στὸ δικαιούχο σχισμένη... Δίκαια, λοιπόν, ὁ Πέτρος κάθε βράδυ μάζευε ἕνα ἀνάλογο ἐπίδομα-ἀπανωτίμι τῆς ἐφημερίδας, ποῦ πρόθυμα τοῦ δίναν οἱ θαμῶνες, ἀφοῦ ἀπολάμβαναν καὶ τὴ θορυβώδη τελετὴ τῆς ιδιόρρυθμης αὐτῆς σκηνῆς, ποῦ τοὺς ἐχάριζε ὁ Πέτρος καθημερινά.

Ὁ Πέτρος γύριζε στοῦ Γιάννη, γιὰ νὰ φάει καὶ νὰ κοιμηθῇ μὲ ἡσυχία τὴ συνειδηση γιὰ τὸ κοινωνικὸ ἔργο ποῦ εἶχε προσφέρει. Τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωὶ ξανάπαιρνε τὶς γειτονιές, γιὰ νὰ ἐπαναλάβει τὰ τραγούδια του καὶ νὰ ἐπιστευθῇ, σ’ ὅλους ὅσοι τὸν ρώταγαν, μὲ ποῖο κορίτσι ἐκοιμήθηκε, ἀγκαλιά, τὴ νύχτα!..

Οἱ ἐφημερίδες τότε ἦταν σὲ μεγάλη ποικιλία —ὅσες οἱ φατρίες, οἱ ἀρχηγοὶ καὶ τὰ κόμματα. Ἡ «Πολιτεία» τοῦ Νικολοῦ-δη, πρῶν ὑπουργοῦ Παιδείας, ἐβγαίνει σὲ κατακίτρινο χαρτὶ καί, ἔτσι, εὐκόλα τὴν ξεχώριζε ὁ Πέτρος... Ἡ «Πρωΐα» τοῦ Πεσμαζόγλου, πρῶν ὑπουργοῦ, μὲ τὰ ἀμίμητα χρονογραφήματα τοῦ γέρο-Κώστα Χαιρόπουλου — τοῦ «Ἀπομαχου», ποῦ σατύριζε μὲ χάρη ὅλα τὰ περίεργα: Γιὰ τὴν ἰσότητα τῶν φύλων δὲν εἶχε ἀντίρρηση! Ἐπρότεινε μάλιστα, χάριν πλήρους ἐξισώσεως, νὰ χρησιμοποιοῦν καὶ οἱ ἄνδρες... καλλυντικά! Ἐτσι, μιὰ ἡμέρα παρουσίασε τὸ Γιάννη Τσιριμῶκο, ρουμελιώτη βουλευτὴ μὲ τὸ ἀρειμάνιο μουστάκι, νὰ λείει, τάχα, στὴ Βουλὴ, στὸ Γεώργιο Καφαντάρη: «οὐρὲ Γιώργ’, δὲ μ’δίν’ς οὐλίγην κρέμαν Ρουδαλίν’ γιατί μ’σώθηκι». Καί, ὅταν ὁ Βενιζέλος καθιέρωσε πρώτη φορὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ «Ἐφ. ὑπουργοῦ παρὰ τῷ Πρωθυπουργῷ ἄνευ χαρτοφυλακίου», παρουσίασε ὁ «Ἀπομαχος» τὸν Κερκυραῖο ὑπουργὸ Ζαβιτσᾶνο νὰ ἐξηγῇ αὐτὸν τὸν τίτλο σ’ ἕνα συμπατριώτη του: «εἶναι, μάτια μου, ἐκατάλαβες, εἶναι ἕνας... Παρτισινέβελος, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους Μινίστρους»!

Ἦταν, ἀκόμα, ἡ «Καθημερινή» μὲ τὰ «κύρια ἄρθρα» τοῦ Γεωργίου Α. Βλάχου. Ἡ «Ἀκρόπολις», τὸ «Ἐλεύθερο Βῆμα».

Ἡ «Πατρίς» τοῦ Σπύρου Σίμου, θιασώτη τοῦ Βενιζέλου καὶ ὑπερασπιστῇ τῶν ζητημάτων τῆς Ἡπείρου: «*Σπῦρο Μήλιο μὲ τὸ πάλα, Σπῦρο Σίμο μὲ τὸ πέννα*». Τὸ «Ἑλληνικὸν Μέλλον». Καὶ ὁ «*Τύπος*» τοῦ φανατικοῦ Νίκου Κρανωτάκη, ποὺ συναγωνίζοταν τὸ Γ. Βλάχο στὰ κύρια ἄρθρα. Κι' ἔγραφε γιὰ τοὺς Βενιζελικούς: «*Θὰ τυφεκίσωμεν ἄνθρώπους ὅλους τοὺς προδότας τῆς Πατρίδος, ἀρχόμενοι ἀπὸ αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἀποσπασματάρχου τῶν Βενιζελικῶν*», ἐνωώντας τὸν Πλαστήρα.

Καὶ ὅλες τὶς διάβαζαν καὶ τὶς ἀπολάμβαναν οἱ πελάτες τοῦ Πετράκη, ἀπὸ τὸ κύριο ἄρθρο μέχρι τὰ «ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου», ὡς τὸ ἄλλο βράδυ ποὺ θὰ ἔρχονταν οἱ νέες.

Εἶχε, βέβαια, καὶ ὁ Πέτρος τὰ πολιτικὰ φρονήματά του. Τὴν κόμματικὴ του τοποθέτηση καὶ τ' ἀναφαίρετο δικαίωμα τῆς ψήφου του, ἀναγνωρισμένο ἀπὸ τὸ Σύνταγμα. Περιττὸ νὰ προσθέσουμε ὅτι ἦταν μὲ τὸ κόμμα τοῦ Βουδούρη, τοῦ βουλευτῆ ποὺ διώρισε τὸ Γιάννη καὶ τὸν ἔκρινε ὁ Πέτρος ἱκανὸν νὰ τὸν ἐκπροσωπήσει στὴ Βουλὴ. Καὶ συνεπῶς ὁ πιὸ κατάλληλος γιὰ πρωθυπουργὸς ἦταν ὁ Βενιζέλος, καθότι Βουδουρικός! Κάθε προσπάθεια νὰ μεταπείσης τὸν Πετράκη νὰ ἀλλάξει τὶς πολιτικὲς του πεποιθήσεις ἦταν μάταιη. Τὸ σύνθημα «Κάτω οἱ κλέφτες!», ποὺ κυριαρχοῦσε τότε, ἔπειτα ἀπὸ τὸ «Σκάνδαλο Γαλόπουλου» μὲ τὴ νοθεία τῆς «κινίνης τοῦ κράτους» καὶ ποὺ τὸ φώναζαν στὸν Πέτρο τὰ παιδιά τοῦ δρόμου γιὰ νὰ τὸν πειράξουν, τὸν ἔκανε μπαρούτι ἀπὸ θυμὸ.

Ἦταν παραμονὲς τῶν ἐκλογῶν. Στὴν ἀντίθετη παράταξη ἀπὸ τὸ Βουδούρη ἦταν ὁ ἀντιβενιζελικός τῆς ἐπαρχίας, ὁ πολιτευτῆς Μοσχούλας. Ἐμβλημα του: Τάξε προεκλογικῶς στὸν ψηφοφόρο ὅ,τι παράλογο ρουσφέτι σοῦ ζητήσει. Πῆς του πὼς θὰ τοῦ νοικιάσεις μιὰ γωνιά κάτω ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα, γιὰ νὰ στήση καφενεῖο! Μὲ τὰ τερετίπια του ὅχι μόνον δὲν ἔχανε δικούς του ψηφοφόρους, ἀλλὰ τραβοῦσε καὶ ἀντίθετους. Ὁ Βουδούρης, ἀντίπαλος πολιτικός ἀλλὰ φίλος προσωπικός μὲ τὸ Μοσχούλα, τὸν προκάλεσε κάποτε ποὺ συναντήθηκαν γιὰ νὰ μιλήσουν προεκλογικά, πὼς ὅλους μπορεῖ νὰ τοὺς πάρει ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Πέτρο

τὸν Πανούλη. Καὶ ἔβαλαν καὶ στοίχημα:

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ περνοῦσε, μακριὰ ἀπὸ τὸ καφενεῖο ποὺ καθόταν ὁ Μοσχούλας, ὁ Πέτρος ξεφωνίζοντας προκλητικά: ...«Γῆτω ὁ Βουδούρης». Καὶ κύτταζε τὸ Μοσχούλα μὲ ἄκρα περιφρόνηση. Τὸν φωνάζει ὁ Μοσχούλας:

— Πέτρο, ἔλα κοντά, ποὺ ἔχω κάτι νὰ σοῦ πῶ!

— Τίποτα! Δὲν ξέρω ἐγώ! ... Ὅχι... ἐγώ, ἐγὼ Βουδούρη, ἐγώ.

— Ἐλα, βρὲ Πετράκη, κάτι νὰ σὲ ἐρωτήσω. Δὲν σοῦ ζητάω νὰ μὲ ψηφίσεις.

Πλησιάζει ὁ Πέτρος, δύσπιστα. Τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι ὁ Μοσχούλας:

— Δὲν μοῦ λές, Πετράκη, τί ἐργασία κάνεις;

— Ποιός, ἐγώ; Ἐγώ... ἐγώ... δίνω τὶς ἐφημερίδες!

— Ἀ, καημένε! Δουλεῖα εἶναι αὕτη; Ἐγὼ σοῦ ἔχω στὴν Ἀθῆνα μία θέση, ποὺ εἶναι, μὴ ρωτᾷς! Καί, πλησιάζοντας στὸ ἄφτι τοῦ Πέτρου: Θὰ σὲ διορίσω νυχτοφύλακα στὸ Ἀρσάκειο νὰ σκεπάζεις τὰ κορίτσια ποὺ κοιμοῦνται, γιὰ νὰ μὴν κρυώνουν! Τί λές, σοῦ ἄρέσει; Ἀλλὰ νὰ τὸ κρατήσεις μυστικό.

Γούρλωσαν καὶ τζάμωσαν τὰ μάτια τοῦ Πετράκη. Ἀπὸ τὴν ἴδια στιγμὴ ὁ Πέτρος σήκωσε μπαῖράκι πολιτικῆς ἀποστασίας ἐναντίον τοῦ Γιάννη καὶ τοῦ Βουδούρη καὶ κήρυξε δημόσια τὸ πνεῦμα τῆς μεταστροφῆς του, φωνάζοντας: «Μ... Μοσχούλα! Γῆτω ὁ Μοσχούλας!» Ἦταν ὀλοφάνερο, πὼς μὲ ἐλευθέραν σκέψιν καὶ συνείδησιν τῆς ἱερότητας τῆς ψήφου του ὁ Πέτρος ἔβγαλε τὸ συμπέρασμα ὅτι καταλληλότερος γιὰ πρωθυπουργὸς τῆς χώρας ἦταν ὁ μοσχουλικὸς Παναγῆς Τσαλδάρης καὶ ὅχι ὁ Βενιζέλος, ὁ... βουδουρικός! Καὶ δὲν ἐδίσταζε νὰ φωνάζει καὶ αὐτὸς «Κάτω οἱ κλέφτες! Κάτω οἱ Γαλόπουλοι!»... ὡς τὴν ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν.

Πολλοὶ τὸν ξεμονάχιασαν καὶ τὸν ρωτοῦσαν —τάχα πὼς δὲν ἤξεραν— πὼς ἄλλαξε τὴν «πίστη» του καὶ τί τοῦ ἔταξε ὁ Μοσχούλας; Καὶ ὁ Πετράκης τὸ ἔλεγε σὲ ὅλους. Ἐμπιστευτικῶς: «Μέ... μὲ διορίσε στὸ... τὸ Γιάππειο, γιὰ νὰ κουκουλώσω τὰ κο... κο... κορίτσια!».

Ἀπὸ τὴ συγκίνηση μπέρδευε τὸ Ζάππειο μὲ τὸ Ἀρσάκειο καὶ τὸ θὰ σὲ διορίσω τοῦ Μοσχούλα μὲ τό: μὲ διώρισε. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶχε σημασία γιὰ τὸν Πέτρο. Σημασία εἶχε νὰ μὴ μένουν ξεσκέπαστα τὴ νύχτα τὰ κορίτσια καὶ κρυολογοῦνε. Ποιὸς θὰ ἀρνηθεῖ, ὅτι ἡ ἀλλαγὴ τῆς πολιτικῆς τοποθετήσεως τοῦ Πανούλη ἦταν δικαιο-

λογημένη;

Ἔτσι ὁ Βουδούρης ἔχασε καὶ τὸ στοίχημα καὶ τὴ βουλευτικὴ ἔδρα μὲ διαφορά δύο ψήφους ἀπὸ τὸν Μοσχούλα.

Ἦταν ἡ διπλὴ ψήφος τοῦ Πανούλη: Μία πού ἀφαιρέθηκε ἀπὸ τοὺς Βουδουρικούς καὶ μία πού προστέθηκε στὸ Μοσχούλα.

Κυπριακό καὶ ἄλλα τινά

«... Λευτεριά, λευτεριά, θὰ σ' ἀγοράσουν
ἔμποροι καὶ κονσόρτσια κι ἐβραῖοι...»

Νά, κάτι τέτοιο ἔγραφε ὁ Καρνωτάκης καὶ τὸν ἔστειλαν στὴν Πρέβεζα νὰ κόψῃ τὸν λαιμὸ του μὲ τὴν ἡσυχία του. Ἀπὸ κείνη τὴν μακάρια ἐποχὴ μέχρι σήμερα εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ ἐξουσιαστὲς τοῦ Κόσμου μας ἔχουν ἀναλάβει ἐργολαβικὰ τὴν υπεράσπιση τῶν «ἐλευθεριῶν» μας. Εἰδικὰ δὲ μεταπολεμικά, πού ἔγιναν ὁ σιδερένιος στυλοβάτης τῆς Ἰσχύος, στὸ ὄνομα τῆς ὁποίας κατὰ καιροὺς μᾶς βάζουν χέρι. Ἐμεῖς, ὅμως, ἐκεῖ! Ἀκλόνητοι στὸ ἐξουσιαστικὸ ἰδεῶδες! Οὔτε ἡ διάλυση τῶν πάντων μᾶς πτοεῖ οὔτε οἱ Κυπριακὲς κρίσεις. Ἀνήκουμε εἰς τὴν Ἑξουσίαν! Ἐ, λοιπόν, ἀφοῦ ἀνήκομεν εἰς τὴν Ἑξουσίαν, καλὰ μᾶς κάνουν. Καὶ πιὸ καλὰ ἔκανε ὁ κ. Μπέηκερ, πού φέρεται δηλώσας ὅτι τὸ Κυπριακὸ δὲν εἶναι θέμα στρατιωτικῆς κατοχῆς, ἀλλὰ διαπραγματευτικὸ πρόβλημα ἀνάμεσα στὶς δύο κοινότητες. Σίγουρα ὁ Χριστιανός, μὲ τόση ἰσχύ πίσω του, θὰ ἔχη ἀτράνταχτες ἀποδείξεις ὅτι οἱ τριάντα ἑξ ἑκατομμύρια Τούρκοι στρατιῶτες βοηθοῦν στὴν ἀναδάσωση τῆς Μεγαλονήσου. Ὅσο γιὰ τὶς διαπραγματεύσεις, τέτοιο διεθνὲς λακριντὶ δὲν ἔχει ματαγίνει! «Οἱ κυβερνήσεις πέφτουνε, μὰ ἡ κουβέντα μένει», πού λέει καὶ τὸ λαϊκὸ τραγούδι. Ἀλλὰ, βρὲ παιδιὰ, ἐκεῖνο πού δὲν καταλαβαίνω εἶναι, τί στὸ διάολο συζητᾶνε κοντὰ σαράντα χρόνια. Ἐδῶ τὰ πράγματα εἶναι φῶς-φανάρι, πού λένε. Ἀφοῦ καὶ κείνος ὁ ἔρμος ὁ Ο.Η.Ε. ἔχει βαρεθῇ νὰ ἐκδίδῃ ψηφίσματα ὑπὲρ τῶν Ἑλληνοκυπριακῶν ἀπόψεων, τόσο, πού τὰ ἔχει βγάλει πιὰ σὲ πολὺγραφο, ἀφήνοντας ἀνοιχτὴ μόνο τὴν ἡμερομηνία ἐκδόσεως. Ἀλλὰ δὲν βαρύνεσαι! Ἀνήκουμε εἰς τὴν Διεθνῇ Ἑξουσίαν --- κι ἄντε νὰ βρῆς τὸ δίκιο σου...

Βέβαια, σὲ ὁποιοδήποτε ἄλλο κράτος, ὅπου οἱ κατὰ καιροὺς διαχειριστὲς τῶν κοινῶν θὰ διέθεταν στοιχειωδῶς κόκκον ἐθνικῆς ἀξιοπρέπειας, οἱ ἐπιτηρητὲς τῆς Διεθνοῦς Ἑξουσίας θὰ ἐρχόταν μόνο σὰν τουρίστες. Καὶ γιὰ νὰ μὴ πᾶμε πολὺ μακριά, ἂς θυμηθοῦμε ὅτι ὁ Ἰωαννίδης εἶχε δηλώσει πὼς τὸν ξεγέλασε ὁ Κίτσιγκερ. Αὐτά, βέβαια, τότε. Ἀλλὰ, σήμερα, τί θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ περιμένῃ ἀπὸ πολιτικούς πού συναγωνίζονται, προεκλογικά, ποιὸς θὰ μειώσῃ περισσότερο τὴν θητεία; Ἔτσι, ὅπως πᾶνε τὰ πράγματα, ἡ στράτευση θὰ γίνῃ κατὰ σὰν «τσάρκα», πού ὁποῖος θέλει θὰ πηγαίνει, θὰ κάνει ὅ,τι θέλει καὶ θὰ φεύγῃ ὅποτε «τοῦ τῆ δίνει».

Δὲν ξέρω ποιὸς, τελικά, ἔχει συμφέρον ἀπ' αὐτὴ τὴν διάλυση τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς κοινωνίας μας, ἀλλὰ κατὰ μὲν λέει πὼς δὲν εἶναι ἄσχετη μὲ τὴν γεωγραφικὴ θέσιν τῆς Κύπρου ἀπέναντι σὲ κάποιον χαϊδεμένο παιδὶ τοῦ Διεθνισμοῦ, πού ἔχει γιὰ εὐνόητους λόγους κάθε συμφέρον νὰ διαιωνίζεται αὐτὴ ἡ κατάσταση. Κάτι ἤξερε ἀκόμα κι ὁ Καρνωτάκης...

Γιώργος Πετρόπουλος

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

MARVIN MINSKY, *Ἡ κοινωνία τοῦ ἐγκεφάλου*

Τὸ βιβλίον αὐτὸ θυμίζει τὸν ἐπιμελῶς συσκευασμένο τόμο, ὁ ὁποῖος συνοδεύει ἕναν ἡλεκτρονικὸ ὑπολογιστὴ τῆς Apple Macintosh ἢ τῆς IBM. Πρόκειται γιὰ τὸ ἐγχειρίδιο χειρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπινου ἐγκεφάλου, ὅπως τὸν συνέλαβε ὁ Marvin Minsky, δηλαδὴ ὡς ἕνα ἐξαιρετικὰ πολὺπλοκο ὑπολογιστὴ μὲ ἐνσωματωμένο ἕνα ἀσύνθητες hardware (τὸν ἐγκέφαλο), ἕνα φιλικὸ software (τὶς εὐμετάβλητες καταστάσεις τοῦ νευρικοῦ συστήματος) καὶ τοὺς πολὺπλοκούς μηχανισμούς εἰσόδου-ἐξόδου (οἱ αἰσθήσεις καὶ οἱ μῦς).

Ὁ Minsky θεωρεῖ τὸν ἀνθρώπινον ὑπολογιστὴ ὡς μία διασυνδεδεμένη κοινωνία ἐξειδικευμένων «πρακτόρων» (ἐξειδικευμένων κυττάρων), οἱ ὁποῖοι φέρουν εἰς πέρας ἐργασίες ὡς ἡ ὄραση, ἡ ἀναγνώριση χρωμάτων καὶ ἡ κίνηση τῶν μυῶν καθὼς καὶ πολὺπλοκες ἐνέργειες, ὅπως ἡ ἀντίληψη. Δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ ψυχολογικὴς περιγραφὲς τῶν περισσότερων ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς «πράκτορες» — ἐν μέρει διότι ἡ ἐγκεφαλικὴ λειτουργία κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ εἶναι ἰδιοκτησιακὸ μυστικὸ τῆς φύσεως, ἀλλὰ καὶ διότι μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς «πράκτορες» ἀποτελοῦν ἀνακαλύψεις τοῦ Minsky. Ἐπὶ παραδείγματι, ἀνεκάλυψε ἕνα «πράκτορα», ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει σὲ ἕνα ἄτομον νὰ πιάσῃ ἕνα ἀντικείμενον καὶ ἕναν ἄλλον «πράκτορα», ὁ ὁποῖος μᾶς καθιστᾷ ἱκανοὺς νὰ ἀντιλαμβανώμεθα πῶς ἀντικείμενα καὶ πληροφορίες μποροῦν νὰ μεταβιβασθοῦν ἀπὸ ἕνα ἄτομον ἢ μέρος σὲ ἕνα ἄλλο (πῶς ἡ ἰδιοκτησία μιᾶς οἰκίας μπορεῖ νὰ περάσῃ ἀπὸ ἕνα ἄτομον σὲ ἕνα ἄλλο, π.χ., ἢ πῶς ἕνα αὐτοκίνητο μπορεῖ νὰ μετακινηθεῖ ἀπὸ τὴν μία πόλιν στὴν ἄλλη).

Ἀραγε ἐργάζεται πραγματικὰ ὁ ἐγκέφαλος κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἢ αὐτὰ τὰ θεωρητικὰ κατασκευάσματα προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τοῦ Minsky νὰ τὸν ἐξομοιώσῃ μὲ μία μηχανή; Κατόπιν αὐτοῦ μπαίνει κανένας στὸν πειρασμὸ νὰ ἀνατρέξῃ στὸν ὀρισμὸ τοῦ ἐγκεφάλου, τὸν ὁποῖον ἔδωκε ὁ Ambrose Pierre στὸ σατιρικὸ του «Λεξικὸ τοῦ Διαβόλου»:

«Ἐνα μυστηριώδες εἶδος, τὸ ὁποῖο κρατεῖται μυστικὸ ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο. Ἡ κυρία δραστηριότης του συνίσταται εἰς τὴν προσπάθειαν νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἴδια τὴν φύσιν του. Ἡ ματαιότης τῆς προσπάθειας ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς, ὅτι, γιὰ νὰ γνῶρῃσιν τὸν ἑαυτὸν, δὲν διαθέτει τίποτε ἄλλο παρὰ τὸν ἑαυτὸν».

Νίτσα Ἀργυροπούλου

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ, *Δημῶδης Ἱατρικὴ τῆς Κύπρου*

Ἡ λαϊκὴ ἱατρικὴ ἀσφαλῶς προϋπῆρχε τῆς ἐπιστημονικῆς. Οἱ ἀρρώστιες φάνηκαν μαζί μὲ τὴ ζωὴ σὰν φαινόμενα σύμφυτα στὸ ζωικὸ κύκλον καὶ ἡ ἀντιμετώπισή τους ἦταν μιὰ πρώτη, ἃς ποῦμε, καὶ ἐνστικτώδης ἀνάγκη.

«Φύσις πάντων ἱατρός», λέει ὁ Ἱπποκράτης. Μπορεῖ νὰ ἐρμηνευθεῖ αὐτὸ μὲ δυὸ ἀπόψεις. Ὅτι ἡ φύσις θεραπεύει τὶς ἀρρώστιες ἢ ἡ φύσις παρέχει τὰ μέσα γιὰ τὴν θεραπεία τῶν ἀσθενειῶν. Στὴν πρώτη περίπτωσιν ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς διαθέτει ἀμυντικὰς δυνάμεις, πού καταπολεμοῦν καὶ ἐξουδετερώνουν τοὺς μικροβιακοὺς εἰσβολεῖς, ὅπως ἐξουδετερώναν τὸν ἐχθρὸν οἱ στρατιῶτες ἐνὸς κάστρου στὴν ἀρχαιότητα καὶ στὸ μεσαίωνα. Στὴ δευτέρῃ ἐννοεῖται ὅτι ὁ κόσμος στὸ σύνολό του εἶναι ἕνα σύμπλεγμα ἀρνητικῶν καὶ θετικῶν δυνάμεων, πού βρίσκονται σὲ μιὰ διαρκὴ ἐνεργητικότητα ἐχθρότητας, ἐπίθεσης καὶ ἀμυνας. Ἡ φύσις δημιουργεῖ καὶ καταστρέφει. Ὁ ἄνθρωπος, τὸ τελειότερο

ἐπίτευγμα τοῦ δημιουργοῦ, ὑπόκειται στίς ἐπιθέσεις τῶν ἀοράτων μὲν ἀλλὰ ὑπαρκτῶν μικροβίων, ἀλλὰ κοντά του, δίπλα του ἔχει καὶ τὴν ἀνεξάντλητη πηγή, ἀπὸ τὴν ὁποία μπορεῖ νὰ πάρει τὰ μέσα τῆς ἄμυνας: Τὸν φυτικό κυρίως κόσμο. Τὸ μυστικό τῆς κάθε ἀρρώστιας βρίσκεται στὴ φύση. Χρειάζεται ὅμως ἐμπειρία, παρατήρηση καὶ ἐπιμονὴ ἀπ' τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ τὸ ἀνακαλύψει καὶ νὰ τὸ κάνει χρήσιμο καὶ ἀποτελεσματικό μέσο τὸ μυστικό αὐτό. Ἡ ἀνάγκη ἔκανε τὸν ἄνθρωπο νὰ μελετήσῃ τὰ γύρω φαινόμενα καὶ νὰ βγάλει ἀπ' τὴ μελέτη αὐτὴ χρήσιμα γι' αὐτὸν συμπεράσματα. Ἔτσι ἀναπτύχθηκε ἡ ἐπιστήμη μὲ τὸν ἐμπλουτισμὸ τῶν γνώσεων καὶ μὲ τὶς πειραματικὲς ἐμπειρίες. Αὐτὸ γενικά. Εἰδικὰ στὴν ἱατρικὴ ἡ δημόδης ἢ λαϊκὴ ἐμπειρία στὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἀσθενειῶν ἀνοίξε τοὺς δρόμους γιὰ τὴν ἐπιστήμη. Εἶναι, θὰ λέγαμε, ὁ δάσκαλος τῶν μαθητικῶν θρανίων, ποὺ θεμελίωσε σιγά-σιγά ἀλλὰ θετικά τὴ σημερινὴ ἐπιστημονικὴ γνῶση.

Εἶναι λοιπὸν χωρὶς ἀμφιβολία πολὺ ἐνδιαφέρον τὸ βιβλίο τοῦ Κύπρου Χρυσάνθη, ποὺ μᾶς παρουσιάζει τὴ δημόδη ἱατρικὴ τῆς Κύπρου, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἄλλωστε εὐδιάκριτο εἶναι ὅτι οἱ λαϊκὲς ἀντιλήψεις καὶ πρακτικὲς τῆς Κύπρου δὲν ἔχουν σοβαρὲς ἀποκλίσεις ἀπὸ τὶς ἀντίστοιχες ποὺ ἐπικρατοῦσαν σὲ δεδομένες προεπιστημονικὲς ἐποχὲς καὶ στὴν ἄλλη Ἑλλάδα καί, γιὰ τὸν ὅχι, καὶ τὸν κόσμο. Ἀλλὰ ἡ μελέτη τοῦ κ. Χρυσάνθη, μελέτη λαογραφικὴ, ἔχει τὸ μεγάλο χάρισμα τῆς ἐρευνητικῆς ἐμβάθυνσης, τῆς σαφήνειας καὶ τοῦ ἐμπλουτισμοῦ, σὲ τρόπο ποὺ νὰ παρουσιάζει μιὰ πολὺπτυχὴ ἀπεικόνιση τῶν λαϊκῶν δοξασιῶν καὶ τῶν μέσων στὴν πρακτικὴ ἀντιμετώπιση τῶν ἀσθενειῶν, προτοῦ ἀκόμα βιομηχανοποιηθεῖ ἡ ἐπιστημονικὴ γνῶση. «*Ἡ μελέτη τῶν θεραπευτικῶν μέσων τῆς δημόδους ἱατρικῆς — μᾶς λέει ὁ συγγραφέας — μπορεῖ νὰ μᾶς ἀποκαλύψει ἓνα φάρμακο σοβαρᾶς ἢ πρόχειρης θεραπευτικῆς ἱκανότητος... Ἀρκετὰ σημερινὰ φάρμακα, ποὺ ἐξακολουθοῦν ἀκόμα νὰ εἶναι σωτήρια, δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ φάρμακα δημόδους χρήσης στὸ παρελθόν*». Καὶ ἄλλου: «*Ἐρευνώντας ἐκτὸς ἀπὸ τὰ φάρμακα καὶ τὶς διαφορὲς δημόδεις θεραπευτικὲς ἀγωγὲς καὶ μεθόδους, μποροῦμε νὰ ὀδηγηθοῦμε πρὸς νέες ἐφευρέσεις, χρήσιμες στὴν θεραπευτικὴ. Ἡ, ἂν τοῦτο συμβαίνει σπάνια, μποροῦμε νὰ προσαρμοστοῦμε ἢ καλύτερα νὰ καλυτερεύσουμε ὠρισμένες δημόδεις ἀγωγὲς πρὸς γενικὴ ὠφέλεια*».

Ἐπιγραμματικά ὁ κ. Χρυσάνθη λέει: Ἡ σημασία τῆς δημόδους ἱατρικῆς εἶναι tri-πλῆ: α) Βοηθᾷ στὸ νὰ σχεδιαγραφήσουμε τὴν ἀρχικὴ ἱατρικὴ ἐνὸς τόπου καὶ συμμετέχει στὸ νὰ σχηματίσουμε μιὰ γενικὴ ἀντίληψη τῆς ἀρχέγονης ἱατρικῆς τοῦ ἀνθρώπου. β) Ἡ ἔρευνα τῶν δημῶδων φαρμάκων μπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὴν ἀνακάλυψη νέων χρησιμῶν φαρμάκων. Καὶ γ) ἡ μελέτη τῶν δημῶδων ἀγωγῶν καὶ μεθόδων μπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ πρὸς νέες ἀγωγὲς καὶ μεθόδους, ποὺ θὰ ἔχουν τοῦλάχιστον τὸ πλεονέκτημα πὼς θὰ εἶναι πρόχειρες καὶ εὐκόλα μποροῦν νὰ διδαχθοῦν στὸν λαό, γιὰ γενικὴ προαγωγή τοῦ ἐπιπέδου τῆς υγείας. Ὁ συγγραφέας ἀναφέρεται λεπτομερειακὰ στὴ δημόδη ἀνατομικὴ, στὴ δημόδη φυσιολογία καὶ στὴ δημόδη νοσολογία καὶ παραθέτει πλῆθος πληροφοριῶν, ὀνομασιῶν τῶν νόσων σύμφωνα μὲ τὴν λαϊκὴ ἐκφραστικὴ, συμπτωματολογίες, αἰτιολογίες, προγνώσεις τῶν ἀσθενειῶν κ.ἄ. Χαρακτηριστικά λέει: «*Ἡ θεραπευτικὴ ἀποτελοῦσε κατὰ τὴν ἀρχὴ τῆς γήινης ζωῆς μας τὴν ὅλη ἱατρικὴ. Γιατὶ ἀπλούστατα ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἀρρωστοῦσε, ἀναζητοῦσε, ὡς εἶναι φυσικό, ὅχι τὶς αἰτιολογήσεις καὶ προγνώσεις, ἀλλὰ τὴν θεραπεία. Συνεπῶς ἡ πρώτη του ἱατρικὴ πείρα περιέχει ἀπλῶς ἱαματικά στοιχεῖα. Ἡ θεραπευτικὴ ὡς ὁ ἀρχαιότερος κλάδος κατέχει ἀρκετὰ στοιχεῖα, ποὺ ἐνδιαφέρουν τόσο ἀπὸ γενικῆς ἀπόψεως ὅσο καὶ ἀπὸ καθαρῶς ἱατρικῆς*». Ἡ μελέτη τοῦ διακεκριμένου ἐπιστήμονα δρος Κ. Χρυσάνθη εἶναι ἀπόλυτα τεκμηριωμένη καὶ πλούσια σὲ στοιχεῖα, ἐνῶ τὸ ὕψος τῆς γραφῆς τῆς τὴν κάνει ἑλκυστικὴ.

Σημειώνουμε ὅτι ἡ σημαντικὴ αὐτὴ ἔκδοση ἐπιχορηγήθηκε ἀπὸ τὸ «Ἴδρυμα Γεωργίου καὶ Θέλλμας Παρασκευαΐδης».

Μ. Ἐλευθεριάδης

ΕΠΑΜ. Α. ΒΡΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, *‘Οδοιπορικό στη Μεγάλη ‘Ελλάδα*

‘Η περίφημη “ἔξις” είχε μεγάλη σημασία κατά τὸν ἀρχαῖο φιλόσοφο Ἀριστοτέλη. Δυστυχῶς σήμερα στὸ χῶρο τοῦ βιβλίου ἔχουμε ἐθισθεῖ σὲ προϊόντα τῆς παραλογοτεχνίας καὶ τῆς ὑποκουλτούρας. Οἱ περισσότεροι ἀναγνώστες προτιμᾶνε ἔργα «ἐμπορικά» (καὶ μάλιστα κακῆς καὶ ὄχι καλῆς ποιότητος), πρᾶγμα ποὺ ἀποδεικνύει βάσιμους τοὺς φόβους τοῦ ἀνωτέρω φιλοσόφου, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι τόσο εὐπαιδευτοί, ἔχουν κακὲς ροπές. Γιὰ τοῦτο εἶναι μιὰ ὁσση ἐν τῇ ἐρήμῳ, στὸ σκοτάδι μιὰ στιγμιαία ἀναλαμπή φωτός, τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ γνωστοῦ ἱστορικοῦ-ἀρχαιολόγου δρος Ἑπαμεινώνδα Βρανόπουλου.

‘Η ἐνασχόληση μὲ τὴν “ἐλληνική” Κάτω Ἰταλία καὶ Σικελία εἶναι γιὰ τὸν δρ. Ε.Α.Β. βίωμα ζωῆς. Διερευνᾷ τὴν ἀρχαιότητά της ὡς τὸ κόκκαλο. Καὶ ἄλλοι ἔχουν ἀσχοληθεῖ μὲ τὸ θέμα, ἀλλὰ ἐλλιποβαρῶς. “Ὅλα τὰ κεφάλαια τοῦ βιβλίου εἶναι εὐθύβολα, μὰ ξεχωρίζουν ἐκεῖνα ποὺ ἐξεικονίζονται μὲ ζωντάνια καὶ ἐξωτερικὸ ἐξομολογητικὸ διαλογισμό τὴν ὑπαρξὴ τῶν Ἑλληνοφόνων τῆς Κάτω Ἰταλίας. Ἀναφέρονται καὶ οἱ δύο ἐκδοχές: τῆς ἀρχαιοελληνικῆς καὶ τῆς βυζαντινῆς προέλευσής τους. Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι τὸν κ. Βρανόπουλο, ποὺ τοὺς ἐπισκέφθηκε, τὸν καταλάβαιναν καλύτερα, ὅταν ἔλεγε “ὁμιλοῦσι”, ἀντὶ “μιλᾶνε”, καὶ “*παιδιά*” ἀντὶ “*παιδιά*”. Καὶ παρ’ ὅλο ποὺ ἔχουν σήμερα ἱταλοποιηθεῖ, εἶναι περήφανοι γιὰ τὴν παράδοση καὶ τὴν καταγωγὴ τους. ‘Η γλώσσα τους ὁμως, τὸν 20ο αἰῶνα, μὲ τὴν ἐπέκταση τῶν ἐπικοινωνιῶν, ἀκόμη καὶ στὰ χωριά, τείνει νὰ ἐξαφανισθεῖ στὶς προσεχεῖς δεκαετίες.

“Ὅπου ἐκθέτει ταῦτα, ὁ δρ. Ε.Α.Β. ἄπανστα σηματοδοτεῖ φιλευδιᾶκριτα καὶ πειστικὰ νοήματα. Στὸ ὑπόλοιπο καὶ μεγαλύτερο μέρος τοῦ βιβλίου περιγράφει τὶς ἀρχαιότητες τῆς Μεγάλης Ἑλλάδας τονίζοντας ὅτι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Τούρκους (οἱ ὅποιοι μὲ ἐπιμέλεια ἀποκρύπτουν τὴν ἐλληνικότητα τῶν ἐρειπίων τους) οἱ Ἴταλοι τὴν διαφημίζουν (καὶ οἱ ἴδιοι λένε *Magna Grecia*). Καὶ ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Ν. Ἰταλία καὶ Σικελία μποροῦν νὰ συγκαταριθμηθοῦν κάτω ἀπὸ τὸ ἴδιο πνευματικὸ ἡλιόχρωμα. Μάλιστα ἡ Σικελία σὲ μιὰ ἀξονικὴ περίοδο στὴν παγκόσμια ἱστορία εἶναι ἓνα δίστρατο, ὅπου συναντήθηκαν ὁ ἐλληνικὸς μὲ τὸν φοινικικὸ πολιτισμὸ, μὲ ἐπικράτηση τοῦ πρώτου χάρις στὴν διανοητικὴ ἀνωτερότητά του ἀνὰ τοὺς αἰῶνες.

Ἀπερίμεντα τὸ βιβλίο αὐτὸ δὲν εἶναι πολὺ εἰδικευτικὸ οὔτε μᾶς ταλανίζει μὲ σκέτη διακίνηση φιλολογικοῦ ὑλικοῦ, ἀλλὰ ὁ συγγραφέας τοῦ ἔχει βίωση καὶ ἐπίγνωση τοῦ θέματος, τὸ ὅποιο ἀπλᾶ παριστάνει κυκλώνοντάς το θερμουργὰ μὲ ἀγάπη. Μὲ ἀπαιτητικὸ τρόπο καὶ σκληρότητα θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὼς πρόκειται γιὰ μιὰ ἐκλαΐκευση γιὰ τὸ εὐρὸ κοινόν... Δὲν εἶναι ὁμως μόνο αὐτό: Γιὰ νὰ κάνω μιὰ παραβολή, πολὺ δυνατὴ, θὰ παρᾶθῃ τὴν ἀρχὴ τοῦ προλόγου τοῦ δρ. Βρανόπουλου, ποὺ ἐμπεριέχει τὴν σκοποθεσία του καὶ καταγράφει τὶς ἀντινομίες σήμερα στὸ ζύγισμα τῶν ἀξιών: «*Μετὰ ἀπὸ ἓνα ταξίδι τοῦ στη Σικελία ὁ Γκαίτε εἶπε: “Ἡ Σικελία καὶ ἡ Μεγάλη Ἑλλάδα μὲ κάνουν νὰ ἐλπίζω στὴν ἀναγέννηση μιᾶς ζωῆς”. Οἱ λόγοι τοῦ αὐτοῦ γίνονται τώρα ἐπίκαιροι γιὰ τοὺς Ἑλληνες, στὴν ἐποχὴ τῆς ἐπικράτησης τῶν τεχνοκρατῶν*».

Ὁθων Μ. Δέφνερ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΑΠΕΣΤΑΛΗΣΑΝ

ΧΡΗΣΤΟΣ Ι. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ-ΣΤΕΛΙΟΣ ΓΕΡΑΝΗΣ *Κωστής Παλαμᾶς - - 130 χρόνια (1859-1989)*.

Συγχαρητήρια ἀρμόζουν στὸ Πολιτιστικὸ

καὶ Πνευματικὸ Κέντρο Δήμου Πειραιᾶ (ΠΟ.Π.-ΚΕ.ΔΗ.Π.), ποὺ σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἑταιρίαν Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν Πειραιᾶ συνεκρότησαν αὐτὸν τὸν καλαίσθητο καὶ πνευματικῶς ἄρτιο τό-

μο, για να τιμήσουν τον ποιητή της μαχόμενης 'Ελλάδος. 'Ο Παλαμᾶς δὲν ὑπῆρξε μόνον ποιητής, ἀλλὰ πρωτίτως φιλόσοφος τῆς ἐθνικῆς μας συνειδήσεως. Στὴν ἀρτία αὐτὴν ἐκδοση περιέχονται: χρονολόγιο, ποιητικό καὶ κριτικό ἀνθολόγιο, ἀναμνήσεις πνευματικῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆ γόνιμη συναναστροφή τους μὲ τὸν ποιητή, ἀρνητικὲς καὶ θετικὲς ἀξιολογήσεις τοῦ παλαμικοῦ ἔργου καὶ ἐργογραφία. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ «Δαυλός» δὲν κατατρίβεται μὲ κομματικὲς ἐνασχολήσεις. 'Ο ἐνεργὸς κομματισμὸς δὲν ἔχει θέση στὶς σελίδες του. 'Ωστόσο θὰ ἦταν πνευματικὸ ἀτόπημα νὰ μὴ συγχαροῦμε τὸν τ. δῆμαρχον Πειραιῶς κ. 'Ανδρέα 'Ανδριανόπουλο τόσο γιὰ τὸν θαυμάσιο πρόλογό του ὅσο καὶ γιὰ τὴν πρωτοβουλία του νὰ προβάλῃ ἕναν ἀρνητὴ τῆς μηδενιστικῆς παρακμῆς.

N.X.X.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΙΣΣΙΟΣ, 'Εφημερίδες, περιοδικά, προγράμματα, πού ἐκδόθηκαν στὴ Μυτιλήνη ἢ ἀπὸ Μυτιληνιοὺς ἄλλου (1940-1988). Συγγραφικὰ ψευδώνυμα Μυτιληναίων (1800-1989). Συμβολὴ πρώτη (μελέτημα), Μυτιλήνη 1989.

'Ο ἐρευνητικὸς ζῆλος τοῦ ποιητῆ Κώστα Μίσσιου ἐπεκτείνεται μὲ τὸ νέο βιβλίο του σὲ μιὰ πολὺπτυχη διερεύνηση τοῦ πνευματικοῦ λεσβιακοῦ χώρου, πραγματοποιώντας μιὰ πλούσια καταγραφή ἐντύπων καὶ ψευδωνύμων Λεσβίων συγγραφέων, ποιητῶν, λογοτεχνῶν καὶ δημοσιογράφων. Πρόκειται ἀναμφισβήτητα γιὰ ἀξιόλογη συγκομιδὴ, πού συνθέτει μιὰ πλευρὰ τοῦ ἐκδοτικοῦ ἔργου τῶν Λεσβίων σὲ μιὰ περίοδο περίπου πενήντα χρόνων, ἐνῶ ἡ ἀναφορὰ στὰ ψευδωνύμα τους εἶναι ἀποκαλυπτικὴ καὶ ἐπεκτείνεται σὲ εὐρύτατα χρονικὰ ὅρια. Τὸ νέο βιβλίο τοῦ Κ.Μ. δείχνει τὴ θέληση ἀλλὰ καὶ τὸ μεράκι του νὰ προσφέρει συγκεντρωμένα ἐνημερωτικὰ στοιχεῖα γιὰ ὅ,τι σχετίζεται μὲ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ ὁμοφροῦ αἰγαιοπελαγίτικου νησιοῦ πού τόσο ἀγαπᾷ.

M.X.'Ελ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΑΓΗΣ, Ζητήματα λογοτεχνικῆς κριτικῆς, τόμ. Β' (δοκίμια), 'Αθήνα 1988.

Δὲν εἶναι μόνον κατατοπιστικὸς ὁ Β' τόμος τῶν Ζητημάτων Λογοτεχνικῆς Κριτικῆς τοῦ κ. Γιώργου 'Αράγη. Εἶναι καὶ χρηστικὸ βοήθημα γιὰ κάθε λογοτεχνικὸ κριτικὸ, δεδομένου ὅτι τοῦ δείχνει ποιὲς κατευθύνσεις πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ, προκειμένου ὁ κριτικὸς τοῦ λόγος νὰ εἶναι ὅσο γίνεται περισσότερον ἀποδοτικὸς καὶ ἀπροσωπώλητος. Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ κείμενα αὐτοῦ τοῦ τόμου ἔχουν κατὰ καιροὺς δημοσιευθῇ σὲ ἐφημερίδες καὶ περιοδικά. Ξεχωριστὴν ἀξία ἔχει τὸ κείμενο «Φιλία καὶ κριτικὴ» (σσ. 9-12), ὅπου ὁ συγγραφεὺς διαχωρίζει τὸν προφορικὸ ἀπὸ τὸν γραπτὸ λόγὸ τοῦ πνευματικοῦ δημιουργοῦ, ἐπισημαίνοντας ὅτι ὁ κριτικὸς, ἀποτιμῶντας τὸ λογοτέχνημα ἐνὸς φίλου του, διάκειται εὐνοϊκῶς ἀπέναντί του συγγέοντα τὴν προσωπικὴ γνωριμία μὲ τὴν αὐθεντικότητα τῆς πνευματικῆς παρουσίας. Γράφει συγκεκριμένως ὅτι γιὰ τὸν ἀναγνώστη «... τὸ κείμενο ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸ μέσο γιὰ νὰ προσεγγίσῃ ὅ,τι γύρευε ὁ συγγραφεὺς νὰ διατυπώσῃ. 'Ο κριτικὸς ὥστόσο, πού γνωρίζει ἀπὸ κοντὰ τὸ συγγραφέα ἐνὸς κειμένου, ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ διαβάσῃ τὸ κείμενό του καὶ μὲ βάση τὰ στοιχεῖα πού κατέχει ἀπὸ πρῶτο χέρι. Ἔχει συνεπῶς τὴ δυνατότητα νὰ ἀναγνωρίσῃ μέσα στὸ κείμενο μερικὰ γνωστὰ του πράγματα, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔχουν ἐκφραστῇ ἱκανοποιητικὰ. Ἔτσι, ὅταν ἔρθῃ ἡ στιγμή νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸ τί λέει καὶ πῶς τὸ ἐκφράζει τὸ συγκεκριμένο κείμενο, εἶναι δυνατό νὰ μετρήσουν θετικὰ στὴν κρίση του οἱ προϋποθέσεις μὲ τίς ὁποῖες τὸ διάβασε» (σελ. 10).

Δὲν γνωρίζουμε προσωπικῶς τὸν κ. 'Αράγη. Ἔτσι δὲν διστάζουμε νὰ πούμε, χωρὶς προσωποληψία, ὅτι ὁ Β' τόμος τοῦ τῶν Ζητημάτων Λογοτεχνικῆς Κριτικῆς ἀποτελεῖ μελέτη ἐπὶ τῆς σπουδῆς τῆς Λογοτεχνίας, πού διακρίνεται γιὰ τὴν προβληματικὴ της καὶ τὴ στοχαστικὴ της ποιότητα.

N.X.X.

